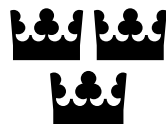

Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering

13

Förslag till statens budget för 2016

Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	9
2	Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering.....	11
2.1	Omfattning.....	11
2.2	Utgiftsutveckling.....	11
2.3	Mål för utgiftsområdet	12
3	Nyanlända invandrares etablering	13
3.1	Omfattning.....	13
3.2	Utgiftsutveckling.....	13
3.3	Mål för utgiftsområdet	14
3.4	Resultatredovisning	14
3.4.1	Sammanfattning av bilaga 1	14
3.4.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	15
3.4.3	Främjande av integration.....	16
3.4.4	Statlig ersättning till kommuner vid flyktingmottagande.....	17
3.4.5	Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	21
3.4.6	Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag	22
3.4.7	Lån till hemutrustning.....	28
3.4.8	EU- och internationellt arbete.....	29
3.5	Analys och slutsatser	29
3.6	Politikens inriktning.....	31
3.7	Budgetförslag	34
3.7.1	1:1 Integrationsåtgärder	34
3.7.2	1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande	35
3.7.3	1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare.....	38
3.7.4	1:4 Ersättning för insatser för vissa nyanlända invandrare ¹	39
3.7.5	1:5 Hemutrustningslån.....	41
4	Diskriminering.....	43
4.1	Omfattning.....	43
4.2	Utgiftsutveckling	43
4.3	Mål	44
4.4	Resultatredovisning	44
4.4.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	44
4.4.2	Resultat.....	44

4.4.3	Analys och slutsatser.....	50
4.5	Politikens inriktning.....	51
4.6	Budgetförslag.....	52
4.6.1	2:1 Diskrimineringsombudsmannen	52
4.6.2	2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	53
5	Jämställdhet	55
5.1	Omfattning	55
5.2	Utgiftsutveckling.....	55
5.3	Mål för jämställdhetspolitiken.....	56
5.4	Resultatredovisning	56
5.4.1	Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen	56
5.4.2	Resultat	57
5.4.3	Analys och slutsatser.....	66
5.5	Politikens inriktning.....	67
5.6	Budgetförslag.....	72
5.6.1	3.1 Särskilda jämställdhetsåtgärder.....	72

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	9
Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	11
Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2016–2019. Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	12
Tabell 2.3 Ramnivå 2016 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	12
Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom område Nyanlända invandrares etablering.....	13
Tabell 3.2 Kommunmottagande 2012–2014.....	17
Tabell 3.3 Länsvis mottagande 2014	18
Tabell 3.4 Utbetalda ersättningar 2012–2014.....	20
Tabell 3.5 Antal personer som har anvisats plats för bosättning av Arbetsförmedlingen 2012–2014	22
Tabell 3.6 Andel personer som har eller har haft en insats fördelat på hur länge de haft en etableringsplan	24
Tabell 3.7 Andel personer som har eller har haft arbete under tiden i etableringsplan	25
Tabell 3.8 Utbildningsnivå bland deltagarna i etableringsuppdraget	27
Tabell 3.9 Status 90 dagar efter avslutad etableringsplan.....	28
Tabell 3.10 Beviljade hemutrustningslån m.m.....	28
Tabell 3.11 Anslagsutveckling 1:1 Integrationsåtgärder.....	34
Tabell 3.12 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:1 Integrationsåtgärder.....	35
Tabell 3.13 Anslagspåverkan av beslut från tidigare budgetpropositioner och i denna budgetproposition	35
Tabell 3.14 Anslagsutveckling 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande.....	35
Tabell 3.15 Mottagna nyanlända prognos 2015 – 2019.....	36
Tabell 3.16 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande	37
Tabell 3.17 Anslagspåverkan av beslut från tidigare budgetpropositioner och i denna budgetproposition	37
Tabell 3.18 Anslagsutveckling 1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare.....	38
Tabell 3.19 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare.....	38
Tabell 3.20 Anslagspåverkan av beslut från tidigare budgetpropositioner och i denna budgetproposition	38
Tabell 3.21 Anslagsutveckling 1:4 Ersättning för insatser för vissa nyanlända invandrare.....	39
Tabell 3.22 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:4 Ersättning för insatser för vissa nyanlända invandrare.....	40
Tabell 3.23 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:4 Ersättning för insatser för vissa nyanlända invandrare.....	40

Tabell 3.24 Anslagspåverkan av beslut från tidigare budgetpropositioner och i denna budgetproposition.....	40
Tabell 3.25 Anslagsutveckling 1:5 Hemustrustningslån.....	41
Tabell 3.26 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:5 Hemustrustningslån.....	41
Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom område Diskriminering.....	43
Tabell 4.2 Inkomna anmälningar till DO fördelat på kön	45
Tabell 4.3 Antalet anmälningar per diskrimineringsgrund 2012–2014.....	45
Tabell 4.4 Antal inkomna och avslutade granskningsärenden om aktiva åtgärder 2012–2014.....	46
Tabell 4.5 Anslagsutveckling 2:1 Diskrimineringsombudsmannen	52
Tabell 4.6 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 2:1 Diskrimineringsombudsmannen.....	52
Tabell 4.7 Anslagsutveckling 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.....	53
Tabell 4.8 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.....	53
Tabell 5.1 Utgiftsutveckling inom område Jämställdhet.....	55
Tabell 5.2 Chefer i offentlig och privat sektor.....	57
Tabell 5.3 Styrelseledamöter i börsbolag 2002-2015	57
Tabell 5.4 Personer 16–79 år utsatta för misshandel efter plats 2011– 2013	61
Tabell 5.5 Personer 16–79 år utsatta för misshandel efter relation till förövaren 2013.....	61
Tabell 5.6 Personer 16–79 år utsatta för sexualbrott efter ålder 2013.....	61
Tabell 5.7 Anslagsutveckling 3.1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	72
Tabell 5.8 Beställningsbemyndigande för anslaget 3.1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	73
Tabell 5.9 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	73

Diagramförteckning

Diagram 3.1 Antal nya, lämnat och antal kvarstående personer i etableringsuppdraget december 2010–2014	26
Diagram 5.1 Anmällda våldtäktsbrott mot vuxna och barn 2010–2014.....	62

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under 2016 för anslaget 1:4 *Ersättning för insatser för vissa nyanlända invandrare* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 000 000 000 kronor 2017–2026 (avsnitt 3.7.4),
2. bemyndigar regeringen att under 2016 för anslaget 3:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 100 000 000 kronor 2017 (avsnitt 5.5.1),
3. för budgetåret 2016 anvisar ramanslagen under utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrarers etablering enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag		
1:1	Integrationsåtgärder	73 780
1:2	Kommunersättningar vid flyktingmottagande	12 567 879
1:3	Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	5 048 000
1:4	Ersättning för insatser för vissa nyanlända invandrare	2 682 914
1:5	Hemutrustningslån	302 120
2:1	Diskrimineringsombudsmannen	109 114
2:2	Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	47 919
3:1	Särskilda jämställdhetsåtgärder	238 539
Summa		21 070 265

2 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering

2.1 Omfattning

Utgiftsområdet omfattar integrationspolitik, politik mot diskriminering, jämställdhetspolitik och myndigheterna Diskrimineringsombudsmannen och Nämnden mot diskriminering.

2.2 Utgiftsutveckling

Utgifterna för 2014 inom utgiftsområdet blev 0,8 miljarder kronor lägre än anvisade medel, vilket främst förklaras av lägre utbetalningar för dels kommunersättning vid flyktingmottagande, dels etableringsersättning och

etableringslotsar. För 2015 beräknas utgifterna inom området bli 0,6 miljarder kronor lägre än budget till följd av lägre utgifter för dels kommunersättning, dels etableringsersättning och ersättning för insatser för vissa nyanlända invandrare. För 2016 föreslår regeringen att totalt 21 miljarder kronor anvisas inom utgiftsområdet. Den högre nivån jämfört med 2015 beror på ökade utgifter för kommunersättning och för etableringsersättning. För 2017 beräknas anslagen inom utgiftsområdet till 28 miljarder kronor för att sedan öka till 31 miljarder kronor för 2018 och därefter minska till 30 miljarder kronor 2019.

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering

Miljoner kronor

	Utfall 2014	Budget 2015 ¹	Prognos 2015	Förslag 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019
Nyanlända invandrares etablering	11 812	16 440	15 806	20 675	27 979	30 849	29 553
Diskriminering	137	136	136	157	154	152	154
Jämställdhet	244	163	158	239	159	159	158
Äldreanslag ²	31	22	14	0	0	0	0
Totalt för utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	12 225	16 761	16 114	21 070	28 292	31 159	29 864

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Avser äldreanslaget 1:6 Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare.

Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2016–2019. Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering

Miljoner kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015 ¹	16 747	16 747	16 747	16 747
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	2	3	5	7
Beslut	487	1 018	1 234	340
Övriga makroekonomiska förutsättningar	-318	-409	-132	-214
Volymer	5 357	12 160	14 622	14 339
Överföring till/från andra utgiftsområden	30	30	30	30
Övrigt	-1 234	-1 259	-1 347	-1 385
Ny ramnivå	21 070	28 292	31 159	29 864

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2015. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2017–2019 är preliminär.

2.3 Mål för utgiftsområdet

De av riksdagen beslutade målen inom utgiftsområdet är följande:

Integrationspolitik (avsnitt 3)

- Lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund

Politik mot diskriminering (avsnitt 4)

- Ett samhälle fritt från diskriminering

Jämställdhetspolitik (avsnitt 5)

- Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv

(För beslut om målen se prop. 2008/09:1 utgiftsområde 13 avsnitten 3.3, 4.3 och 5.3, bet. 2008/09:AU1, rskr. 2008/09:115.)

Resultatredovisningar lämnas under respektive avsnitt.

Tabell 2.3 Ramnivå 2016 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering

Miljoner kronor

	2016
Transfereringar ¹	20 503
Verksamhetsutgifter ²	567
Investeringar ³	0
Summa ramnivå	21 070

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2014 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

3 Nyanlända invandrares etablering

3.1 Omfattning

Området omfattar verksamhetsområden som rör allas lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter oavsett etnisk och kulturell bakgrund,

nyanlända invandrares etablering i samhället, ersättning till kommunerna för flyktingmottagande, hemutrustningslån samt insatser som främjar integration.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom område Nyanlända invandrares etablering

Miljoner kronor

	Utfall 2014	Budget 2015 ¹	Prognos 2015	Förslag 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019
<i>Nyanlända invandrares etablering</i>							
1:1 Integrationsåtgärder	245	74	72	74	74	74	74
1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande	6 968	9 511	9 297	12 568	17 762	21 280	22 034
1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	2 685	4 029	3 784	5 048	6 369	6 046	4 622
1:4 Ersättning för insatser för vissa nyanlända invandrare	1 743	2 593	2 435	2 683	3 500	3 263	2 675
1:5 Hemutrustningslån	171	233	218	302	274	186	148
Summa Nyanlända invandrares etablering	11 812	16 440	15 806	20 675	27 979	30 849	29 553
<i>Äldreanslag</i>							
2015 1:6 Från EU-budgeten finansierade insatser för integration av tredjelandsmedborgare	31	22	14	0	0	0	0
Summa Äldreanslag	31	22	14	0	0	0	0

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

3.3 Mål för utgiftsområdet

Målet för integrationspolitiken är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund (se även avsnitt 2.3).

Inriktningen för utgiftsområdet är att verksamhet och insatser som finansieras inom utgiftsområdet ska bidra till att ge nyanlända flyktingar och andra skyddsbehövande samt deras anhöriga förutsättningar att etablera sig och bli delaktiga i samhälls- och arbetslivet. Målet för integrationspolitiken uppnås i första hand genom generella åtgärder. För att nå målet behöver de generella åtgärderna kompletteras med riktade åtgärder som finansieras på utgiftsområde 13.

3.4 Resultatredovisning

Målet uppnås främst genom generella insatser som når ut till hela befolkningen. Resultat av insatser med betydelse för integrationen redovisas därför framför allt inom andra utgiftsområden. Detsamma gäller bedömningen av ansvariga myndigheters resultat i dessa delar. I detta avsnitt redovisas i huvudsak resultat av verksamheter och insatser som svarar mot inriktningen för utgiftsområdet avseende insatser för nyanländas etablering i samhälls- och arbetslivet. Redovisningen är strukturerad efter anslagsstrukturen inom utgiftsområdet.

I bilaga 1 redovisar regeringen vissa resultatindikatorer för integrationens utveckling inom områdena arbetsmarknad, utbildning, hälsa och delaktighet och inflytande. Här redovisas en kort sammanfattning av resultaten.

3.4.1 Sammanfattning av bilaga 1

Arbetsmarknad

Antalet i arbetskraften har ökat bland utrikes födda de senaste åren. Utrikes födda män har ett relativt arbetskraftstal som är i samma nivå som för inrikes födda män. Utrikes födda kvinnor har däremot den lägsta andelen i arbetskraften.

Antalet sysselsatta har ökat kontinuerligt sedan 2010. Ökningen har skett bland både utrikes födda kvinnor och män.

Arbetslösheten och sysselsättningsgraden bland utrikes födda påverkas av vistelsetid och grund för bosättning. Arbetslösheten bland utrikes födda är generellt högre än bland personer födda i Sverige.

Utrikes födda kvinnor har i större utsträckning ett heltidsarbete jämfört med inrikes födda kvinnor. En av tio utrikes födda kvinnor i sysselsättning uppger att de arbetar deltid men att de kan och vill gå upp i arbetstid.

Utbildning

Resultaten i skolan är beroende bl.a. av föräldrarnas utbildningsbakgrund, barnets kön och barnets ålder vid invandringstillfället. Andelen elever invandrade efter sju års ålder som har gymnasiebehörighet efter att ha avslutat årskurs nio är betydligt lägre bland dem som invandrar från länder utanför EU/EFTA än bland andra. Även om antalet utrikes födda som påbörjar högskolestudier trendmässigt ökar, finns det fortfarande en skillnad på knappt tio procentenheter mellan inrikes och utrikes födda vad gäller andelen behöriga till högskola. Kvinnor har bättre studieresultat än män.

Sedan slutet av 1990-talet har antalet elever i sfi ökat och uppgick 2014 till 124 750. Antalet studerande är närmare tre gånger så högt som antalet nybörjare under ett år. Det beror på att många avbryter studierna för att sedan återkomma i flera perioder innan de slutligen lämnar med godkänt resultat. Sex av tio avslutar någon kurs med minst godkänt resultat två år efter kursstart. Andelen kvinnor som får godkänt på någon kurs är högre än för män. Andelen som avbryter studierna är högre bland män än bland kvinnor.

Hälsa

En större andel män än kvinnor uppger att de har ett gott hälsotillstånd oavsett bakgrund. Inrikes födda kvinnor har i större utsträckning än utrikes födda kvinnor bedömt sitt allmänna hälsotillstånd som gott medan det bland männen inte finns någon signifikant skillnad.

Det är vanligare bland utrikes födda att ha sömnbesvär eller besvär med ångslan, oro och ångest. Bland utrikes födda kvinnor uppger mer än 40 procent att de har sömnbesvär och 37 procent uppger att det känner ångslan, oro och ångest.

Delaktighet och inflytande

Skillnaden i valdeltagande mellan inrikes och utrikes födda har ökat. 2014 var valdeltagandet bland utrikes födda 72 procent jämfört med 89 procent för inrikes födda. Valdeltagandet är framför allt lågt bland de som kommer från Asien, Afrika och de delar av Europa som inte tillhör EU.

3.4.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Bedömningsgrunder för resultatet av insatser inom utgiftsområdet baseras på återrapporteringar från de myndigheter som är ansvariga för genomförandet av insatserna, främst Arbetsförmedlingen, Migrationsverket och länsstyrelserna.

Nyanlända invandrares etablering

Staten har sedan lång tid tillbaka ett särskilt ansvar för mottagande av nyanlända flyktingar och andra skyddsbehövande samt deras anhöriga. Verksamhet som är kopplad till detta ansvar finansieras främst under utgiftsområde 13 *Nyanlända invandrares etablering*.

Ansvaret för mottagande och insatser för nyanlända flyktingar och andra skyddsbehövande samt deras anhöriga är fördelat mellan flera olika statliga, kommunala och privata aktörer.

Från den 1 december 2010 har staten genom *Arbetsförmedlingen* det samordnande ansvaret för insatser för vuxna nyanlända invandrares etablering i arbets- och samhällslivet. Enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (etableringslagen) har nyanlända rätt till en etableringsplan med insatser som ska underlätta etableringen. Etableringsplanen ska minst innehålla utbildning i svenska för invandare (sfi), samhällsorientering och aktiviteter för att underlätta och påskynda den nyanländes etablering i arbetslivet. Nyanlända som deltar i etableringsinsatser har rätt till statlig etableringsersättning för sin försörjning. Arbetsförmedlingen beslutar om etableringsersättning medan *Försäkringskassan* betalar ut ersättningen. *Försäkringskassan* beslutar och betalar även ut tillägg till etableringsersättningen i form av etableringstillägg och bostadsersättning. Arbetsförmedlingen ansvarar för att anvisa nyanlända som har rätt till etableringsplan och som har anmält behov samt deras familjemedlemmar plats för bosättning i en kommun.

Migrationsverket anvisar bosättning i en kommun till vidarebosatta (kvotflyktingar), minderåriga som kommer till landet utan medföljande vårdnadshavare (ensamkommande barn) och de nyanlända som omfattas av etableringslagen men som inte har rätt till etableringsplan, t.ex. på grund av sjukdom. Myndigheten beslutar också om och betalar ut statlig ersättning för mottagande av nyanlända till kommuner och landsting.

Länsstyrelserna verkar för att det ska finnas beredskap och kapacitet hos kommunerna för att ta emot nyanlända. De verkar för regional samverkan och tecknar överenskommelser med kommunerna om mottagande av nyanlända. Länsstyrelserna förhandlar också om mottagandet av ensamkommande barn, men det är *Migrationsverket* som tecknar överenskommelser med kommunerna om detta.

Kommunerna tar emot nyanlända för bosättning. Kommunerna har också ansvar för mottagande av ensamkommande barn. Kommunerna tillhandahåller sfi och samhällsorientering, praktisk hjälp i samband med bosättning, särskilda introduktionsinsatser för nyanlända barn inom skola, förskola, fritidshem och andra insatser för att underlätta etablering i samhället. För dessa insatser får kommunerna en ersättning från staten.

Landstingen svarar för insatser inom hälso- och sjukvård och genomför hälsoundersökningar för nyanlända. Vissa landsting har verksamhet med hälsokommunikatörer som är särskilt inriktade på nyanlända.

Centrala studiestödsnämnden handlägger och beslutar i ärenden om hemutrustningslån för nyanlända.

3.4.3 Främjande av integration

Främjande av integration avser verksamhet och insatser som finansieras via anslaget 1:1 *Integrationsåtgärder*.

Stöd till riksorganisationer bildade på etnisk grund

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor fördelar stöd till organisationer bildade på etnisk grund. Syftet med stödet är att stärka organisationernas egna initiativ och verksamheter kring kultur, språk och identitet samt delaktighet i samhället. Stödet fördelas enligt förordningen (2008:63) om statsbidrag till organisationer bildade på etnisk grund. Under 2014 har 54 organisationer av 70 som ansökt om bidrag fått del av stödet vilket är två färre jämfört med 2013 och sex färre jämfört med 2012. Stödet uppgår årligen till totalt 19 miljoner kronor.

Auktorisation av tolkar och tolkregister

Kammarkollegiet ansvarar för auktorisation av tolkar. Statliga myndigheter, kommuner och landsting är de huvudsakliga användarna av tolkar och inom rättsväsendet och sjukvården är det särskilt angeläget att det finns tillgång till auktoriserade tolkar. I det register över auktoriserade tolkar som Kammarkollegiet ansvarar för fanns 1 114 gällande auktorisationer fördelat på 1 050 personer vid utgången av 2014.

Totalt ansökte 447 personer om att bli auktoriserad tolk under 2014 jämfört med 337 under 2013. Av dessa fick 62 auktorisation av Kammarkollegiet vilket motsvarar 14 procent av ansökningarna. För 2013 var motsvarande andel 15 procent och för 2012 var andelen 24 procent. Under de senaste åren har antalet personer som ansöker om auktorisation ökat samtidigt som andelen personer som blivit auktoriserade tolkar minskat.

Kammarkollegiet har även i uppdrag att föra ett register över tolkar som genomgått en viss utbildning men som inte ansökt om auktorisation. För kostnaderna för registret disponerar Kammarkollegiet 500 000 kronor.

Flyktingguider och familjekontakter

Ett stimulansbidrag till kommunerna för att engagera flyktingguider och familjekontakter infördes 2013. Länsstyrelserna disponerar 11 miljoner kronor för ändamålet. I Vårändringsbudget för 2014 avsattes ytterligare 10 miljoner kronor för verksamheten under 2014.

Under 2014 inkom 129 ansökningar motsvarande drygt 69 miljoner kronor. Av dessa beviljades medel för 70 projekt i 63 kommuner. Den största utbetalda summan var 2 miljoner kronor och den lägsta 30 000 kronor. Av de 70 beviljade ansökningarna under 2014 angav de flesta det civila samhällets organisationer som samverkanspart.

Länsstyrelserna har granskat 25 projekt som beviljats medel och som påbörjat verksamhet under 2013. I granskningen har man identifierat tre typer av verksamhet som beviljats medel. I de flesta fall startades nya verksamheter, men ett antal projekt handlade om att utveckla och stödja verksamhet som organisationer i det civila samhället bedrev sedan tidigare.

Uppföljning och utvärdering av integrationen

Anslagsmedlen används för uppföljning av tillståndet för nyanlända och övriga utrikes födda inom områdena arbetsmarknad, transfereringar, inkomster, boende, utbildning, hälsa och valdeltagande.

Statistiska centralbyrån (SCB) får årligen 900 000 kronor för att redovisa registerstatistik om integration på nationell, regional och lokal nivå på SCB:s hemsida. Statistiken publiceras grupperad efter kön, grund för bosättning, vistelsetid i landet m.m.

Sfi-bonus har avecklats

Lagen (2010:538) om prestationsbaserad stimulansersättning inom utbildning i svenska för invandrare upphörde att gälla vid utgången av juli månad 2014 (prop. 2013/14:04, bet. 2013/14:AU9, rskr 2013/14:368).

Statens skolverk har ersatt kommunerna med 85,2 miljoner kronor under 2014. Motsvarande för 2013 var 69,4 och för 2012 61,5 miljoner kronor. För 2014 tillfördes ytterligare 70 miljoner kronor i Höständringsbudget för 2014

pga. av fler ansökningar än vad som beräknats. Ingen ersättning utbetalas fr.o.m. 2015.

3.4.4 Statlig ersättning till kommuner vid flyktingmottagande

Staten har ett ekonomiskt ansvar för flyktingmottagandet och ersätter kommunerna för kostnader som är relaterat till mottagandet av nyanlända flyktingar, andra skyddsbehövande samt deras anhöriga och ensamkommande barn. Statlig ersättning till kommuner vid flyktingmottagande finansieras via anslaget 1:2 *Kommunersättningar vid flyktingmottagande*.

Ersättning till kommuner och landsting för flyktingmottagandet regleras i förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar och i vissa avseenden även i förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m. Merparten av ersättningarna utbetalas av Migrationsverket och en mindre del av länsstyrelserna.

Utgifterna för ersättning till kommuner och landsting för flyktingmottagandet påverkas av antalet flyktingar och ensamkommande barn som får uppehållstillstånd och tas emot i en kommun.

Kommunmottagandet har ökat kraftigt men är inte tillräckligt

Under 2014 blev 45 836 personer mottagna i landets kommuner. Av dessa var 3 370 ensamkommande barn. Jämfört med 2013 är det 12 000 fler mottagna och jämfört med 2012 15 000 fler. Antalet personer från Migrationsverkets anläggningsboenden är relativt konstant medan antalet från s.k. eget boende har tredubblats mellan 2012 och 2014.

Mottagandet av ensamkommande barn med uppehållstillstånd har jämfört med både 2013 och 2012 ökat med 1 100 barn. Majoriteten av de mottagna ensamkommande barnen under 2014 var pojkar och 22 procent var flickor.

Könsfördelningen är mer ojämn än tidigare år i det totala flyktingmottagandet. Andelen kvinnor har minskat jämfört med 2013 och 2012. Av samtliga mottagna inklusive ensamkommande barn 2014 var 42 procent kvinnor jämfört med 47 procent 2013 och 45 procent 2012. Detta kan förklaras med att det nu är

många män som kommer ensamma från främst Syrien och Irak. Andelen anhöriga bland de kommunmottagna har också minskat mellan 2013 och 2014 och är tillbaka på 2012 års nivå.

Trots att kommunmottagandet stigit i samtliga län 2014 har ändå antalet personer som begärt men inte fått en bosättningsanvisning ökat. Som en konsekvens har nyanlända blivit kvar i Migrationsverkets anläggningsboende längre perioder. Insatser som syftar till att stimulera kommunerna att ta emot fler nyanlända har prövats. Till exempel infördes den 1 januari 2014 en extra ersättning till kommuner på 15 000 kronor per nyanländ som tas emot efter anvisning. Reglerna för när etableringsplanen upprättats har förändrats så att etableringsinsatserna och utbetalning av etableringsersättning sker först när individen blivit mottagen in en kommun, inte under den tid den nyanlände bor kvar i anläggningsboende.

Två nationella samordnare besökte våren 2014 samtliga län och förde dialog med kommunerna i syfte att främja ett ökat mottagande.

Tabell 3.2 visar utvecklingen av kommunernas mottagande av flyktingar och andra skyddsbehövande samt deras anhöriga mellan 2012–2014.

Tabell 3.2 Kommunmottagande 2012–2014

Antal mottagna med uppehållstillstånd efter kategori mottagen och varav ensamkommande barn 2012-2014

Kategori mottagen	2012	2013	2014
Personer från anläggningsboende (ABO)	6 003	5 939	6 624
Personer från eget boende (EBO)	6 316	14 223	25 742
Anhöriga som ansökt inom två år ¹	4 383	11 354	10 917
Vidarebosatta (kvotflyktingar)	1 687	1 801	1 972
Övriga	402	480	581
<i>Varav ensamkommande barn</i>	<i>2 205</i>	<i>2 285</i>	<i>3 370</i>
Summa	18 791	33 797	45 836

¹ Från och med 1 januari 2014 har bestämmelserna ändrats så att en ansökan ska ha skett inom sex år från det att anknypningspersonen första gången blev mottagen i en kommun.
Källa: Migrationsverket.

Länsstyrelsernas arbete med överenskommelser om mottagande

Länsstyrelsernas arbete

Arbetsförmedlingen fastställer varje år efter samråd med länsstyrelserna och Migrationsverket en fördelning av mottagningsbehovet i varje län, s.k. länstal.

Länsstyrelserna ska med respektive länsstäl som riktvärde träffa överenskommelser med kommuner inom länet om mottagande för bosättning av nyanlända. Under 2014 hade 278 kommuner tecknat överenskommelser om mottagande av nyanlända, jämfört med 276 kommuner under 2013 och 273 kommuner under 2012. Överenskommelserna för 2014 omfattade ca 8 500 anvisningsbara platser som Arbetsförmedlingen respektive Migrationsverket kunde använda för bosättningsanvisningar. Antalet anvisningsbara platser motsvarade ca 60 procent av det behov som fastslagits i länsstäl för 2014.

Länsstyrelserna har under 2014 utbetalat 60 miljoner kronor till insatser som syftar till att öka kommuners beredskap och kapacitet för flyktingmottagande. Under 2014 har insatser som underlättar bosättning prioriterats. Enligt länsstyrelserna har insatserna betydelse i uppdraget att verka för ökad kvalitet och kvantitet i kommuners flyktingmottagande. I Vårändringsbudget för 2014 tillfördes ytterligare medel om 20 miljoner kronor. Enligt länsstyrelsernas rapportering bidrog de extra 20 miljonerna till att öka mottagningskapaciteten under 2014 med ca 2 000 platser.

Mottagandet i länen

Samtliga län har ökat sitt totala mottagande av nyanlända under 2014 jämfört med 2013. Det finns dock stora variationer i mottagande i landet, både mellan län och mellan kommuner inom samma län. Skillnader finns både vad gäller omfattning på mottagande och på typ av mottagande. Storstadslän har en hög andel som bosätter sig på egen hand. Den högsta andelen mottagna nyanlända i relation till befolkningen har Gävleborgs, Kronobergs, Blekinge, Kalmar och Södermanlands län. Lägst andel har Gotlands, Stockholms, Uppsala och Norrbottens län. Tabell 3.3 visar mottagandet länsvis.

Tabell 3.3 Länsvis mottagande 2014

Mottagande i länen 2014, antal och andel i procent av befolkning den 31 december 2014 och av totalt mottagna i riket 2014 samt varav ensamkommande barn, antal och andel av mottagna i länet

Län	Mottagna flyktingar och skyddsbehövande			Varav ensamkommande barn	
	Antal	Andel av befolkning i länet %	Andel av mottagna i riket %	Antal	Andel av mottagna i län %
Stockholm	5 599	0,25	12,2	417	7,4
Uppsala	915	0,26	2,0	114	12,5
Södermanland	2 169	0,77	4,7	87	4,0
Östergötland	2 249	0,51	4,9	123	5,5
Jönköping	2 229	0,65	4,9	116	5,2
Kronoberg	1 611	0,85	3,5	119	7,4
Kalmar	1 821	0,77	4,0	96	5,3
Gotland	24	0,04	0,1	4	16,7
Blekinge	1 204	0,78	2,6	66	5,5
Skåne	5 556	0,43	12,1	465	8,4
Halland	1 497	0,48	3,3	60	4,0
Va Götaland	7 798	0,48	17,0	624	8,0
Värmland	1 469	0,53	3,2	116	7,9
Gävleborg	2 390	0,83	5,2	155	6,5
Västmanland	1 869	0,71	4,1	77	4,1
Dalarna	1 678	0,60	3,7	124	7,4
Örebro	1 841	0,66	4,0	141	7,7
Västernorrland	1 445	0,59	3,2	87	6,0
Jämtland	826	0,65	1,8	61	7,4
Västerbotten	995	0,38	2,2	177	17,8
Norrbotten	651	0,26	1,4	141	21,7
Hela riket	45 836	0,47	100	3 370	7,4

Källa: Migrationsverket.

Mottagandet av ensamkommande barn

För mottagande av ensamkommande barn förhandlar länsstyrelserna utifrån länsvisa fördelningstal med kommunerna om mottagande. Migrationsverket träffar överenskommelser med kommunerna om mottagandet. I slutet av 2014 hade 288 av 290 kommuner en överenskommelse om mottagande av ensamkommande barn. Sedan den 1 januari 2014 har Migrationsverket utökad möjlighet att anvisa asylsökande ensamkommande barn till en kommun (prop. 2012/13:162, bet. 2012/13:SfU11, rskr. 2013/14:2). En anvisning ska ske med barnets bästa som utgångspunkt. Andelen anvisning utifrån anknytning, t.ex. släkting, har ökat och motsvarade omkring 40 procent av anvisningarna 2014. Anvisning utifrån anknytning sker utöver kommunernas överenskommelser om mottagande. När antalet

överenskomna platser är otillräckligt, vilket var fallet under hösten 2014, får anvisning ske utöver överenskommelser.

Kommunala insatser

Samhällsorientering

Samhällsorienteringen ska i möjligaste mån bedrivas på modersmålet eller ett annat språk som deltagaren behärskar väl. Vid behov ska tolk anlitas.

De flesta kommuner (86 procent) anger att de främst ger samhällsorientering på modersmål. För att underlätta deltagande i samhällsorientering parallellt med andra etableringsinsatser och för att kunna kombinera insatsen med arbete behöver samhällsorientering erbjudas på flexibla tider. Enligt länsstyrelsernas åiterrapportering om samhällsorientering för 2014 erbjuder 23 procent av kommunerna samhällsorientering på kvällstid, 31 procent erbjuder intensivkurs och 25 procent erbjuder sommarkurs.

I 40 procent av kommunerna väljer man att komplettera de 60 obligatoriska timmarna med ytterligare samhällsorientering. De kompletterande timmarna kan exempelvis innehålla fördjupningar inom hälsa.

Samverkan mellan kommuner och användandet av distanslösningar är en förutsättning för att fler ska kunna få samhällsorientering på sitt modersmål. Det finns i dag flertalet exempel på olika typer av distanslösningar liksom exempel på samverkan mellan kommuner som också sträcker sig över stora geografiska områden.

Den 1 maj 2013 utökades målgruppen för samhällsorientering till att även omfatta personer som inte omfattas av etableringslagen, se lag (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare.

Uppgifterna om hur många i den utökade målgruppen som deltar i samhällsorientering är osäkra, men indikerar att deltagande är lågt. Under perioden 1 oktober 2013 till 31 september 2014 uppskattas antalet deltagare i den utökade målgruppen till drygt 1 300 personer, något fler kvinnor än män. Deltagandet är koncentrerat till ett fåtal kommuner. De flesta av dessa kommuner, 87 procent, uppger att de erbjuder samhällsorientering till den utökade målgruppen men det

är tydligt att få kommuner lyckas nå målgruppen och motivera dem att delta. Samhällsorientering för personer inom Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag redovisas närmare i avsnitt 3.4.6.

Utbetalda ersättningar för flyktingmottagande har ökat

Utgifterna 2014 för ersättningar för flyktingmottagandet blev totalt ca 500 miljoner kronor lägre än anvisat anslag i budgetpropositionen för 2014. Ett skäl till detta är att genomsnittlig dygnskostnad för mottagandet av ensamkommande barn och antalet avgjorda ärenden gällande ensamkommande barn blivit lägre än förväntat. Generellt är utgifterna svårprognosticerade.

De sammanlagda utgifterna har dock ökat jämfört med tidigare år. Migrationsverket betalade under 2014 ut 6,9 miljarder kronor i ersättningar till kommuner och landsting för flyktingmottagande. Jämfört med 2013 är det en ökning med 1,4 miljarder kronor och jämfört med 2012 med 3 miljarder kronor. De ökade utgifterna jämfört med tidigare år beror på att fler flyktingar och skyddsbehövande blivit mottagna i kommunerna 2014 och att det också var ett stort mottagande 2013 (se tabell 3.2). Mottagandet ett år påverkar utgifterna två år framåt. Av tabell 3.4 framgår vilka ersättningar som betalats ut samt utvecklingen av utbetalda ersättningar under åren 2012–2014.

Tabell 3.4 Utbetalda ersättningar 2012–2014

Miljoner kronor

	2012	2013	2014
Extra ersättning mottagna 2010 ¹	6	2	0
Ny schablonersättning	566	1 540	2 496
Initialt ekonomiskt bistånd	69	128	172
Prestationsbaserad ersättning	0	0	313
Grundersättning	120	123	62
Tidigare schablonersättning ²	693	0	0
Särskilda kostnader för äldre, sjuka och funktionshindrade	68	133	130
Ensamkommande barn	2 072	3 201	3 404
Vissa särskilda kostnader	60	76	80
Hälsa- och sjukvårdskostnader	193	295	249
Extra ersättning mottagna 2007–2009 ³	2	0	0
Hyreskostnader	0	1	2
Sfi för anläggningsboende	0	0	0
Länsstyrelserna, beredskap och kapacitet för mottagande	40	40	60
Summa	3 889	5 539	6 968

¹ Kommunerna fick en extra ersättning för mottagna under 2010 fram till etableringsreformens ikraftträdande för att påskynda utlänningars etablering på arbetsmarknaden. Från och med 2014 utbetalas inte denna ersättning längre.

² Tidigare schablonersättning för mottagna före den 1 december 2010 utbetalas inte längre fr.o.m. 2013.

³ Kommunerna fick en extra ersättning för mottagna 2007–2009 för att påskynda utlänningars etablering på arbetsmarknaden. Från och med 2013 utbetalas inte denna ersättning längre.

Källor: Migrationsverket och länsstyrelserna.

Schablonersättning per mottagen person

Schablonersättning betalas ut per mottagen person och avser kostnader för bl.a. mottagande i samband med bosättning, skola, förskola, sfi, samhällsorientering, tolkar och kommunala insatser som underlättar etablering. 2014 var schablonersättningen 83 100 kronor per person t.o.m. 64 års ålder respektive 52 000 kronor per person 65 år och äldre.

Sammanlagt utbetalades knappt 2,5 miljarder kronor under 2014 vilket är ca 1 miljard mer än 2013 och 1,3 miljarder mer än 2012. Schablonersättning per mottagen person under 2014 utgjorde 35,8 procent av utgifterna på anslaget. De ökade utgifterna för schablonersättning beror på det ökade mottagandet.

Prestationsbaserad ersättning för mottagandet

Den 1 januari 2014 förstärktes den statliga ersättningen till kommunerna genom införandet av en prestationsbaserad ersättning. Samtidigt justerades grundersättningen från tio till fem prisbasbelopp. Den förändrade ersättningen ska bidra till att kommuner tar emot fler personer från Migrationsverkets anläggningsboenden och

fler kvotflyktingar samt stödja kommuner som i förhållande till sin befolkning har ett högt mottagande av nyanlända. Ersättningen betalas ut till kommuner som har en överenskommelse om flyktingmottagande. Prestationsbaserad ersättning utbetalades första gången under 2014 med 313 miljoner kronor och utgjorde 4 procent av de totala utgifterna 2014 på anslaget. Införandet av prestationsbaserad ersättning medförde att fler kommuner skrev överenskommelser med länsstyrelserna om flyktingmottagande efter årsskiftet 2013/2014. Vid årsskiftet hade 248 kommuner överenskommelser för 2014 som sedan under första halvåret 2014 ökade till 278.

Ersättningar för mottagandet av ensamkommande barn

Statens utgifter för ersättning vid mottagande av ensamkommande barn påverkas i hög utsträckning av hur barnen placeras och deras ålder vid mottagandet. Placering kan ske i hem för vård eller boende, s.k. HVB, eller i familjehem. Sammanlagt utbetalades 3,4 miljarder kronor under 2014 vilket är ca 200 miljoner mer än 2013 och ca 1,3 miljarder mer än 2012. Ersättning för mottagandet av ensamkommande barn under 2014 svarade för 48,8 procent av utgifterna och utgjorde den största utgiftsposten under anslaget. Andelen av de totala utgifterna har minskat något jämfört med 2013 och 2012 då ersättning för mottagandet av ensamkommande barn utgjorde mer än hälften av utgifterna.

För mottagna ensamkommande barn utöver kommunernas överenskomna platser, får kommunerna enligt dagens ersättningssystem återsöka faktiska kostnader för en placering utanför överenskomna platser. Genomsnittlig faktisk kostnad har stigit mellan 2013 och 2014. Högre kostnader kan till viss del förklaras av den snabba ökningen av antalet barn under 2014. Sammantaget har dygnskostnaderna för mottagande av ensamkommande barn ändå minskat, vilket är en orsak till att andelen av de totala utgifterna på anslaget har sjunkit.

Övriga ersättningar

Övriga ersättningar som kan utgå till kommuner och landsting för flyktingmottagandet utgjorde under 2014 10,8 procent av utgifterna.

Varje kommun med överenskommelse om flyktingmottagande får en årlig grundersättning som 2014 var 222 000 kronor. Sammanlagt

utbetalades 61,7 miljoner kronor i grund-ersättningar under 2014 och utgjorde 8,2 procent av övriga ersättningar.

Ersättning för initialt ekonomiskt bistånd avser att ersätta kommuner för kostnader för försörjningsstöd i samband med mottagandet och innan den nyanlände fått den första utbetalningen av etableringsersättning. 172,2 miljoner kronor utbetalades under 2014 och utgjorde 22,8 procent av övriga ersättningar.

Särskilda kostnader för äldre, sjuka och funktionshindrade avser personer som har nedsatt prestationsförmåga och inte får hel eller delvis etableringsersättning. Ersättning ges även för personer som inte kan försörja sig efter att etableringsplanen upphört om det beror på sjukdom eller funktionsnedsättning som personen hade när han eller hon togs emot i kommunen. Det kan även avse kostnader för stöd och hjälp i boendet samt omvårdnad. Ersättning lämnas även för ekonomiskt bistånd till personer i gymnasieskolan som är mellan 18 och 21 år och saknar föräldrar i landet. Ersättningen ska bl.a. bidra till att underlätta mottagandet av personer som av olika skäl inte har tillräcklig förmåga att försörja sig själva. 130,4 miljoner kronor utbetalades 2014 och utgjorde 17,3 procent av övriga ersättningar. Av detta avsåg 48,6 miljoner kronor ekonomiskt bistånd varav 6,4 miljoner kronor för ungdomar i åldern 18 till 21 år. 83,6 miljoner kronor avsåg kostnader för stöd och hjälp i boendet.

Hälso- och sjukvårdskostnader avser kostnader för varaktig sjukvård under förutsättning att vissa villkor är uppfyllda. Ersättning kan också utgå för hälsoundersökning som görs inom 12 månader från kommunmottagandet om personen inte genomgått en hälsoundersökning tidigare. 248,8 miljoner kronor utbetalades 2014 och utgjorde 32,9 procent av övriga ersättningar.

Hyreskostnader avser ersättning för kostnader för bostäder som kommunen haft innan en nyanländ flyttat in i syfte att underlätta kommunernas mottagande. Ersättning kan beviljas i mån av tillgängliga medel. 1,9 miljoner kronor utbetalades under 2014 och utgjorde 0,3 procent av övriga ersättningar. 62 kommuner fick ersättning 2014 jämfört med 34 kommuner 2013. Utbetalad ersättning utgör 13 procent av avsatta medel för ändamålet och kommunerna har inte ansökt om ersättning i den utsträckning som förväntades.

Sfi för anläggningsboende avser att ersätta kommuner som erbjuder sfi till personer med uppehållstillstånd som vistas i Migrationsverkets anläggningsboenden i avvaktan på en kommunplacering. En etableringsplan upprättas först när den nyanlände flyttat till en kommun. Under tiden innan utflyttning kan ske kan individen delta i kommunens undervisning i svenska. Medel tillfördes anslaget i Vårändringsbudget för 2014. Fem kommuner ansökte om ersättning under 2014 varför endast 0,3 miljoner kronor utbetalades.

3.4.5 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare

Nyanlända som omfattas av etableringsuppdraget och som deltar i insatser enligt en etableringsplan har rätt till statlig etableringsersättning och i vissa fall bostadsersättning eller etableringstillägg. Ersättningarna administreras av Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Dessa ersättningar finansieras via anslag 1:3 *Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare*.

I december 2014 utbetalades etableringsersättning till ca 36 400 personer, varav ca 14 750 kvinnor och 21 670 män. Skillnaden jämfört med antalet kvarstående i etableringsuppdraget, som redovisas i avsnitt 3.4.6, beror bl.a. på att personer som är frånvarande på grund av sjukdom eller föräldraledighet inte får någon etableringsersättning utbetald. Medelersättningen per person var 6 260 kronor per månad. Medelersättningen var ungefär samma för kvinnor som för män.

Av dem som hade rätt till etableringsersättning, utbetalades i december 2014 etableringstillägg till knappt 10 400 hushåll med hemmavarande barn. Medelbeloppet för etableringstillägg var 2 326 kronor per månad under 2014. Bostadsersättning utbetalades vid motsvarande tidpunkt till ca 7 100 ensamstående utan hemmavarande barn. En övervägande andel (77 procent) av dessa var män. Medelbeloppet för bostadsersättningen var 2 400 kronor per månad under 2014. Kvinnor hade ett något högre medelbelopp än män.

3.4.6 Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag

Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag omfattar bl.a. bosättning av nyanlända som har rätt till en etableringsplan och samordning och utformning av insatser i en etableringsplan. Etableringslotsar och insatser finansieras via anslag 1:4 *Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare*. Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader för uppdraget finansieras från utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Här redovisas dock inledningsvis viss verksamhet som är finansierad via Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag.

Bosättning av nyanlända inom etableringsuppdraget

Arbetsförmedlingens bosättningsuppdrag är att vid behov anvisa en nyanländ som har rätt till etableringsplan plats för bosättning i en kommun. Anvisningarna bygger på frivilliga överenskommelser om anvisningsbara platser som tecknas mellan länsstyrelser och kommuner. Vad som framkommer vid etableringssamtal och förutsättningar för arbete inom pendlingsavstånd ska vara utgångspunkten när Arbetsförmedlingen anvisar en plats för bosättning. Arbetsförmedlingen tillämpar sedan hösten 2014 en närhetsprincip i bosättningsarbetet vilket innebär att Arbetsförmedlingen strävar efter att kunna bosätta personer som bott på anläggningsboende i samma kommun eller region där de tidigare bott.

Av de nyanlända som blev kommunmottagna under 2014 bosatte sig 80 procent på egen hand. Under perioden 2010–2014 har i genomsnitt 70 procent av de nyanlända bosatt sig på egen hand och 30 procent efter anvisning. Såväl antalet som andelen personer som anmält behov av hjälp med bosättning har ökat det senaste året. Under 2014 anmälde drygt 19 000 personer behov av anvisad bosättning. Under 2012 och 2013 var motsvarande siffror 8 000 respektive 15 500. Den 31 december 2014 bodde ca 10 200 personer med uppehållstillstånd i Migrationsverkets anläggningsboenden i väntan på kommunplacering. Samtidigt hade drygt 12 000 personer, både i anläggningsboende och egenbosatta,

pågående bosättningsärenden hos Arbetsförmedlingen.

Under 2014 omfattade 97 procent av bosättningsanvisningarna personer från anläggningsboende, jämfört med 81 procent 2013. Ökningen beror på att Arbetsförmedlingen sedan den 1 oktober 2014 prioriterar att anvisa personer bosatta i anläggningsboenden, framför personer som har ordnat bosättning på egen hand. Ungefär lika många kvinnor som män anvisades plats för bosättning, trots att det var färre kvinnor än män som anmälde behov. Den främsta orsaken är att Arbetsförmedlingen utifrån tillgängliga anvisningsbara platser har anvisat fler familjer än ensamhushåll, vilka oftare består av män.

Tabell 3.5 Antal personer som har anvisats plats för bosättning av Arbetsförmedlingen 2012–2014

Efter kön och i anläggningsboende (ABO) respektive eget boende (EBO)

	2012	2013	2014
ABO			
Kvinnor	1 578	1 787	2 752
Män	1 508	1 701	2 798
ABO totalt	3 086	3 488	5 550
EBO			
Kvinnor	325	411	93
Män	296	409	91
EBO totalt	621	820	184
Totalt	3 707	4 308	5 734

Källa: Arbetsförmedlingen.

Mediantiden från det att en nyanländ beviljats uppehållstillstånd till anvisning om bosättning har fortsatt att öka för personer i anläggningsboende, från 117 dagar 2012 till 151 dagar 2014. Ledtiderna har framför allt ökat för hushåll med barn och för hushåll med personer som har särskilda behov. Även andelen personer som tackat ja till en anvisning 2014 har ökat jämfört med tidigare år. Av dem som fått anvisning 2014 tackade 76 procent ja. Motsvarande andel var 67 procent 2013 och 63 procent 2012.

Många väljer att under handläggningstiden avbryta sitt bosättningsärende och ordna bosättning på egen hand och avbrotten har ökat såväl för personer i eget boende som för personer i anläggningsboende. Under 2014 avbröt varje månad i genomsnitt nio procent av personerna i anläggningsboende sitt bosättningsärende, jämfört med sex procent 2013. Efter att Arbetsförmedlingen ändrade

riktlinjerna att personer i anläggningsboende skulle prioriteras för anvisning fördubblades antalet avbrott bland egenbosatta, från 7 procent till 15 procent. En orsak till det ökade antalet avbrott bland personer på anläggningsboende är sannolikt regeländringen i förordningen (2010:409) om etableringsinsatser och etableringssamtal som trädde i kraft den 1 april 2014 och som innebär att etableringsplan i normalfallet först upprättas när en person är kommunmottagen.

Arbetsförmedlingens möjlighet att anvisa nyanlända plats för bosättning i en kommun är avhängigt de platser kommunerna erbjuder för mottagande.

Samverkan och utveckling av arbetssätt inom etableringsuppdraget

Arbetsförmedlingen ska samordna insatser i etableringsplanen och vara pådrivande gentemot andra aktörer i etableringsuppdraget. Den nationella samordningen sker huvudsakligen inom ramen för den s.k. Samverkansdelegationen där representanter från Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, Försäkringskassan, länsstyrelserna och Sveriges kommuner och landsting (SKL) ingår. Samverkansdelegationen har tillsammans tagit fram ett metodstöd, vilket syftar till att förbättra möjligheterna till samverkan på lokal nivå. Under 2014 har bl. a. det gemensamt framtagna metodstödet för lokala överenskommelser reviderats och implementerats.

Riksrevisionen (RiR 2014:11) har påpekat att det inte sällan saknas en tydlig röd tråd och progression i etableringsplanerna och hur de genomförs. Arbetsförmedlingen har under 2014 påbörjat ett arbete med att utveckla sitt arbetssätt inom etableringen. Syftet med utvecklingsarbetet är att tydliggöra kopplingen till arbete eller studier, ytterligare stärka anpassningen av insatserna och tillvaratagandet av kompetens samt att tydliggöra jämställdhetsperspektivet i etableringsplanerna. Det nya arbetssättet ska testas och kvalitets-säkras under våren 2015. Arbetsförmedlingen ska enligt huvudregeln upprätta en etableringsplan inom två månader från beslut om uppehållstillstånd eller dagen för inresan i landet.

Från den 1 april 2014 har bestämmelserna för upprättande av plan ändrats för personer som har uppehållstillstånd och som bor i anläggningsboende. Förändringen innebär att etableringsplanen upprättas först när en individ tagits emot i en kommun, eller inom ett år från folkbokföring för det fall en individ ännu bor på anläggningsboendet. Syftet med förändringen är att etableringsperioden istället ska användas samlat när individen blivit mottagen i en kommun och effektivare stödja individen till en snabb etablering.

Insatser i etableringsplanerna

Under 2014 använde Arbetsförmedlingen sammanlagt 1,7 miljarder kronor för ersättning till etableringslotsar och för insatser för vissa nyanlända invandrare. Av detta avsåg 600 miljoner kronor ersättning till lotsarna vilket motsvarar 35 procent av anslaget. I Vårändringsbudget för 2014 minskades medlen med 70 miljoner kronor för att delfinansiera vissa satsningar för att öka kommunernas mottagande. Utfallet för 2014 var totalt 218 miljoner kronor lägre än tilldelade medel för anslaget.

Andelen som deltagit i olika insatser ökar ju längre tid de nyanlända har haft rätt till plan, se tabell 3.6. Även insatsernas koppling till arbetsmarknaden ökar över tid.

Tabell 3.6 Andel personer som har eller har haft en insats fördelat på hur länge de haft en etableringsplan

Andel i procent i december 2012–2014

	2012			2013			2014		
	Kv	M	Tot	Kv	M	Tot	Kv	M	Tot
Arbetsförberedande insatser eller arbetsmarknadspolitiska program									
0-6 mån	70	78	74	70	78	74	66	77	73
7-12 mån	86	94	90	85	92	89	84	92	89
13-18 mån	94	98	96	92	96	94	90	94	92
>18 månader	97	98	97	95	99	96	95	97	96
Totalt	84	89	87	82	88	85	83	88	86
Samhällsorientering									
0-6 mån	17	18	18	18	17	17	19	21	21
7-12 mån	32	33	33	28	31	30	27	28	28
13-18 mån	42	40	41	35	36	35	35	33	34
>18 månader	50	53	52	41	39	41	37	39	38
Totalt	32	32	32	28	27	28	29	29	29
Utbildning i svenska för invandrare									
0-6 mån	55	57	56	54	56	55	55	60	58
7-12 mån	82	88	85	80	86	83	77	80	79
13-18 mån	93	94	94	90	92	91	85	89	87
>18 månader	96	97	96	94	95	95	92	93	93
Totalt	77	79	78	75	76	75	77	77	77

Källa: Arbetsförmedlingen.

Arbetsförberedande insatser

Under etableringsplanens första sex månader har 73 procent av deltagarna tagit del av en arbetsförberedande insats eller ett arbetsmarknadspolitiskt program. Färre kvinnor än män har tagit del av arbetsförberedande insatser eller arbetsmarknadspolitiska program.

Det vanligaste arbetsmarknadspolitiska programmet var förberedande utbildning. Av dem som hade en etableringsplan i december 2014 hade 70 procent deltagit i förberedande utbildning. Bland män var andelen 74 procent och bland kvinnor 64 procent. Förberedande utbildningar omfattar bland annat aktiviteter för att kartlägga yrkesbakgrunden eller hitta lämpligt yrkesområde, lära sig yrkesinriktad svenska eller förbereda sig på studier.

Som en förberedande utbildning kan nyanlända inom etableringsuppdraget från 2014 delta i särskilt anpassade sammanhållna utbildningar på folkhögskolor. Arbetsförmedlingen anvisar deltagare till folkhögskoleutbildningarna som ska omfatta flera insatser som kan kombineras med varandra, bl.a.

svenska samt orienterande och arbetsförberedande insatser. Efterfrågan på utbildningen har varit stor och under 2014 deltog cirka 1 000 personer i utbildningen, varav drygt hälften kvinnor. Utbildningarna bedrevs på 66 folkhögskolor. Enligt uppgift från Arbetsförmedlingen hade drygt tre fjärdedelar av deltagarna högst förgymnasial utbildning. Folkhögskolorna har anpassat kursernas innehåll och utformning utifrån individens och gruppens förutsättningar och behov. För 2014 erhöll folkhögskolorna ersättning på totalt 54,5 miljoner kronor för denna utbildning.

Av dem som i december 2014 hade en etableringsplan hade 7 procent deltagit i arbetsmarknadsutbildning och 9 procent hade haft en arbetspraktik. Andelarna är i stort sett oförändrade jämfört med 2013. Både vad gäller arbetsmarknadsutbildning och arbetspraktik är det en betydligt lägre andel kvinnor än män som tagit del av insatsen.

Arbetsförmedlingen kan från och med februari 2013 erbjuda praktiskt basär och arbetsträning som insatser i etableringsplanen.

Under 2014 deltog 61 personer i praktiskt basår och drygt 2 100 personer hade tagit del av arbetsträning med handledare. Män och kvinnor har tagit del av insatsen i nästan samma omfattning.

Det är möjligt att inom ramen för etableringsplanen studera inom vuxenutbildningen, vilket fyra procent av samtliga nyanlända med en etableringsplan gjorde i december 2014.

Under 2014 gav den förra regeringen Arbetsförmedlingen ett särskilt regeringsuppdrag att utveckla metoderna för och öka omfattningen av validering av nyanlända invandrades kompetens. Arbetet har skett tillsammans med arbetsgivare, arbetsökande, leverantörer och branschorganisationer. Arbetsförmedlingen har bl.a. arbetat med att anpassa branschmodellerna för validering så att en tidig validering kan ske innan personen lärt sig svenska språket. Antalet nyanlända i etableringsuppdraget som fått sin kompetens validerad enligt branschmodeller har tredubblats från 115 under 2013 till 355 under 2014. Män är kraftigt överrepresenterade i alla former av valideringsinsatser.

Arbete under etableringstiden

Arbete parallellt med deltagande i etableringsinsatser ökar möjligheterna att nå målen med etableringsplanen. Av dem som vid utgången av december 2014 hade en pågående etableringsplan var det totalt 14 procent som arbetade eller hade arbetat. Det är en ökning från 12 procent 2013. Det var tio procent som har eller hade haft ett instegsjobb, vilket är en ökning i förhållande till 2013. Fyra procent har eller har haft ett nystartsjobb vilket är en ökning i förhållande till 2013. Två procent har eller har haft ett arbete utan stöd, en minskning i förhållande till 2013. Det är genomgående en betydligt större andel män än kvinnor som har eller har haft ett arbete som insats i sin etableringsplan.

Tabell 3.7 Andel personer som har eller har haft arbete under tiden i etableringsplan

Andel i procent i december 2012–2014

	2012			2013			2014		
	Kv	M	Tot	Kv	M	Tot	Kv	M	Tot
Instegsjobb	4	9	6	4	12	8	5	14	10
Nystartsjobb	1	4	3	1	5	3	2	6	4
Arbete utan stöd	2	4	3	2	4	3	2	3	2

Källa: Arbetsförmedlingen.

Från den 1 augusti 2014 har lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare ändrats så att en nyanländ invandrare som utan godtagbart skäl avvisar ett erbjudet lämpligt arbete, inte längre har rätt till insatser eller etableringsersättning enligt lagen. Kravet gäller under förutsättning att den nyanlände har arbete eller har arbetssökande som huvudsaklig aktivitet i sin etableringsplan. Bakgrunden till förändringen är att det tidigare inte fanns någon skyldighet för den nyanlände att tacka ja till ett erbjudande om arbete. Vid utgången av december 2014 hade ännu ingen person fått sin etableringsplan avbruten på grund av att denne tackat nej till ett lämpligt erbjudet arbete.

Arbetsförmedlingen har lämnat en återrapport till regeringen om bl.a. genomförandet av aktivitetsrapporten för nyanlända arbetslösa. Nyanlända inom etableringsuppdraget bedöms ofta ha behov av förberedande insatser med syfte att rusta individen för arbetsmarknaden, innan de är redo att aktivt söka arbete. Det är få nyanlända inom etableringsuppdraget som aktivitetsrapporterar. Samtidigt redovisar samtliga månatligen frånvaro från aktiviteter i etableringsplanen i en rapport som ligger till grund för Arbetsförmedlingens beslut om etableringsersättning.

Etableringslotsar

Vid utgången av december 2014 hade 82 procent av alla personer med en etableringsplan en etableringslots. Färre kvinnor än män tog stöd av en lots, 73 procent respektive 89 procent. De nyanlända deltog i aktiviteter hos lotsen i genomsnitt 3,5 timmar i månaden. De vanligaste aktiviteterna som lotsen tillhandahöll var samhällsorienterande samtal, praktiskt stöd, fördjupad kartläggning samt coachande samtal.

Arbetsförmedlingen fattade den 20 februari 2015 beslut om att avsluta tjänsten etableringslots. Anledningen till avslutandet av tjänsten var att kvaliteten i tjänsten inte kunde garanteras.

Utbildning i svenska för invandrare

Av dem som hade en etableringsplan i december 2014 hade 77 procent deltagit i utbildning i svenska för invandrare (sfi). Andelen ökar med tid i etableringsuppdraget och nio av tio som haft en etableringsplan i 18 månader har studerat sfi. En generell beskrivning av utbildning i svenska för invandrare redovisas under utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Samhällsorientering

Av dem med en etableringsplan i december 2014 hade 29 procent deltagit i samhällsorientering, vilket är en minskning i förhållande till föregående år. Andelarna skiljer sig åt marginellt mellan kvinnor och män. Uppgifterna om hur många som deltar i samhällsorientering är osäkra. Länsstyrelserna har i sin återrapport om samhällsorientering jämfört uppgifter från Arbetsförmedlingen och kommunerna avseende deltagande i samhällsorientering. Resultaten visar att kommunerna uppger betydligt fler deltagare i samhällsorientering än Arbetsförmedlingen. Enligt Arbetsförmedlingen är en orsak till att personerna inte registreras som deltagare i samhällsorientering att kommunerna ofta erbjuder samhällsorientering tillsammans med sfi och att aktiviteterna därför inte särredovisas i etableringsplanen.

Deltagare i etableringsuppdraget

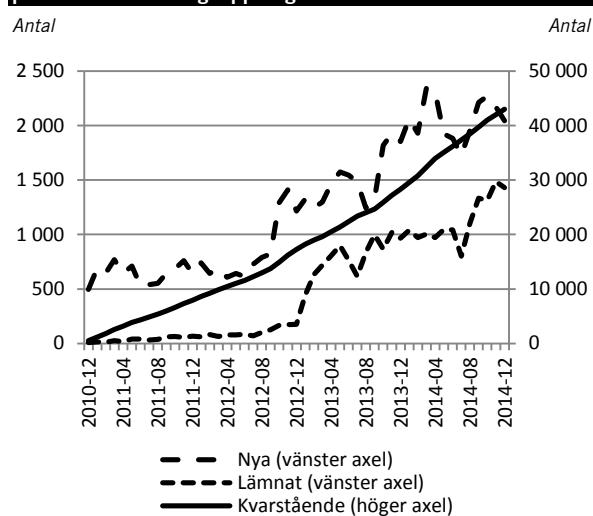
Antalet personer med etableringsplan fortsätter öka

Antalet personer i etableringsuppdraget fortsätter att öka till följd av den ökade flyktinginvandringen. Under 2014 tillkom i genomsnitt drygt 2 000 personer per månad i etableringsuppdraget och drygt 1 100 personer lämnade uppdraget.

För att en person ska registreras som kvarstående i etableringsuppdraget ska denne ha deltagit i ett etableringssamtal eller ha ett beslut kopplat till etableringsuppdraget. I december 2014 var 43 033 personer kvarstående i etableringsuppdraget. Av dessa var det 4 263

personer som medverkade till att upprätta en etableringsplan eller väntade på att bli kommunmottagna och kunna påbörja insatser enligt en etableringsplan. I och med regeländringen den 1 april 2014 upprättas en etableringsplan först när en person blivit kommunmottagen. Enligt Arbetsförmedlingens återrapportering finns en underskattning av antalet kvarstående i etableringsuppdraget¹. Utöver de som är registrerade som kvarstående uppskattades att ca 3 600 personer som fått uppehållstillstånd från och med 1 april 2014 befann sig i anläggningsboende och hade deltagit i ett etableringssamtal utan att detta registrerats.

Diagram 3.1 Antal nya, lämnat och antal kvarstående personer i etableringsuppdraget december 2010–2014

Utbildningsnivån och genomsnittsålder bland deltagarna i etableringsuppdraget har ökat

Drygt två tredjedelar av deltagarna i etableringsuppdraget i december 2014 var under 40 år. Jämfört med december 2013 har genomsnittsåldern ökat något.

Personer som är 18–19 år har rätt till en etableringsplan om de saknar föräldrar i Sverige och i övrigt uppfyller kriterierna i etableringslagen. I december 2014 var det drygt 530 unga i åldrarna 18–19 år som omfattades av etableringsuppdraget.

Den genomsnittliga utbildningsnivån bland deltagarna i etableringsuppdraget har ökat.

¹ Arbetsförmedlingens återrapportering 2015 Etablering av vissa nyanlända – statistik kring etableringsuppdraget 2015-05-04.

Andelen personer med eftergymnasial utbildning två år eller längre har ökat från 20 procent i december 2013 till 24 procent i december 2014. Andelen med förgymnasial utbildning kortare än nio år har minskat från 43 procent i december 2013 till 35 procent i december 2014. Ökningen i utbildningsnivå gäller både kvinnor och män, men kvinnorna har fortfarande i genomsnitt en lägre utbildningsnivå än männen. Vanligaste utbildningsinriktningarna bland dem med eftergymnasial utbildning två år eller längre var inom samhällsvetenskap (inkl. juridik, handel och administration), hälso- och sjukvård, teknik och tillverkning samt pedagogik och lärarutbildning. Av dessa är det många som har utbildning inom yrken där det råder brist på utbildad och erfaren arbetskraft. Det handlar exempelvis om ingenjörer, lärare, tekniker och läkare.

Tabell 3.8 Utbildningsnivå bland deltagarna i etableringsuppdraget

Andel i procent efter kön i december 2014 (december 2013 inom parentes)

Utbildningsnivå	Kvinnor	Män	Totalt
Förgymnasial utb < 9 år	41 (49)	30 (37)	35 (43)
Förgymnasial utb 9 år	13 (12)	16 (15)	15 (14)
Gymnasial utbildning	19 (18)	22 (21)	21 (20)
Eftergymnasial utb högst två år	4 (3)	5 (4)	5 (4)
Eftergymnasial utb mer än 2 år	22 (17)	27 (22)	24 (20)
Forskarutbildning	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Summa	100	100	100

Källa: Arbetsförmedlingen.

De flesta har en etableringsplan på heltid

Etableringsplanen ska enligt huvudregeln omfatta aktiviteter på heltid. Aktiviteterna i planen ska anpassas efter individens behov. Planen får omfatta aktiviteter på deltid på grund av sjukdom eller nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan. Etableringsplanen får även vara på deltid om den nyanlände vårdar barn och uppstår föräldrapenning. Från den 1 augusti 2014 kan föräldrar som deltar i etableringsinsatser på deltid och samtidigt vårdar barn med föräldrapenning få sin etableringsplan förlängd (prop. 2013/14:104, bet. 2013/14:AU9, rskr. 2013/14:368).

Av 38 770 personer med en pågående etableringsplan i december 2014 var det knappt 250 personer som hade en plan på deltid de flesta kvinnor och föräldraledighet var den vanligaste

orsaken. Utöver dessa var det drygt 2 400 personer som var förhindrade att delta i aktiviteter på grund av föräldraledighet, nästan alla var kvinnor.

Ett fåtal personer hade en nedsatt etableringsplan på grund av sjukdom eller någon annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan, varav majoriteten var kvinnor. Drygt 220 personer med en etableringsplan var förhindrade att delta i aktiviteterna på grund av sjukdom, främst kvinnor. Andelen personer som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga var 2 procent.

Arbetsmarknadsstatus efter avslutad etableringsplan

Av dem som lämnade etableringsuppdraget under 2014 arbetade eller studerade 29 procent 90 dagar efter att planen avslutats. Detta är en ökning i förhållande till 2013 då andelen var 26 procent. Det är inte lämpligt att jämföra resultatet avseende andelen i arbete eller studier för 2013 och 2014 med tidigare år, då enbart ett fåtal personer lämnade etableringsuppdraget före 2013.

Nystartsjobb är den vanligaste anställningsformen för dem som lämnade etableringsuppdraget för arbete. Andelen med nystartsjobb ökade mellan 2013 och 2014. Det förbättrade resultatet beror framförallt på att män med eftergymnasial utbildning har fått nystartsjobb. Det är genomgående en betydligt lägre andel kvinnor än män som arbetar efter etableringsuppdraget och skillnaden har ökat jämfört med 2013.

Andelen som studerar efter etableringsuppdraget är 8 procent och i princip oförändrad jämfört med 2013. Studier kan avse både högskolestudier och studier inom kommunal vuxenutbildning. Fler kvinnor än män studerade efter etableringsuppdraget. Av dem med kortare förgymnasial utbildning än nio år studerade enbart 5 procent 90 dagar efter avslutad etableringsplan.

Av ungdomar i åldrarna 20–24 år är det 36 procent som arbetar eller studerar 90 dagar efter avslutad etableringsplan. Den högre andelen i förhållande till samtliga deltagare beror framförallt på att en större andel, 15 procent, studerar. Bland unga i åldrarna 20–24 år är det en

större andel (70 procent) av dem som lämnar etableringsuppdraget som enbart hade för-gymnasial utbildning jämfört med samtliga som lämnat etableringsuppdraget (60 procent).

Personer som har haft etableringsplan i maximal tid och är arbetslösa kan anvisas till jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för ungdomar. Av dem som lämnade etableringsuppdraget under 2014 var det 49 procent som var inskrivna i arbetsmarknadspolitiska program 90 dagar efter avslutad etableringsplan, varav nästan alla i jobb- och utvecklingsgarantin eller i jobbgarantin för ungdomar.

Tabell 3.9 Status 90 dagar efter avslutad etableringsplan.

Procent 2013 och 2014

	2013			2014		
	Kv	M	Tot	Kv	M	Tot
Arbete/studier	19	31	26	21	36	29
<i>Varav</i>						
-arbete med stöd	4	6	5	3	5	4
-arbete utan stöd	3	6	5	3	7	5
- nystartsjobb	5	12	9	5	18	13
-avaktualiserad för studier	7	7	7	9	7	8
Arb. markn. pgm	55	52	53	51	48	49
<i>Varav</i>						
-Jobb- och utvecklingsgaranti	48	43	45	46	42	43
-Jobbgaranti för ungdomar	5	6	5	4	4	4
Öppet arbetslös	6	7	7	6	6	6
Förhindrad att ta arbete direkt	6	3	4	10	3	6
Övriga avaktualiserade från AF	14	6	10	13	6	9
Summa	100	100	100	100	100	100

Källa: Arbetsförmedlingen.

Stockholms universitet fick i samband med etableringsreformens ikraftträdande i uppdrag att utvärdera effekterna av reformen. Delrapporten presenterades den 15 april 2015 och slutrapporten ska presenteras i april 2016. Det huvudsakliga resultatet av delrapporten är att det inte finns någon skillnad i sannolikheten att vara sysselsatt ett till två år efter mottagandet mellan dem som mottagits precis före reformens genomförande och dem som mottogs precis efter att reformen trätt ikraft. Det är svårt att dra tillförlitliga slutsatser av resultaten eftersom de flesta som ingått i studien inte hade hunnit

avsluta etableringsplanen när utfallet mättes, dvs. 2012.

3.4.7 Lån till hemutrustning

Syftet med hemutrustningslånen är att nyanlända flyktingar ska få möjlighet att utrusta och möblera sin bostad när de blir mottagna i en kommun. Mål för handläggningstiden för hemutrustningslån är att den inte ska överstiga tre veckor. Verksamhet och insatser för hemutrustningslån finansieras via anslaget 1:5 *Hemutrustningslån*.

Utgifterna för hemutrustningslån påverkas av antalet kommunmottagna flyktingar samt hur stor andel av dessa som ansöker om lån. Utgifterna 2014 för hemutrustningslån blev ca 25 miljoner kronor högre än anvisat anslag i budgetpropositionen för 2014. Huvudsakligt skäl är att antalet kommunmottagna flyktingar blev högre än vad som beräknades i budgetpropositionen för 2014.

I tabell 3.10 framgår antal beviljade lån, utbetalat belopp, antal personer som beviljats lån samt antal eftersänkta lån 2012–2014. Antalet lån och antal personer skiljer sig åt eftersom ansökan om hemutrustningslån kan göras tillsammans.

Tabell 3.10 Beviljade hemutrustningslån m.m.

Antal nya beviljade lån efter bostadsform, utbetalat belopp, antal personer som beviljats lån efter kön samt antal personer med eftersänkta lån efter kön 2012–2014

	2012	2013	2014
Antal beviljade lån	4 754	6 818	11 091
-Varav för möblerad bostad	644	801	1 149
-Varav för omöblerad bostad	4 110	6 017	9 942
Utbetalat belopp, miljoner kr	69	106	171
Antal personer som beviljats lån	5 606	8 157	13 384
-Varav kvinnor	2 707	3 921	5 332
-Varav män	2 899	4 236	8 052
Antal personer med eftersänkta lån	1 513	2 270	1 627
-Varav kvinnor	800	1 073	829
-Varav män	713	1 197	798

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Under 2014 utbetalades 171 miljoner kronor i lån till 11 500 låntagare vilket är 65 miljoner kronor mer jämfört med 2013 och 102 miljoner kronor mer jämfört med 2012. Förklaring till ökningen är att fler nyanlända flyktingar har

tagits emot i kommunerna under 2014 jämfört med 2012 och 2013. Antalet ansökningar under 2014 ökade med 59 procent jämfört med 2013 och med 128 procent jämfört med 2012. Av de som under 2014 har beräknats varit berättigade att ansöka om lån har ca 25 procent ansökt om lån. Antalet låneberättigade har mellan 2013 och 2014 ökat med 33 procent.

Fördelningen mellan lån för omöblerad respektive möblerad bostad är relativt konstant men andelen lån för omöblerad bostad har ökat från 86 procent 2012 till 90 procent 2014.

Utestående fordran för hemutrustningslånen uppgick per den 31 december 2014 till 1,4 miljarder kronor. Fordran fördelas på 57 600 lån till totalt 76 000 låntagare.

Det inbetalade skuldbeloppet inklusive räntor var 126 miljoner kronor 2014. Det är en minskning med 7,7 miljoner kronor jämfört med 2013 och med 22 miljoner kronor jämfört med 2012, vilket främst förklaras av att räntan har sjunkit och att antalet återbetalningsskyldiga minskat.

Antalet låntagare som fått sina lån efterskänkta har minskat mellan 2013 och 2014. Främsta skälet är att CSN under 2013 efterskänkt lån till låntagare som varaktigt utvandrat från Sverige och där CSN saknat kontakt med låntagaren i mer än tio år.

Mer än hälften av de som fått lån efterskänkta under 2014 är äldre och saknar inkomst. Övriga orsaker till efterskänkning är främst sjukdom, funktionsnedsättning eller dödsfall. Något fler kvinnor än män har fått lån efterskänkta under 2014 och 2012 medan det var tvärtom 2013.

Handläggningstiden efter att ansökan kommit till CSN är ett fåtal dagar. Den totala handläggningstiden inklusive hantering hos kontaktpersonerna är mindre än tre veckor varför målet om handläggningstid är uppfyllt.

3.4.8 EU- och internationellt arbete

Europeiska integrationsfonden har ingått i EU:s ramprogram för solidaritet och hantering av migrationsströmmar (SOLID). Europeiska integrationsfonden i Sverige har förvaltats av Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet). För programperioden 2007–2013 tilldelades Sverige 140 miljoner kronor i projektmedel och ESF-rådet har beviljat medel till omkring 100 projekt. Fondens

programperiod upphörde fr.o.m. 2014 och beslutade projektmedel för fondens programperiod utbetalas t.o.m. 2015.

Fokus för det internationella samarbetet inom integrationsområdet har legat på stärkt kunskaps- och erfarenhetsutbyte. I EU har Sverige deltagit främst i nätverket för nationella experter National Contact Points on Integration (NCPI). Arbetet syftar till att stimulera och stödja medlemsstaternas verksamhet för att främja integrationen av lagligt bosatta tredjelandsmedborgare, dock utan någon harmonisering av medlemsstaternas lagar. OECD bedriver ett omfattande arbete med kunskapsbyggnad och jämförande uppföljning inom migrations- och integrationsfrågor i medlemsländerna. Regeringskansliet har under året deltagit i OECD:s arbetsgrupper Working Party on Migration (WPM) och Continuous Reporting System on Migration (SOPEMI). Inom det nordiska samarbetet har fokus legat på utbyte av policyerfarenheter samt jämförande uppföljning av utfallen för integration.

3.5 Analys och slutsatser

Kommunmottagande och bosättning

Mottagandet av skyddsbehövande har ökat

Antalet överenskommelser och anvisningsbara platser i kommunerna stämmer inte överens med behovet. Trots att antalet kommunmottagna nyanlända ökade i samtliga län under 2014 var det sammanlagda mottagandet inte tillräckligt i relation till behoven. De växande väntetiderna för nyanlända på anläggningsboende med uppehållstillstånd att bli mottagna i en kommun och få en bostad försenar etableringen i samhället och möjligheterna att etablera sig på arbetsmarknaden. Samtidigt kan regeringen konstatera att mottagandet fortsatt är mycket ojämnt fördelat i landet och inte korrelerar med förutsättningar för etablering i arbets- och samhällslivet.

Det stora antalet kommunmottagna nyanlända innebär stora möjligheter men också utmaningar för kommunerna. Läget för vissa kommuner, särskilt de som tar ett stort ansvar för både asylmottagandet och mottagandet av nyanlända, är ansträngt. Detta gäller inte minst inom skola, förskola och omsorg. Situationen

påverkas även av en bristande tillgång på bostäder, framför allt mindre lägenheter i tätorter eller där det finns tillgång till kollektivtrafik och samhällsservice.

Fler ensamkommande barn kommer till Sverige

Antalet asylsökande ensamkommande barn har ökat kraftigt och 2014 var antalet 83 procent högre än året innan.

Även för ensamkommande barn har antalet överenskommelser med kommuner om mottagande ökat, utan att antalet platser motsvarar det totala behovet. I slutet av 2014 hade i stort sett alla kommuner överenskommelser om platser för mottagande av ensamkommande barn, men omfattningen av mottagandet i kommunerna varierar.

Migrationsverket anvisar enligt nya principer sedan den 1 januari 2014 (utökade möjligheter till anvisning, UMA). Det har medfört att anvisningarna i större utsträckning sker utifrån anknytning, t.ex. en släkting. För kommuner med stort mottagande av asylsökande och nyanlända flyktingar, kan anknytningsanvisningar också innebära utökat mottagande av ensamkommande barn. Det innebär sammantaget stora utmaningar för kommunerna. Majoriteten av de ensamkommande barnen kommer till Sverige när de är 15–17 år och stannar oftast inom kommunens omsorg till 21-årsdagen.

Regeringens bedömning är att utvecklingen av antalet ensamkommande barn under 2014 och prognoserna för kommande år, gör det angeläget att se över de statliga ersättningarna för mottagande. Det är viktigt att värna kvalitet och säkerhet i mottagandet av ensamkommande barn och att detta sker utifrån barnets bästa, samtidigt som regeringen måste ta ansvar för regelverkens utformning, sammanlagd administrativ börda och effektiv användning av skattemedel.

Etableringsuppdraget

Antalet deltagare i etableringsuppdraget ökar

Antalet deltagare i etableringsuppdraget har ökat kraftigt. Det ökade antalet deltagare innebär utmaningar för Arbetsförmedlingen. Det snabbt ökande antalet deltagare i uppdraget medför behov av att förenkla och effektivisera etableringsuppdraget.

Målgruppens sammansättning har förändrats. Även om det fortfarande är en stor andel av de nyanlända som är lågutbildade, har andelen deltagare med eftergymnasial utbildning två år eller längre inom uppdraget ökat. Många nyanlända har både utbildning och erfarenhet i yrken där det råder brist på arbetskraft.

Etableringsplanernas innehåll behöver utvecklas

Det är av största vikt att etableringsperioden utnyttjas effektivt. Andelen som tar del av vuxenutbildning under etableringstiden är låg och få nyanlända lämnar etableringsuppdraget för att studera. Detta är särskilt oroande då det gäller kortutbildade unga med ett långt arbetsliv framför sig.

Arbetsmarknadsperspektivet i etableringen har stärkts något genom att fler nyanlända arbetar inom ramen för etableringsplanerna, men det finns ett behov av att ytterligare öka arbetsmarknadsanknytningen i insatserna och inslagen av reguljär utbildning i planerna. Utbildning på folkhögskola har visat sig lämpade för nyanlända inom etableringsuppdraget och det har varit en stor efterfrågan på utbildningen vilket bedöms vara positivt för målgruppens möjlighet till fortsatta studier och etablering på arbetsmarknaden.

Många nyanlända har deltagit i förberedande utbildningar. Dessa rymmer många olika typer av utbildningar och riktar sig både till lågutbildade och högutbildade. Det är angeläget att dessa utbildningar utformas utifrån de nyanländas behov och förutsättningar.

Det är fortfarande en betydligt lägre andel kvinnor än män som tar del av arbetsmarknadsnära insatser och som lämnar etableringsuppdraget för arbete. Dessutom är det nästan enbart kvinnor som är förhindrade att delta i insatser på grund av föräldraledighet. Utbildningsnivån i målgruppen har ökat, både bland kvinnor och bland män, vilket regeringen bedömer bör innebära bättre förutsättningar för att erbjuda kvinnor och män likvärdiga insatser. Arbetsförmedlingens arbete med att utveckla sitt arbetssätt inom etableringsuppdraget främjar kvaliteten och arbetsmarknadsanknytningen i planerna. Regeringen bedömer att utvecklingsarbetet bör kunna bidra till ökad likvärdighet och ändamålsenlighet i de insatser som både kvinnor och män deltar i. Det är viktigt att Arbetsförmedlingen fortsätter sitt

arbete med att utveckla och effektivisera sin verksamhet inom etableringsuppdraget.

Etableringslotsarna en ineffektiv insats

Systemet med etableringslotsar fungerar inte som det var avsett. Flera uppföljningar, bl.a. Riksrevisionens granskning av systemet, visar på allvarliga brister som indikerar att det inte är en effektiv insats. Arbetsförmedlingens beslut om att avsluta tjänsten visar också att lotsen inte har varit en ändamålsenlig insats.

Uppföljning av reformen

Etableringsreformen genomfördes för snart fem år sedan. Sedan ikraftträdandet har flera justeringar av uppdraget gjorts samtidigt som förutsättningarna för uppdraget har förändrats i andra avseenden. Sammantaget innebär detta att det är svårt att dra slutsatser om utvecklingen mellan åren. Förutsättningarna för uppföljning av etableringen av nyanlända har emellertid förbättrats genom att ansvaret samlats centralt hos Arbetsförmedlingen.

Under 2014 har en större andel av de som lämnat etableringsuppdraget gått till arbete eller studier jämfört med 2013. Ökningen beror framförallt på att män med eftergymnasial utbildning har fått nystartsjobb. Samtidigt har utbildningsnivån bland deltagarna ökat vilket förbättrar möjligheterna till etablering på arbetsmarknaden. Under 2014 skedde även en generell förstärkning av den svenska arbetsmarknaden.

Riksrevisionen presenterade i juni 2015 en slutrapport från sitt granskningsprogram Etablering och integration (RiR 2015:17). Riksrevisionen bedömer att statens insatser för nyanländas etablering inte är tillräckligt effektiva och att det krävs förändringar inom såväl integrationsområdet som angränsande politikområden. Regeringen avser att återkomma till riksdagen under hösten med en skrivelse med anledning av granskningsrapporten.

3.6 Politikens inriktning

De närmaste åren förväntas befolkningen i Sverige öka i snabbare takt än tidigare, främst till följd av oroligheter i omvärlden som gör att många människor ansöker om asyl i Sverige. Många av dem är i yrkesverksam ålder. Den snabbt växande befolkningen till följd av ökad

invandring innebär stora möjligheter för Sverige och kan bidra till en växande och dynamisk ekonomi. Samtidigt innebär det också utmaningar.

För att på sikt uppnå ambitionen att fler nyanlända ska komma i arbete eller utbildning under etableringstiden, krävs bl.a. fler bostäder. Väntetiderna för nyanlända att bli kommunmottagna har ökat påtagligt. Innan boendet är ordnat är det svårt att fokusera på att etablera sig i Sverige. Alla kommuner måste, utifrån sina förutsättningar, bidra till mottagandet. Utrikes föddas position på arbetsmarknaden måste stärkas. Etableringstiden är alltför lång, i synnerhet för kvinnor, och många nyanlända och andra utrikes födda har jobb under sin kompetensnivå. För att kunna korta etableringstiden måste etableringsinsatserna fortsätta anpassas efter individers olika förutsättningar och behov och bedrivs med hög kvalitet. Samarbetet mellan Arbetsförmedlingen och kommuner behöver utvecklas för att skapa bättre förutsättningar för lokalt och regionalt anpassade lösningar. Det är få som studerar inom vuxenutbildningen inom ramen för sin etableringsplan. För att etableringen inte ska försenas är det fortsatt viktigt att eventuell ohälsa uppmärksammas i ett tidigt skede i etableringsprocessen. Det civila samhället är en viktig resurs och tillgång för nyanländas etablering.

I förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 1.7 presenterar regeringen en samlad politik för bättre mottagande och snabbare etablering.

Hållbart mottagande i hela landet

Flyktingmottagandet är ett gemensamt ansvar för samhället. Mottagandet är ojämnt fördelat mellan landets kommuner samtidigt som väntetiderna för att kunna bosätta sig i en kommun har ökat. För dem som beviljats uppehållstillstånd är bosättning i en kommun ett viktigt första led i processen för etablering på arbetsmarknaden.

Alla kommuner måste ta ansvar för flyktingmottagandet, utifrån sina förutsättningar vad gäller arbetsmarknad, befolkningsstorlek och annat mottagande. Regeringen avser därför att föreslå en ny lag som innebär att alla

kommuner kan anvisas att ta emot nyanlända för bosättning i kommunen.

I dag saknas ett helhetsperspektiv för mottagande och bosättning av asylsökande och nyanlända. Regeringen avser att föreslå åtgärder för att skapa ett sammanhållet system som skapar förutsättningar för en effektiv asyl- och återvändandeprocess, samtidigt som det främjar en snabb etablering i arbets- och samhällslivet för de personer som beviljas uppehållstillstånd, samt bidrar till att ge kommuner och landsting goda planeringsförutsättningar så att en långsiktighet i mottagandet kan främjas. Det ingår även att se över statens styrmedel liksom ersättningssystemet till kommuner och landsting för mottagande av asylsökande.

Höjd ersättning till kommunerna för mottagande av nyanlända

För att öka kommunernas möjligheter att ta emot nyanlända och bl.a. skapa bättre förutsättningar att ge praktisk hjälp och stöd i anslutning till mottagande och bosättning, ändras ersättningen till kommunerna från den 1 januari 2016. Schablonersättningen per nyanländ som mottas i en kommun fr.o.m. 1 januari 2016 föreslås höjas från 83 100 till 125 000 kronor för personer som inte fyllt 65 år. För personer över 65 år föreslås ersättningen höjas från 52 000 till 78 200 kronor. I samband med det tas den prestationsbaserade ersättningen bort.

För att öka förutsättningarna för att kommunerna ska kunna tillhandahålla bostäder för nyanlända bör staten ersätta hyreskostnader som kan uppstå från det att kommunen anmäler en anvisningsbar plats inom en överenskommelse till dess att en nyanländ flyttat in. De begränsningar som i dag finns för ersättning för hyreskostnader för tomma lägenheter föreslås därför tas bort.

Bättre förutsättningar för länsstyrelsernas arbete för ökat kommunmottagande

Länsstyrelserna har en viktig roll i mottagandet av nyanlända och i bosättningsarbetet. Länsstyrelserna ansvarar bland annat för att teckna överenskommelser med kommunerna om mottagande av nyanlända flyktingar och andra skyddsbehövande och deras anhöriga. De kommande åren finns ett stort behov av att öka antalet anvisningsbara platser i kommunerna vilket innebär att länsstyrelsernas förhandlingsarbete behöver intensifieras. Länsstyrelsernas förvaltnings-

medel förstärks därför och samtidigt utökas de medel som länsstyrelsen kan använda för insatser i kommunerna för att skapa beredskap och tillräcklig mottagningskapacitet.

Mottagande av ensamkommande barn

Regeringen aviserade i budgetpropositionen 2015 behov av översyn av den statliga ersättningen för kommunernas boendekostnader vid mottagande av ensamkommande barn. För att underlätta kommunernas mottagande vill regeringen förenkla regelverket, minska den administrativa bördan samt förbättra planeringsförutsättningarna och förutsebarheten för kommunerna. Kostnaderna för mottagandet ska vara rimliga både i förhållande till barnens omsorgsbehov och i förhållande till statens samlade utgifter. Från den 1 juli 2016 respektive 1 januari 2017 kommer ett statligt ersättningssystem med differentierade schabloner för olika placeringsformer vid mottagande av ensamkommande barn att införas. Schablonerna ska ge förutsättningar för att kvalitet, trygghet och säkerhet i boendet samt vården och omsorgen för ensamkommande barn säkerställs utifrån gällande lagstiftning. Schabloner i stället för ersättning för faktiska kostnader innebär också att det skapas drivkrafter att hitta mer kostnadseffektiva placeringsalternativ, vilket bidrar till att dämpa kostnadsutvecklingen.

Regeringen har även för avsikt att lämna en proposition till riksdagen under hösten 2015 om införande av en ny placeringsform, s.k. stödboende. Stödboende blir ett komplement till de befintliga placeringsformerna hem för vård eller boende (HVB) och familjehem. Med den nya placeringsformen kan kommunerna lättare hitta en placering som passar individen och flexibiliteten i kommunernas mottagande ökar. Placering av ensamkommande barn ska alltså ske utifrån en individuell bedömning av vad som är det bästa för barnet. Regeringen bedömer att denna lagändring kan träda i kraft under 2016.

Snabbare etablering på arbetsmarknaden

Arbete är den främsta nyckeln till etablering i Sverige. Arbete ger möjligheter att utveckla språket, få kunskap om det svenska samhället och få ett utökat nätverk.

Etableringsuppdraget står inför stora utmaningar som kräver flexibilitet och anpassning av verksamheten och av etableringsinsatserna. Nyanländas kunskaper och färdigheter måste tas tillvara på ett bättre sätt. Etableringsinsatserna behöver bli effektivare genom ökad kvalitet och individanpassning för att kunna bidra till en kortare etableringstid. Det är angeläget att både kvinnor och män får del av effektiva insatser för etablering på arbetsmarknaden.

Bättre förutsättningar för Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen har en central roll för att uppnå regeringens mål om en snabbare etablering av nyanlända på arbetsmarknaden. Det ökade antalet deltagare i etableringsuppdraget innebär en utmaning för Arbetsförmedlingens verksamhet. Regeringen föreslår därför att det tillförs mer resurser till Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag för etableringsuppdraget under 2016–2019 i syfte att förstärka arbetet att underlätta och påskynda den nyanländes etablering.

Arbetsförmedlingens verksamhet och möjligheten till flexibilitet i myndighetens uppdrag påverkas i hög grad av utformningen av regelverket kring etableringsuppdraget. Den detaljreglering som finns inom etableringsuppdraget innebär att det många gånger inte är möjligt att anpassa insatserna i takt med att förutsättningar och behov ändras. Dessutom finns det bestämmelser som leder till omfattande administration. Regeringen avser att se över regelsystemet i syfte att minska onödig administrativ börda och skapa förutsättningar för en ökad flexibilitet och effektivitet i uppdraget.

Effektivare insatser krävs för snabbare etablering

En betydande del av medlen för etableringsinsatser har tidigare använts till etableringslotsar. Systemet med etableringslotsar har inte fungerat ändamålsenligt, vilket bland annat Riksrevisionen har konstaterat. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med nödvändiga lagändringar för att avskaffa systemet med etableringslotsar.

De medel som varit avsedda för etableringslotsar föreslås helt dras bort från anslaget 1:4 *Etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare* från och med 2016. Samtidigt föreslås att medel förs till Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag för etableringsuppdraget och tillbaka till anslaget 1:4 för att möjliggöra

förstärkning av andra aktiviteter för att underlätta och påskynda den nyanländes etablering i arbetslivet. Många nyanlända har både utbildning och erfarenhet i yrken där det råder brist på utbildad och erfaren arbetskraft på den svenska arbetsmarknaden. Trots det har många svårt att få jobb och dessutom har många jobb under sin kompetensnivå. Det beror delvis på att arbetsgivare kan ha svårt att bedöma individens utbildning och kompetens. Det är viktigt att nyanlända får sin utbildning bedömd och sin kompetens validerad så snabbt som möjligt. Regeringen har därför tillsammans med arbetsmarknadens parter, Arbetsförmedlingen och andra berörda myndigheter fört samtal om åtgärder för att inom ramen för etableringsuppdraget skapa snabbare vägar, s.k. snabbspår, in på arbetsmarknaden för nyanlända som har utbildning eller yrkeserfarenhet som efterfrågas i Sverige. Arbetet med att utforma snabbspår har påbörjats genom att samtal har förts med såväl kvinno- som mansdominerade branscher. Åtgärderna väntas leda till högre sysselsättning och lägre arbetslöshet. För att skapa förutsättningar för snabbspår ges möjlighet för arbetsmarknadens parter att ansöka om medel för främjande- och utvecklingsinsatser. Sådana medel kan exempelvis användas till översättning av valideringsmodeller till andra språk än svenska.

Validering av kompetens och bedömning av utländsk utbildning, liksom vid behov olika slags kompletterande utbildningar, är av stor betydelse för etableringen på arbetsmarknaden och för att nyanländas kompetens ska kunna tas tillvara. Medel föreslås därför avsättas för förstärkta valideringsinsatser inom ramen för etableringsuppdraget. Arbetsförmedlingen ges också möjlighet att inom etableringsuppdraget erbjuda kortare kompletteringsutbildningar så att nyanlända med motsvarande svensk högskoleutbildning snabbare kan matchas mot arbete på den svenska arbetsmarknaden.

Många nyanlända med uppehållstillstånd får i dag vänta allt för länge i Migrationsverkets anläggningsboenden på att bli kommunplacerade. Regeringen anser att det är angeläget att väntetiden används på ett meningsfullt sätt så att individer ges möjlighet att påskynda inträdet på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen har under 2015 i uppdrag att bedriva en pilotverksamhet för att utveckla arbetsmetoder som avser tidig fördjupad kartläggning av

kompetens och att synliggöra behov av lämpliga fortsatta insatser för nyanlända med uppehållstillstånd som vistas i Migrationsverkets anläggningsboenden. För att ta tillvara tiden efter att uppehållstillstånd beviljats fram till att kommunbosättning sker föreslås att medel avsätts under 2016–2019 för tidiga insatser i anläggningsboende. Den satsning som gjordes i Vårändringsbudget för 2015 med ytterligare medel för utbildning i svenska för invandrare (sfi) för personer med uppehållstillstånd i anläggningsboende, bör också fortsätta under 2016–2019. För att kunna delta i undervisningen bör även kostnader för resor till sfi-undervisning, om det finns behov av det, kunna ersättas.

Möjligheten att få etableringsersättning samtidigt som lön inom etableringsplanen tas bort

Nyanlända i etableringsuppdraget kan under sex månader arbeta inom ramen för sin etableringsplan utan att det påverkar etableringsersättningen. Det är viktigt att det finns starka incitament inom etableringsuppdraget att välja arbete, men samtidigt är det viktigt att ersättningssystemet uppfattas som legitimt. Regeringen bedömer att det inte är rimligt att full etableringsersättning utgår för samma tid som den enskilde har förvärvsinkomster och avser därför att ändra bestämmelserna avseende möjligheten till etableringsersättning vid arbete inom ramen för etableringsplanen. Möjligheten att ha ett arbete som inte ingår i etableringsplanen utan att den förvärvsinkomsten påverkar etableringsersättningen, ska fortsatt finnas kvar.

Det civila samhället har en viktig roll för nyanländas etablering

I kommunerna och det civila samhället finns många goda idéer och en stark vilja att engagera sig och bidra positivt till nyanlända invandrades etablering. Genom ömsesidiga möten ges nyanlända chans att tala svenska och lära sig mer om det svenska samhället. Dessutom kan nya kontakter skapas som bidrar till utökade nätverk både för de nyanlända och för de som bott i Sverige en längre tid eller är födda här. För att skapa mer långsiktiga ekonomiska förutsättningar för det civila samhället att bidra till nyanländas

etablering avsätter regeringen fortsatt ytterligare medel 2016–2019 till verksamhet med flyktingguider och familjekontakter.

3.7 Budgetförslag

3.7.1 1:1 Integrationsåtgärder

Tabell 3.11 Anslagsutveckling 1:1 Integrationsåtgärder

Tusental kronor				
2014	Utfall	244 979	Anslags-sparande	37 150
2015	Anslag	73 930 ¹	Utgifts-prognos	72 092
2016	Förslag	73 780		
2017	Beräknat	74 030		
2018	Beräknat	74 030		
2019	Beräknat	74 030		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för åtgärder som stimulerar integrationsprocesserna i samhället och för uppföljning och utvärdering av integrationen.

Regeringens överväganden

Anslaget ökar med 350 000 kronor 2016 och ytterligare 250 000 kronor fr.o.m. 2017 då en tillfällig finansiering med anledning av förändringar i medborgarlagstiftningen upphör.

I Vårändringsbudget för 2015 ökades medlen för verksamhet med flyktingguider och familjekontakter. Regeringen anser att det civila samhället har en viktig roll i arbetet med nyanländas etablering. För att förstärka verksamheten ytterligare föreslår regeringen att 30 miljoner kronor tillförs anslaget för 2016 och 40 miljoner kronor för respektive år 2017–2019.

På anslaget disponerar Kammarkollegiet 500 000 kronor för hantering av tolkregister. Regeringen anser att medlen bör överföras till anslag 1:2 *Kammarkollegiet* under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning. Regeringen föreslår därför att anslaget minskas med 500 000 kronor från och med 2016 varav 400 000 kronor överförs till Kammarkollegiet och 100 000 kronor avser finansiering för flytt av

medel i enlighet med gällande finansieringsprinciper.

Regeringen föreslår att 73 780 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Integrationsåtgärder* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 74 030 000 kronor respektive år.

Tabell 3.12 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:1 Integrationsåtgärder

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	43 930	43 930	43 930	43 930
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	29 850	30 100	30 100	30 100
Förslag/beräknat anslag	73 780	74 030	74 030	74 030

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

I tabell 3.13 redovisas förändringar på anslaget under beslut summerat från tidigare budgetpropositioner samt förslag i denna budgetproposition, som påverkar anslagsnivån 2016 och framåt.

Tabell 3.13 Anslagspåverkan av beslut från tidigare budgetpropositioner och i denna budgetproposition

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Beslut från tidigare budgetpropositioner	350	- 9 750		
<i>BP2016</i>				
Flyktingguider och familjekontakter	30 000	10 000		
Överföring till Kammarkollegiet	- 500			

3.7.2 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande

Tabell 3.14 Anslagsutveckling 1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande

Tusental kronor

2014	Utfall	6 968 085	Anslags-sparande	462 917
2015	Anslag	9 510 532 ¹	Utgifts-prognos	9 296 879
2016	Förslag	12 567 879		
2017	Beräknat	17 761 637		
2018	Beräknat	21 280 101		
2019	Beräknat	22 033 801		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner och landsting för utgifter i samband med mottagandet av nyanlända invandrare.

Kompletterande information

Ersättning betalas ut med stöd av förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande och med stöd av förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utläningar.

Regeringens överväganden

Övergripande om utgiftsutvecklingen

Från och med 2013 utbetalas ersättning till kommuner för flyktingmottagande i huvudsak enligt förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utläningar. Utgifternas utveckling under de senaste åren beskrivs i avsnitt 3.4.4.

Utgifterna under 2015 beräknas bli ca 200 miljoner kronor lägre än vad som anvisades i budgetpropositionen för 2015 inklusive Vårändringsbudget för 2015. Huvudskälet till det är att antalet kommunmottagna beräknas bli färre än vad som beräknades i samband med budgetpropositionen för 2015.

Prognosen för antalet asylsökande ensamkommande barn under 2015 har ökat kraftigt. Längre handläggningstider gör att det får genomslag i antalet som får uppehållstillstånd

först från 2016 och framåt. Även under 2016 och 2017 antas i prognosen att antalet asylsökande ensamkommande barn fortsätter att öka. Det ökande antalet ensamkommande barn får stor effekt på anslaget fler år framåt.

Förändringar i antalet kommunmottagna

För 2016 beräknas att ca 11 400 fler personer blir mottagna i kommunerna jämfört med beräkning i budgetpropositionen för 2015, vilket medför ökade utgifter under 2016. För 2017–2019 beräknas utgifterna också öka pga. sammantaget fler kommunmottagna jämfört med antaganden i budgetpropositionen för 2015. Det ökande antalet ensamkommande barn får stort genomslag för utgifterna på anslaget.

Tabell 3.15 Mottagna nyanlända prognos 2015 – 2019

Beräknat i BP 2015 och i prognos i augusti 2015

År	Beräknat BP 2015	Prognos augusti 2015
2015	59 500	54 500
2016	70 200	81 600
2017	67 100	74 000
2018	52 800	50 200
2019	-	40 000

Källor: Migrationsverket och BP 2015.

Förändring av vissa ersättningar till kommunerna för mottagande av nyanlända

Antalet personer som tas emot i kommunerna förväntas öka under de närmaste två åren. För att öka kommunernas förutsättningar att ta emot nyanlända anser regeringen att ersättningen till kommunerna för mottagandet av nyanlända bör förändras i flera avseenden. Nedanstående förändringar föreslås träda i kraft den 1 januari 2016.

Kommunerna får en schablonersättning per mottagen person som omfattas av flyktingmottagandet. Regeringen anser att schablonersättningen för personer som inte fyllt 65 år bör höjas till 125 000 kronor och för personer som fyllt 65 år till 78 200 kronor. De höjda schablonersättningarna ska avse personer som tas emot i kommunerna fr.o.m. den 1 januari 2016. För 2016 beräknas utgifterna för detta till 1 071 miljoner kronor.

Kommuner kan få ersättning för kostnader för att hålla bostäder i beredskap innan en person flyttat till kommunen från ett anläggningsboende. Regeringen anser att begränsningen som finns i dag om högst 12 000 kronor

bör tas bort. För 2016 beräknas det medföra utgifter om 28 miljoner kronor.

Kommunerna kan få en särskild ersättning (prestationsbaserad ersättning) för flyktingmottagandet. För att möjliggöra bl. a. en höjd generell schablonersättning för mottagandet anser regeringen att den prestationsbaserade ersättningen i sin helhet bör upphöra. För 2016 beräknas utgifterna minska med 653 miljoner kronor.

Förändringar av ersättning för mottagandet av ensamkommande barn

Regeringen anser att systemet för ersättning till kommunerna för mottagande av ensamkommande barn behöver förändras. Ersättning bör i större utsträckning utgöras av schablonersättningar jämfört med vad som sker i dag.

Från den 1 juli 2016 föreslås att ersättning för överenskomna platser utgår med ett schablonbelopp per dygn och mottaget barn som är olika beroende på om barnet blir placerat i HVB-hem eller familjehem. Från den 1 januari 2017 föreslås att motsvarande schablonersättningar införs för ej överenskomna platser. Regeringen planerar att under hösten 2015 lämna en proposition till riksdagen med förslag om införande av s.k. stödboende. Även denna placeringsform ska ersättas med ett schablonbelopp. Närmare bestämmelser om ersättningarna regleras i förordning. För 2016 beräknas utgifterna minska med 50 miljoner kronor.

Fortsatt insats med sfi för anläggningsboende

I Vårändringsbudget för 2015 tillfördes 50 miljoner kronor för ersättning till kommunerna för sfi för personer med uppehållstillstånd som vistas i anläggningsboende i avvaktan på kommunplacering. Regeringen anser att motsvarande satsning ska fortsätta under perioden 2016–2019. Utgifterna för detta beräknas till 75 miljoner kronor årligen. Om behov finns att resa till sfi för att kunna delta, anser regeringen att individen bör få ersättning för skäligena resekostnader vilket tas upp under anslag 1:4 *Ersättning för insatser för vissa nyanlända invandrare*.

Förstärkning av länsstyrelsernas medel för att skapa beredskap och kapacitet för mottagandet

De kommande åren finns ett stort behov av att öka såväl antalet anvisningsbara platser för nyanlända i kommunerna som platser för ensamkommande barn, vilket innebär att

länsstyrelsernas förhandlingsarbete behöver intensifieras. De medel som länsstyrelserna kan använda för insatser i kommunerna för att skapa beredskap och tillräcklig mottagningskapacitet bör därför ökas. För 2016 föreslår regeringen att 20 miljoner kronor avsätts för detta. För perioden 2017–2019 beräknas utgifterna till 20 miljoner kronor respektive år. Regeringen föreslår också att länsstyrelsernas förvaltningsmedel förstärks (se utg. omr. 1 avsnitt 8.6.1).

Beräknat anslagsbehov

Regeringen föreslår att 12 567 879 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Kommunersättningar vid flyktningmottagande* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 17 761 637 000 kronor, 21 280 101 000 kronor respektive 22 033 801 000 kronor.

Tabell 3.16 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:2 Kommunersättningar vid flyktningmottagande

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	9 450 532	9 450 532	9 450 532	9 450 532
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	454 216	1 264 147	1 338 147	415 147
Övriga makro-ekonomiska förutsättningar	-317 598	-408 518	-131 539	-213 726
Volym	4 230 574	8 701 321	11 868 806	13 627 693
Överföring till/från andra anslag	-109 000	-109 000	-109 000	-109 000
Övrigt	-1 140 845	-1 136 845	-1 136 845	-1 136 845
Förslag/beräknat anslag	12 567 879	17 761 637	21 280 101	22 033 801

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Tabell 3.17 Anslagspåverkan av beslut från tidigare budgetpropositioner och i denna budgetproposition

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Beslut från tidigare budgetpropositioner	13 216	36 931	-59 000	
<i>BP2016</i>				
Förstärkning beredskap och mottagande	20 000			
Höjd schablonersättning	1 071 000	1 532 000	329 000	-715 000
Ingen begränsning för ersättning för tomhyror	28 000	-4 000	-5 000	-5 000
Avskaffad prestationsbaserad ersättning	-653 000	-5 000	159 000	97 000
Differentierade schabloner för ensamkommande barn	-50 000	-750 000	-400 000	-300 000
Sfi för anläggningsboende	25 000		50 000	

3.7.3 1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare

Tabell 3.18 Anslagsutveckling 1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2014	Utfall	2 684 917		107 507
2015	Anslag	4 029 000 ¹	Utgifts-prognos	3 784 000
2016	Förslag	5 048 000		
2017	Beräknat	6 369 000		
2018	Beräknat	6 046 000		
2019	Beräknat	4 622 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för etableringsersättning enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

Regeringens överväganden

Anslaget påverkas främst av antalet som omfattas av etableringsuppdraget. Utfallet under 2015 beräknas bli 245 miljoner kronor lägre än vad som anvisades i budgetpropositionen för 2015. Anledning till detta är att antalet deltagare i etableringsuppdraget beräknas bli färre än vad antogs i budgetpropositionen för 2015.

För 2016 ökar antalet deltagare men utgifterna beräknas ändå bli 198 miljoner kronor lägre än vad som beräknades i budgetpropositionen för 2015. Under 2017 fortsätter antalet deltagare att öka medan det förväntas minska under 2018 och 2019.

Regeringen anser att möjligheten att under sex månader arbeta inom ramen för en etableringsplan och under samma tid få etableringsersättning bör ändras. För 2016 beräknas detta minska utgifterna med 128 miljoner kronor.

Regeringen bedömer att det inte föreligger behov av ett särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden för anslaget.

Regeringen föreslår att 5 048 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 6 369 000 000 kronor, 6 046 000 000 kronor respektive 4 622 000 000 kronor.

Tabell 3.19 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	4 029 000	4 029 000	4 029 000	4 029 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	136 568	110 216	120 216	154 216
Volym	873 432	2 220 784	1 887 784	429 784
Överföring till/från andra anslag	107 000	107 000	107 000	107 000
Övrigt	-98 000	-98 000	-98 000	-98 000
Förslag/beräknat anslag	5 048 000	6 369 000	6 046 000	4 622 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

I tabell 3.20 redovisas förändringar på anslaget under beslut summerat från tidigare budgetpropositioner samt förslag i denna budgetproposition, som påverkar anslagsnivån 2016 och framåt.

Tabell 3.20 Anslagspåverkan av beslut från tidigare budgetpropositioner och i denna budgetproposition

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Beslut från tidigare budgetpropositioner	264 568	648	-2 000	
<i>BP2016</i>				
Ändrade bestämmelser för etableringsers vid arbete	-128 000	-27 000	12 000	34 000

3.7.4 1:4 Ersättning för insatser för vissa nyanlända invandrare¹

Tabell 3.21 Anslagsutveckling 1:4 Ersättning för insatser för vissa nyanlända invandrare

Tusental kronor

2014	Utfall	1 743 442	Anslags- sparande	147 704
2015	Anslag	2 593 000 ²	Utgifts- prognos	2 435 267
2016	Förslag	2 682 914		
2017	Beräknat	3 500 001		
2018	Beräknat	3 263 301		
2019	Beräknat	2 674 822		

¹ Anslaget har bytt namn från *Ersättning till etableringslotsar och insatser för vissa nyanlända invandrare*

² Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för etableringslotsar, program och insatser för personer som omfattas av lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:4 *Ersättning för insatser för vissa nyanlända invandrare* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 000 000 000 kronor 2017–2026.

Skälen för regeringens förslag: Program och insatser för nyanlända invandrare omfattar fleråriga åtaganden och medför utgifter för kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2016 för anslaget 1:4 *Ersättning för insatser för vissa nyanlända invandrare* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 000 000 000 kronor 2017–2026.

Regeringens överväganden

Anslaget påverkas framför allt av antalet som omfattas av etableringsuppdraget, vilket i sin tur

påverkas av antalet kommunmottagna. Utfallet påverkas även av Arbetsförmedlingens anvisning till insatser inom ramen för etableringsuppdraget.

Utfallet för 2015 beräknas bli knappt 300 miljoner kronor lägre än vad som beräknades i budgetpropositionen för 2015. De minskade utgifterna beror främst på att Arbetsförmedlingen avslutade samtliga avtal med etableringslotsar i maj 2015.

Avskaffandet av systemet med etableringslotsar beräknas medföra att utgifterna på anslaget minskar med 481 miljoner kronor 2016, 643 miljoner kronor 2017 och 534 miljoner kronor 2018. Av dessa medel föreslås för 2016 att 100 miljoner kronor tillförs anslaget 1:1 *Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader* inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, för att under 2016 finansiera ett ökat resursbehov för etableringsuppdraget. Övriga medel av beräknad utgiftsminskning bör användas på anslaget för att möjliggöra insatser för deltagare inom snabbspår samt förstärkning av andra aktiviteter för att underlätta och påskynda nyanländas etablering i arbetslivet. För 2016 beräknas det medföra utgifter om sammantaget 376 miljoner kronor.

Regeringen anser också att tidiga insatser för nyanlända som bor i anläggningsboende behöver utvecklas. För 2016 beräknas det medföra ökade utgifter om 32 miljoner kronor. Vidare anser regeringen att valideringsinsatser för nyanlända inom etableringsuppdraget behöver förstärkas. För 2016 beräknas det medföra ökade utgifter om 7 miljoner.

Kommuner kan få ersättning för sfi för personer med uppehållstillstånd som vistas i Migrationsverkets anläggningsboenden i avvaktan på kommunplacering. För ett antal av dessa personer kan det finnas behov av att resa till kommunens sfi för att kunna delta. Regeringen anser att om det finns behov av att resa till sfi för anläggningsboende bör personen få skälig ersättning för detta. För perioden 2016–2019 avsätter regeringen 25 miljoner kronor årligen för detta.

Regeringen föreslår att 2 682 914 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Ersättning för insatser för vissa nyanlända invandrare* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 3 500 001 000 kronor, 3 263 301 000 kronor respektive 2 674 822 000 kronor.

Tabell 3.22 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:4 Ersättning för insatser för vissa nyanlända invandrare

Tusental kronor

	Utfall 2014	Prognos 2015	Förslag 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019–2026
Ingående åtaganden	1 261 830	2 363 221	763 221			
Nya åtaganden	2 035 104	700 000	1 970 000			
Infriade åtaganden	-933 714	-2 300 000	-742 803	-993 119	-700 000	-297 299
Utestående åtaganden	2 363 221	763 221	1 990 418			
Erhållet/förslaget bemyndigande	2 600 000	3 500 000	2 000 000			

Tabell 3.23 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:4 Ersättning för insatser för vissa nyanlända invandrare

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	2 710 000	2 710 000	2 710 000	2 710 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	-255 018	-423 312	-287 312	-291 312
Volym	252 932	1 238 313	865 613	281 134
Överföring till/från andra anslag	28 000	28 000	28 000	28 000
Övrigt	-53 000	-53 000	-53 000	-53 000
Förslag/ beräknat anslag	2 682 914	3 500 001	3 263 301	2 674 822

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10).
Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

I tabell 3.24 redovisas förändringar på anslaget under beslut summerat från tidigare budgetpropositioner samt förslag i denna budgetproposition, som påverkar anslagsnivån 2016 och framåt.

Tabell 3.24 Anslagspåverkan av beslut från tidigare budgetpropositioner och i denna budgetproposition

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Beslut från tidigare budgetpropositioner	-114 018	-265 294	149 000	
<i>BP2016</i>				
Resor till sfi för anläggningsboende	25 000			
Avskaffande av etableringslots	-481 000	-162 000	109 000	89 000
Snabbspår och förstärkta arbetsmarknadsinriktade insatser	376 000	156 000	-110 000	-83 000
Förstärkt validering	7 000	3 000		
Tidiga insatser i anläggningsboende	32 000		-12 000	-10 000
Överföring till Arbetsförmedlingen för 2016	-100 000	100 000		

3.7.5 1:5 Hemutrustningslån

Tabell 3.25 Anslagsutveckling 1:5 Hemutrustningslån

Tusental kronor

År	Utfall	2014	2015	2016	2017	2018	2019
2014	Utfall	170 560					
2015	Anslag	233 269	¹				
2016	Förslag	302 120					
2017	Beräknat	273 982					
2018	Beräknat	185 863					
2019	Beräknat	148 098					

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för lån till nyanlända invandrare för inköp av hemutrustning.

Kompletterande information

Hemutrustningslånen beviljas med stöd av förordningen (1990:1361) om lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar.

Regeringens överväganden

Omfattningen av låneverksamheten bestäms främst av antalet kommunmottagna nyanlända och i vilken utsträckning de väljer att ansöka om lån.

Utfallet under 2015 beräknas bli ca 16 miljoner kronor högre än anslaget som anvisades i budgetpropositionen för 2015. De högre utgifterna beror i huvudsak på att fler än beräknat ansökt om lån. För 2015 föreslås i höständeringsbudget för 2015 att anslaget tillförs motsvarande medel.

Antalet kommunmottagna beräknas öka för 2016 och 2017 jämfört med vad som beräknades i budgetpropositionen för 2015. Det medför att fler personer kan ansöka om hemutrustningslån. Lånebenägenheten är svårberäknad och beror i stor utsträckning på vilka länder de låneberättigade personerna kommer från. Andelen som ansöker om lån har skrivits upp och sammantaget med att antalet som blir kommunmottagna antas bli fler under de närmaste åren, kan utlåningen antas bli högre för

2016 och 2017. Under 2018 och 2019 antas utlåningen minska.

Regeringen föreslår att 302 120 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Hemutrustningslån* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 273 982 000 kronor, 185 863 000 kronor respektive 148 098 000 kronor.

Tabell 3.26 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 1:5 Hemutrustningslån

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015 ¹	217 469	217 469	217 469	217 469
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	1 000	1 000	1 000	1 000
Överföring till/från andra anslag	4 000	4 000	4 000	4 000
Övrigt	79 651	51 513	-36 606	-74 371
Förslag/beräknat anslag	302 120	273 982	185 863	148 098

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

4 Diskriminering

4.1 Omfattning

Området omfattar åtgärder för att förebygga och motverka diskriminering på grund av kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Området omfattar Diskrimineringsombudsmannens (DO) och Nämnden mot diskriminerings verksamhet som finansieras från anslag 2:1 *Diskrimineringsombudsmannen*.

Vidare ingår åtgärder mot diskriminering, rasism, främlingsfientlighet och andra former av intolerans och insatser för att stärka homo- och bisexuellas samt transpersoners rättigheter som finansieras från anslag 2:2 *Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.*

4.2 Utgiftsutveckling

År 2016 beräknas utgifterna inom området öka med 19 miljoner kronor till följd av satsningar för att stärka arbetet mot diskriminering på nationell, regional och lokal nivå, för att förebygga och motverka rasism och liknande former av fientlighet samt för att förstärka statsbidraget till organisationer för homosexuella, bisexuella, transsexuella eller personer med könsöverskridande identitet eller uttryck.

Tabell 4.1 Utgiftsutveckling inom område Diskriminering

Miljoner kronor

	Utfall 2014	Budget 2015 ¹	Prognos 2015	Förslag 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019
<i>Diskriminering</i>							
2:1 Diskrimineringsombudsmannen	96	98	98	109	111	113	115
2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	41	39	38	48	44	39	39
Summa Diskriminering	137	136	136	157	154	152	154

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

4.3 Mål

Målet för regeringens politik mot diskriminering är (prop. 2008/09:1, utg.omr. 13, bet. 2008/09:AU1, rskr. 2008/09:115):

- Ett samhälle fritt från diskriminering.

4.4 Resultatredovisning

I detta avsnitt redovisas resultaten av åtgärder som bidragit till målsättningen om ett samhälle fritt från diskriminering.

4.4.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Bedömningen av resultatet inom diskrimineringsområdet utgår från:

- Lagstiftningsarbete inom diskrimineringsområdet.
- Internationellt arbete för att främja lika rättigheter och möjligheter.
- Diskrimineringsombudsmannens (DO) insatser utifrån diskrimineringslagen (2008:567) och lagen (2008:568) om Diskrimineringsombudsmannen.
- Andra statliga insatser för att motverka och förebygga diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter.
- Insatser för att sprida kunskap och utveckla arbetet mot rasism, främlingsfientlighet och andra former av intolerans.
- Insatser för att stärka homo- och bisexuellas samt transpersoners rättigheter.

Underlaget för bedömningarna utgörs främst av redovisningar och rapporter från de myndigheter som haft särskilda regeringsuppdrag inom området. I bedömningen vägs även resultat från utredningar in. Vidare påverkar insatser på regional och lokal nivå bedömningen av andra statliga insatser för att motverka och förebygga diskriminering.

4.4.2 Resultat

En effektiv och heltäckande lagstiftning

Det pågår ett ständigt arbete för att dels säkerställa samma skydd oavsett diskrimineringsgrund, dels säkerställa att lagstiftningen är så effektiv och heltäckande som möjligt. Den 1 januari 2015 förstärktes skyddet mot diskriminering genom att bristande tillgänglighet som en ny form av diskriminering infördes i diskrimineringslagen (prop. 2013/14:198, bet. 2013/14:AU8, rskr. 2013/14:367). Lagändringen innebär att skäliga åtgärder för tillgänglighet ska vidtas så att en person med funktionsnedsättning kommer i en jämförbar situation med personer utan funktionsnedsättning. Förbudet gäller diskrimineringslagens samtliga samhällsområden, men med vissa undantag.

Vidare bereds inom Regeringskansliet förslagen från utredningen om aktiva åtgärder mot diskriminering (Nya regler om aktiva åtgärder mot diskriminering, SOU 2014:41). Utredningen har bl.a. undersökt hur krav på aktiva åtgärder ska utformas och göras tydliga för att bli ett effektivare medel i arbetet med att förebygga diskriminering och uppnå lika rättigheter och möjligheter samt gett förslag till hur riksdagens tillkännagivande om att ändra reglerna för lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner kan genomföras (bet. 2012/13:AU10, rskr. 2012/13:260).

I januari 2014 utsågs en särskild utredare med uppdrag att föreslå hur arbetet mot diskriminering kan organiseras och effektiviseras. Utredaren ska utreda och ge förslag som säkerställer goda förutsättningar för personer som utsätts för diskriminering att ta till vara sina rättigheter (dir. 2014:10 och dir. 2014:79). Uppdraget ska redovisas senast den 18 december 2015.

Internationellt arbete för att främja lika rättigheter och möjligheter

Sverige deltar i det pågående förhandlingsarbetet om Europeiska kommissionens förslag till nytt EU-direktiv om genomförande av principen om likabehandling av personer oavsett religion eller övertygelse, funktionsnedsättning, ålder eller sexuell läggning. Syftet med förslaget är att

säkerställa samma nivå av skydd mot diskriminering oavsett grund.

DO deltar i flera internationella nätverk och medverkar aktivt i olika fora för samarbete och erfarenhetsutbyte i frågor som faller inom myndighetens ansvarsområde. DO:s expertis är efterfrågad i internationella sammanhang. DO var t.ex. i juni 2014 värd då Equinet, de europeiska likabehandlingsmyndigheternas samarbetsorganisation (The European Network of Equality Bodies), anordnade en utbildning om hbtq-frågor. Vidare ansvarade DO 2014 för det årliga mötet med företrädare för likabehandlingsmyndigheterna i de nordiska länderna. DO har även fortsatt sitt arbete inom Europeiska kommissionens rådgivande organ för jämställdhet samt medverkat i kommissionens arbete med en europeisk standard för jämställdhetsintegrering i Europeiska socialfonden. Sammantaget har DO under året genomfört drygt 75 internationella medverkans- och samverkansaktiviteter. Under 2014 påbörjade DO ett systematiskt arbete för löpande bevakning av den internationella rättsutvecklingen inom myndighetens ansvarsområde.

DO:s insatser utifrån diskrimineringslagen (2008:567) och lagen (2008:568) om Diskrimineringsombudsmannen

DO ska enligt diskrimineringslagen (2008:567) (DL) utöva tillsyn över att lagen följs. DO:s tolkning av uppdraget innebär att främjande- och tillsynsuppdraget ska samspela för att främja lika rättigheter och möjligheter och åstadkomma en samhällsförändring. Det innebär bl.a. att de mål som DO driver i domstol samt tillsynen av aktiva åtgärder ska bidra till utveckling inom områden med identifierade förändringsbehov.

Fler anmälningar om diskriminering

Under 2014 inkom 1949 anmälningar till DO, vilket är en ökning med 122 anmälningar jämfört med 2013. Ökningen har dock i praktiken varit större eftersom det i de inkomna anmälningarna för 2013 ingår 218 anmälningar där personen anmälde både sin arbetsgivare och sitt fack i samma fråga. Ökningen av anmälningar har skett inom de flesta samhällsområden, men främst när

det gäller varor och tjänster, socialtjänst, utbildning och offentlig anställning.

Tabell 4.2 Inkomna anmälningar till DO fördelat på kön

	2012	2013	2014
Kvinnor	759	931	877
Män	778	878	1031
Övriga	25	36	73
Totalt¹	1562	1845	1981

¹Det totala antalet kan avvika från antalet ärenden på grund av att vissa anmälare uppger båda kön när till exempel ett par föräldrar anmäler.
Källa: DO:s årsredovisning för 2014.

År 2014 gjordes 44 procent av anmälningarna av kvinnor och 52 procent av män. Av övriga anmälningar framgår inte kön eller så vill anmälaren inte identifiera sig som man eller kvinna. Det har endast skett små förändringar i fråga om den procentuella fördelningen mellan könen sedan 2012 (tabell 4.2).

Etnisk tillhörighet och funktionsnedsättning vanligaste diskrimineringsgrunden som anmäls

Bland de inkomna anmälningarna var etnisk tillhörighet, liksom tidigare år, den vanligaste diskrimineringsgrunden följt av funktionsnedsättning (tabell 4.3).

Tabell 4.3 Antalet anmälningar per diskrimineringsgrund 2012–2014

	2012	2013	2014
Etnisk tillhörighet	450	659 ¹	601
Funktionsnedsättning	412	312	461
Kön	230	454 ¹	250
Könsidentitet eller könsuttryck	14	19	26
Missgynnande i samband med föräldraledighet	61	43	52
Religion eller annan trosuppfattning	75	89	119
Sexuell läggning	34	25	32
Ålder	136	194	269
Totalt²	1 412	1795	1810

¹218 anmälningar om könsdiskriminering och etnisk diskriminering har gjorts av personer som var anställda hos samma arbetsgivare och som anmälde både sin arbetsgivare och sitt fackförbund. Anmälningarna gällde samma fråga.

²En anmälan kan beröra flera diskrimineringsgrunder. Därför anger siffrorna inte det totala antalet ärenden utan det totala antalet anmälda diskrimineringsgrunder.

Källa: DO:s årsredovisning för 2014

Hanteringen av anmälningarna

Av de 1 949 anmälningar som inkommit under 2014 har DO beslutat att utreda 224 anmälningsärenden, 128 från kvinnor, 106 från män, 4 från transpersoner och 5 ej definierade (några anmälningar avser flera anmälare). Av de inkomna ärendena har 1 660 ärenden avslutats utan fördjupad utredning. Den vanligaste orsaken till att ett ärende har avslutats har varit att DO efter en bedömning av anmälan har beslutat att inte inleda en fördjupad utredning. De ärenden som har utretts är sådana där DO bedömt att en talan i domstol är motiverad utifrån myndighetens arbetssätt. DO har under 2014 beslutat att driva 25 ärenden vidare till domstol, 14 från kvinnor och 11 från män, vilket är en ökning jämfört med både 2013 (17) och 2012 (21). I 19 av de ärenden, 14 från kvinnor och 7 från män, som DO valt att driva i domstol har motparten medgett diskriminering och förlikningar har träffats. Därutöver har två förlikningar träffats utan att motparten medgett diskriminering. Under 2013 träffades 7 förlikningar och 2012 var motsvarande siffra 27.

Under 2014 har sex domar meddelats, varav två från Arbetsdomstolen (AD) och fyra från allmän domstol. Under 2013 meddelades totalt sju domar, varav fyra från AD och tre från allmän domstol. Under 2012 meddelades totalt tre domar, två i allmän domstol och en från AD.

Fler granskningar om aktiva åtgärder

DO:s arbetssätt innebär mer fokus på att använda myndighetens tillsyn i annat syfte än utredning av enskilda överträdelser med processföring i domstol som mål. Ett flertal tillsynsåtgärder har vidtagits 2014 för att granska arbetsgivares och utbildningsanordnares förebyggande arbete enligt 3 kap. DL. Under 2013 och 2014 har DO kraftigt utökat sin granskning av arbetsgivares och utbildningsanordnares aktiva åtgärder (tabell 4.4).

Tabell 4.4 Antal inkomna och avslutade granskningsärenden om aktiva åtgärder 2012–2014

	2012	2013	2014
Arbetslivet	44	561	110
Utbildningsväsendet	40	30	297
Totalt	84	591	407
Varav avslutande ärenden	27	492	508

Källa: DO årsredovisning för 2014

Ökningen av granskningen har delvis sin förklaring i det särskilda uppdrag om utökade tillsyns- och främjandeinsatser som DO hade 2013 och 2014 (dnr A2013/00697/DISK). I februari 2015 redovisade DO regeringsuppdraget om utökade tillsyns- och främjandeinsatser gällande arbetsgivares arbete med lönekartläggning och universitets- och högskolors arbete med aktiva åtgärder (dnr Ku2015/00778/DISK). Totalt avsattes 9 miljoner kronor för uppdraget under 2013 och 2014 från utg.omr. 13 anslag 3:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder*. Inom ramen för uppdraget har DO bl.a. granskat samtliga högskolors arbete med aktiva åtgärder enligt 3 kap. 14–16 §§ DL. Granskningen visade att endast hälften av de 48 högskolorna fullt ut följer bestämmelserna i 3 kap. 14–16 §§ DL, som innebär att utbildningsanordnare ska förebygga och förhindra trakasserier och upprätta likabehandlingsplaner. Utvärderingen av granskningen har dock visat att tillsynen i olika hög grad ökat kunskaperna om vad som krävs för att följa bestämmelserna om aktiva åtgärder. Vidare har DO inom ramen för uppdraget genomfört en granskning av lönekartläggningen hos landsting och landstingsägda bolag samt privata företag, inom sektorer där det enligt Medlingsinstitutets statistik finns stora oförklarade löneskillnader mellan kvinnor och män. Granskningen visade att landstingen, de landstingsägda bolagen och de privata företagen visserligen bedriver ett arbete för jämställda löner, men med betydande brister. Utvärderingen av granskningen visade att flera arbetsgivare har genomfört förbättringar som innebär att de nu lever upp till sina skyldigheter och därigenom tar ett större ansvar för att främja lika rättigheter och möjligheter.

Utöver granskningarna inom ramen för regeringsuppdraget inledde DO under 2014 en temagranskning av 250 utbildningsanordnares

skyldigheter att främja lika rättigheter och möjligheter och förhindra trakasserier och sexuella trakasserier enligt 3 kap. 14–16 §§ DL. Vidare avslutades under 2014 uppföljningsgranskningen av den s.k. miljögranskningen som JämO genomförde 2006–2008. Uppföljningen innebar en granskning av 470 arbetsgivares handlingsplaner för jämställda löner.

Andra tillsynsinsatser

DO har under 2014 meddelat ett särskilt tillsynsbeslut avseende Polismyndigheten i Skåne gällande eventuell etnisk registrering av personer med romsk tillhörighet samt ett särskilt tillsynsbeslut gällande en utbildningsanordnare. Detta utgör, enligt DO, ett nytt arbetssätt när det gäller tillsyn över skyldigheterna i 2 kap. DL. DO bedömer att denna typ av initiativtillsyn är resursmässigt mer effektiv och kommer att bli betydligt vanligare framöver.

Övriga insatser enligt lagen (2008:568) om Diskrimineringsombudsmannen

Att det ska finnas god kunskap om diskrimineringslagen och förekomsten av diskriminering i samhället är centralt i det förebyggande arbetet mot diskriminering. DO:s insatser genom kommunikation, utbildning, samverkan, kurser och medverkan, rådgivning samt forskning ska bidra till att öka kunskapen om diskriminering i samhället och hur den kan förebyggas.

Både den skriftliga och muntliga rådgivningen har minskat med ca 10 procent jämfört med 2013. Enligt DO förklaras det av naturlig variation mellan åren. De flesta av frågorna i såväl den muntliga som skriftliga rådgivningen rör diskrimineringsgrunderna etnisk tillhörighet och funktionsnedsättning.

Mer förebyggande arbete mot diskriminering

DO har under året fortsatt att utveckla samverkan med olika nyckelaktörer i samhället vilket har resulterat i att antalet kontakter som är av central betydelse för måluppfyllelsen ökat. Vidare har DO utvecklat sin kursverksamhet. Antalet uppdragsutbildningar har ökat något. Flera rapporter har också tagits fram under 2014 vilket förväntas stärka myndighetens uppgift att synliggöra diskriminering och bidra till kunskap inom området.

Andra statliga insatser för att motverka och förebygga diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter

Med stöd av förordningen (2002:989) om statligt stöd för verksamhet som förebygger och motverkar diskriminering, fördelade Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) under 2014 ca 11,8 miljoner kronor till 15 lokala verksamheter mot diskriminering (s.k. antidiskrimineringsbyråer).

Antidiskrimineringsbyråerna har under 2014 kostnadsfritt hjälpt individer genom att bland annat utreda, förhandla, förlika eller anmäla vidare fall av diskriminering. Under 2014 handlades 1614 inkomna individärenden sammantaget av antidiskrimineringsbyråerna, vilket är en ökning med 10 procent jämfört med 2013.

DO har samverkat med antidiskrimineringsbyråer i olika sammanhang och under 2014 har sju individanmälningar kommit in till myndigheten via dessa, vilket kan jämföras med elva under 2013.

För att förstärka arbetet för lika rättigheter och möjligheter har Länsstyrelserna i uppdrag, i enlighet med förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion, att verka för att integrera de mänskliga rättigheterna i sin verksamhet, särskilt avseende skyddet mot diskriminering. I likhet med tidigare år kan konstateras att arbetet har resulterat i att frågor om mänskliga rättigheter och diskriminering för ett flertal länsstyrelser successivt har utvecklats och integrerats i organisationen. För att fortsätta detta arbete fick Länsstyrelsen i Dalarnas län 2014 i uppdrag att samordna och utveckla länsstyrelsernas arbete för mänskliga rättigheter (se vidare under utg.omr 1 avsnitt 9.13.2).

Insatser för att sprida kunskap och utveckla arbetet mot rasism, främlingsfientlighet och andra former av intolerans

För att motverka rasism, främlingsfientlighet och andra former av intolerans som står i strid med principen om alla människors lika värde, har regeringen fortsatt att öka insatserna inom området.

Forum för levande historia fick den 29 januari 2015 i uppdrag att under perioden 2015–2017 genomföra en stor utbildningsinsats om olika

former av rasism och intolerans i historien och i dag (dnr Ku2015/00319/KA). Syftet är att satsningen ska bidra till att skapa ett jämlikt samhälle präglad av respekt för alla människors lika värde och rättigheter och till att främja demokratin. Målsättningen är att nå ut till alla Sveriges elever i grundskolan och i gymnasieskolan. Regeringen fattade den 25 juni 2015 beslut om att målgruppen för insatsen ska breddas. Myndigheten har fått i uppgift att nå ut till fler grupper än elever i grundskolan och i gymnasieskolan. Vidare ska myndigheten verka för en bred geografisk spridning. Uppdraget omfattar rasism och liknande former av intolerans såsom afrofobi, antisemitism, antiziganism, islamofobi, homofobi och transfobi. Fem miljoner kronor har avsatts för uppdraget 2015 från utg.omr. 17 anslag 8:5 *Forum för levande historia*.

DO har utifrån regeringsuppdrag om att utveckla arbetet mot främlingsfientlighet och liknande former av intolerans (dnr A2014/02479/DISK) under 2014 initierat ett arbete för att ta fram en normativ referensram för en kommande kartläggning av vilka insatser som görs i dag. 350 000 kronor avsattes för uppdraget 2014 och 1 miljon kronor 2015.

Statens skolverk har, som en del av genomförandet av uppdraget om kunskaps-höjande insatser i skolan (dnr A2014/01587/DISK), på myndighetens hemsida lagt upp information i syfte att förmedla kunskap och sprida information om bl.a. metoder som kan användas i skolornas arbete inom området. En miljon kronor avsattes för uppdraget 2014 och två miljoner kronor har avsatts 2015.

Statens medieråd har inom ramen för sitt uppdrag (dnr A2013/02317/DISK och A2014/01205/DISK) genomfört kampanjen No Hate Speech Movement mot främlingsfientlighet, sexism och liknande former av intolerans på internet under 2013–2014. Uppdraget har resulterat i webbsajten nohate.se som har fungerat som ett nav för hela kampanjen. Allt som producerats inom ramen för kampanjen, såsom utbildningar, metod-material, podcasts, information om vad som är tillåtet att göra på nätet samt kampanjmaterial finns tillgängligt på sajten för fri nedladdning. De samlade kampanjaktiviteterna har resulterat i en räckvidd på över en miljon människor, främst pedagoger och unga. Beslut att förlänga

kampanjen t.o.m. 2016 och att utvidga kampanjen till att även omfatta våldsbejakande extremism fattades den 25 juni 2015 (dnr Ku2015/01869/D). För uppdraget avsätts totalt 1,6 miljoner kronor 2015 (se även utg.omr.1 avsnitt 9).

Av uppdraget till Nämnden för statligt stöd till trossamfund om kartläggning av främlingsfientliga handlingar mot trossamfund (dnr A2014/01470/DISK) framgår att främlingsfientliga handlingar mot trossamfund är ett omfattande problem i dagens Sverige. Det framkommer även att det finns ett glapp mellan antalet anmälda hatbrott med antisemitiska, islamofobiska och kristofobiska förtecken och enskilda individers upplevelser av sådana brott. Mörkertalet, d.v.s. antalet icke anmälda fall, tycks vara omfattande. För uppdraget avsattes 500 000 kronor 2014.

Vidare har regeringen i maj 2015 beslutat om ett särskilt uppdrag till DO att vidta kunskaphöjande åtgärder om afrofobi (dnr Ku2015/01668/DISK). För uppdraget avsätts 500 000 kronor 2015.

I syfte att öka medvetenheten kring rasism och främlingsfientlighet har även Riksteatern beviljats bidrag för att i samarbete med Unga Klara turnera föreställningen X, riktad till skolelever, under hösten 2015 (dnr Ku2015/01816/DISK). För uppdraget avsätts 1,5 miljoner kronor 2015.

Flera av de åtgärder som redovisas ovan omfattas till viss del av förslagen som lämnats i betänkandet *Främlingsfienden* inom oss (SOU 2012:74).

MUCF fördelade under 2014 ca 8,3 miljoner kronor i bidrag enligt förordningen (2008:62) om statsbidrag till verksamheter mot rasism och liknande former av intolerans. År 2014 var det betydligt färre organisationer som ansökte om bidrag än under åren 2012–2013. Skälet till minskningen är oklar, men kan bero på att myndigheten tydligt kommunicerade att verksamheter mot homofobi och afrofobi skulle prioriteras i bidragsfördelningen 2014. Det kan ha medfört att antalet ansökningar med en annan inriktning blev färre jämfört med tidigare år. Totalt ansökte 32 föreningar om bidrag, varav 14 ansökningar beviljades. De beviljade projekten hade som inriktning att arbeta mot rasism (4), islamofobi (1), afrofobi (4), antiziganism (1) och homofobi (4). Jämfört med föregående år är det en större spridning. År 2013 avsåg majoriteten av

de beviljade projekten rasism. I den översyn som nyligen avslutats (Ds 2015:38), och som bl.a. avser förordningen (2008:62) om statsbidrag till verksamheter mot rasism och liknande former av intolerans, konstateras att förordningen i dagsläget saknar ett uttalat syfte. I promemorian föreslås att det ska anges att syftet med statsbidraget är att stödja verksamheter vars syfte är att motverka eller förebygga rasism eller liknande former av intolerans.

Insatser för att stärka hbtq-personers rättigheter

Regeringen har under året fortsatt insatserna för att stärka hbtq-personers rättigheter utifrån den nationella strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Fokus för strategin är områdena våld, diskriminering och andra kränkningar, unga hbt-personer, hälsa, vård och sociala tjänster, privat- och familjeliv, kulturområdet samt det civila samhället.

Under 2014 har de strategiska myndigheterna som identifierats i strategin (DO, Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten, Statens kulturråd och MUCF) påbörjat ett arbete med att integrera hbt-frågorna i verksamheterna. Myndigheterna har även tagit fram en långsiktig planering för uppdraget att främja lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.

Flera myndigheter har också haft i uppdrag att på olika sätt främja hbt-personers lika rättigheter och möjligheter. Som ett resultat av dessa uppdrag har bl.a. MUCF i samråd med Statens skolverk och RFSL Ungdom publicerat det normkritiska stödmaterialet *Öppna skolan!* som kan användas av skolpersonal m.fl. För uppdraget avsattes 1 miljon kronor 2014 och 1,6 miljon kronor 2015. Uppdraget finansieras även från utg.omr. 17 (dnr U2014/05384/UC och U2015/01874/UC).

Forum för levande historia har på regeringens uppdrag under 2014 utvecklat ett utbildningsmaterial i syfte att motverka homofobi och transfobi bland unga (dnr Ku2013/02081/KA och Ku2013/02461/RFS (delvis)). Uppdraget har resulterat i ett webbaserat material för lärare och elever, med syfte att öka kunskapen om hur rättigheter och normer sett ut och förändrats i olika sammanhang i historien, från 1900-talets början

fram till i dag. Materialet kommer att lanseras i samband med Skolforum i slutet av oktober 2015 och ska sedan spridas till skolor och lärare genom olika målgruppsanpassade kommunikationskanaler och insatser under 2015–2016. För uppdraget avsattes 500 000 kronor 2014.

Folkhälsomyndigheten fick 2012 i uppdrag att följa upp hbt-personers hälsa och levnadsvillkor, inklusive diskriminering och utsatthet för våld. Av myndighetens redovisning framgår bl.a. att det fortsatt finns stora skillnader i hälsa och hälsans bestämningsfaktorer mellan homo- och bisexuella jämfört med heterosexuella samt mellan transpersoner och befolkningen i allmänhet. Det är t.ex. vanligare att hbt-personer rapporterar att de utsatts för diskriminering, kränkande behandling och våld. Psykisk ohälsa, självmordstankar och självmordsförsök är framträdande problem i gruppen. Bland homo- och bisexuella ses vissa förbättringar i hälsa över tid även om skillnaderna jämfört med heterosexuella kvarstår. Vad gäller transpersoner syns en tendens till viss ökning av kränkande behandling och bemötande, otrygghet och stress samt sömnsvårigheter. Andelen med lågt förtroende för en rad samhällsinstanser har också ökat. Andelen transpersoner som någon gång försökt ta sitt liv har också ökat, från en femtedel 2005 till en tredjedel 2014.

Socialstyrelsen har haft ett särskilt uppdrag om insatser för att främja hbt-personers rättigheter och möjligheter inom kommunal och regional verksamhet (dnr A2014/02776/DISK). Socialstyrelsen har inom ramen för uppdraget genomfört ett antal informationsinsatser som bl.a. innefattat en nationell konferens om hbt-personers situation och en exempelsamling med erfarenheterna från konferensen och exempel på projekt med hbt-inriktning. För uppdragets genomförande avsattes 1,2 miljoner kronor 2014. Vidare har Socialstyrelsen 2015 fått i uppdrag att efter ansökan från kommuner och landsting fördela 1,9 miljoner kronor till projekt som syftar till att främja lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck (dnr A2014/04437/DISK).

En särskild utredare har dessutom i uppdrag att överväga om det straffrättsliga skyddet för transpersoner ska stärkas och att se över termerna könsöverskridande identitet eller uttryck respektive ras i de författningar där de förekommer (dir. 2014:115).

I strategin lyfts det civila samhället som ett särskilt fokusområde för att stärka hbt-personers rättigheter. MUCF fördelade under 2014 ca 7,3 miljoner kronor enligt förordningen (2008:349) om statsbidrag till organisationer för homosexuella, bisexuella, transsexuella eller personer med könsöverskridande identitet eller uttryck. Antalet organisationer som etablerat sig för organisationsbidrag enligt förordningen har ökat stadigt medan den utåtriktade verksamheten med ändamål att stärka hbt-personers ställning i samhället inte har ökat (Ds 2015:38). År 2015 ansökte nio organisationer om bidrag varav sju ansökningar beviljades. Antalet sökande organisationer har under de senaste åren ökat. Åtta organisationer ansökte om bidrag och sex beviljades bidrag 2014. År 2013 beviljades samtliga sju sökande organisationer bidrag. De organisationer som 2014 mottagit bidrag ger samtliga exempel på att deras påverkansarbete gett eller bidragit till effekter på samhällsnivå.

4.4.3 Analys och slutsatser

Det formella skyddet mot diskriminering har fortsatt stärkts. På så sätt har fler möjligheter skapats för den enskilde att få sina rättigheter tillvaratagna och förutsättningarna för att motverka diskriminering har förbättrats.

För att nå målet för regeringens politik mot diskriminering, ett samhälle fritt diskriminering, krävs arbete genom en rad olika åtgärder samt att förutsättningar ges för att arbetet kan bedrivas effektivt. Grunden är ett effektivt och heltäckande skydd mot diskriminering. Därutöver behövs tillsyn och främjandearbete mot diskriminering, vilket inkluderar rådgivning och kunskap om förekomst om diskriminering. Det är en svår uppgift att få en tydlig bild av omfattningen av diskriminering inom olika samhällsområden och inom olika diskrimineringsgrunder. Såväl aktuell forskning som DO:s rapportering ger dock stöd för att diskriminering fortfarande förekommer inom olika samhällsområden.

Antalet anmälningar till DO om diskriminering har ökat och etnisk tillhörighet och funktionsnedsättning är alltjämt de vanligaste diskrimineringsgrunderna. Det visar t.ex. att diskrimineringslagens (2008:567) bestämmelser om bristande tillgänglighet som en

form av diskriminering kan behöva stärkas ytterligare. Det finns också indikationer på att diskrimineringslagens bestämmelser om diskrimineringsersättning inte lever upp till EU-rättens krav på effektiva sanktioner mot diskriminering.

Formella rättigheter leder dock inte automatiskt till lika rättigheter i praktiken.

Det särskilda uppdrag som DO haft avseende utökade tillsyns- och främjandeinsatser gällande arbetsgivares arbete med lönekartläggning och universitets- och högskolors arbete med aktiva åtgärder, visade tydligt att det finns brister i arbetet för lika rättigheter och möjligheter. DO:s tillsyn har dock bidragit till en ökad kunskap och att fler arbetsgivare nu lever upp till sina skyldigheter och därigenom tar ett större ansvar för att främja lika rättigheter och möjligheter. Det är således viktigt att det fortsatt bedrivs ett effektivt arbete mot diskriminering.

Samtidigt har antalet anmälningar till DO som utreds minskat. Utredaren med uppdrag att föreslå hur arbetet mot diskriminering kan organiseras och effektiviseras ska därför särskilt se över DO:s möjligheter och skyldigheter i den praktiska ärendehantering inom och utom rätta.

Om diskrimineringslagstiftningen ska få genomslag i samhället i stort behövs också insatser från organisationer inom det civila samhället. Det finns tecken på att det för vissa människor kan kännas främmande att vända sig till en myndighet och studier visar att enskilda i många fall hellre söker sig till en lokal kontaktperson för rådgivning.

För att främja lika rättigheter och möjligheter har arbetet med insatser mot rasism, främlingsfientlighet och andra former av intolerans samt arbetet för att stärka homo- och bisexuellas samt transpersoners rättigheter intensifierats.

Inom arbetet mot rasism, främlingsfientlighet och andra former av intolerans pågår för närvarande över hela landet en rad olika insatser mot rasism generellt, men också specifika satsningar. Satsningarna genomförs av ett flertal olika aktörer på såväl nationell och regional som lokal nivå. Det saknas dock en systematik och samordning av arbetet.

Arbetet inom ramen för hbt-strategin har bidragit till ett förstärkt arbete och en systematik i arbetet för lika rättigheter och möjligheter för hbt-personer. Samtidigt kommer fortfarande

rapporter som bl.a. pekar på att homo- och bisexuella personer har ett sämre allmänt hälsotillstånd än den övriga befolkningen. Vidare saknas resurser för att hbt-organisationer ska kunna arbeta för att stärka hbt-personers ställning i samhället.

4.5 Politikens inriktning

Regeringen vill se ett Sverige där alla människor erkänns för vilka de är, får rätt att definiera sig själva och har tillgång till lika rättigheter. I ett sådant Sverige finns det ingen plats för diskriminering, rasism och liknande former av fiendlighet. Antisemitism, antiziganism, islamofobi, afrofoxi, rasism mot samer, homofobi, transfobi och funkofobi är uttryck för och tecken på ett samhälle där människor förnekas rätten att vara sig själva fullt ut. Diskriminering hindrar människor från att fullt ut delta i samhället, vilket ger upphov till samhällsekonomiska förluster och utanförskap. Därför ska detta bekämpas. Diskrimineringslagen är ett centralt verktyg i detta arbete och ska stärkas.

Sverige har en feministisk regering. För att uppnå ett jämlikt samhälle måste begränsande normer utmanas. Snäva könsnormer och brist på jämställdhet begränsar människors fria livsval. Maktordningar kopplat till etnicitet, sexuell läggning, klass och ålder samverkar med den samhällsgenomgående könsmaktsordningen. I arbetet för lika rättigheter och möjligheter har Diskrimineringsombudsmannen (DO) en central roll, men också organisationer inom det civila samhället. Sverige är ett land där många olika människor möts, med olika bakgrunder och identiteter. Genom våra olikheter bygger vi vår framgång. Att värna öppenheten och olikheterna i Sverige är att slå vakt om vad det är att vara svensk.

Sverige är ett land som alltid utgjorts av, och varit beroende av, människor från andra länder som byggt vårt land starkt. Det innebär att det svenska är något sammansatt.

Trots det har rasismen funnits i vårt land länge och under vissa tidsepoker varit statligt sanktionerad politik. Detta är regeringen angelägen om att synliggöra, och det sker exempelvis genom Forum för levande historias arbete men också genom Kommissionen mot

antiziganism (se även utg.omr. 1 avsnitt 10.4.3). Regeringen kommer fortsätta att prioritera arbetet mot rasism inom flera olika politikområden. Här ingår bl.a. att synliggöra Sveriges koloniala historia och delaktighet i slaveriet.

Homosexuella, bisexuella, transpersoner och queera (hbtq-personer) har länge utstått och är fortfarande utsatta för diskriminering och kränkningar. Under senare år har många reformer skett som stärkt hbtq-personers rättigheter. Detta reformarbete måste fortsätta för att hbtq-personer ska kunna leva ett liv där deras rättigheter och identitet fullt ut respekteras. Regeringen vill under mandatperioden åstadkomma konkreta förändringar som banar väg för lika rättigheter och möjligheter för alla, oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.

Förstärkt skydd mot diskriminering

Regeringen ser behov av att fortsatt stärka lagstiftningen som rör diskriminering så att denna blir så effektiv och heltäckande som möjligt. Reglerna i diskrimineringslagen (2008:567) med avseende på aktiva åtgärder bör ändras. Regeringens ambition är att kravet på aktiva åtgärder ska utökas till att gälla samtliga diskrimineringsgrunder och att reglerna för lönekartläggning och handlingsplaner för jämställda löner bör ändras för att i denna del uppfylla riksdagens tillkännagivande från 2013 (bet. 2012/13:AU10, rskr. 2012/13:260). Regeringen avser att återkomma med en proposition till riksdagen i dessa frågor. Regeringen kommer också att se över hur diskrimineringslagens skydd mot bristande tillgänglighet kan stärkas ytterligare.

För att förbättra förutsättningarna för att fler individer som utsätts eller riskerar att utsättas för diskriminering får sina rättigheter tillvaratagna avser regeringen att stärka arbetet mot diskriminering på nationell, regional och lokal nivå genom ökade resurser till DO samt till lokala verksamheter mot diskriminering (s.k. antidiskrimineringsbyråer).

Systematiskt och samordnat arbete mot rasism och liknande former av fientlighet

Arbetet för att förebygga och motverka rasism och liknande former av fientlighet kommer ytterligare att intensifieras och regeringen avser att öka insatserna inom detta område.

För att samla och systematisera arbetet ser regeringen behov av en nationell plan som grund för ett långsiktigt och resultatriktat arbete. Inom samma ram avser regeringen också att behandla arbetet med att förebygga och motverka hatbrott. Rasism och andra typer av fientlighet i samhället skapar en grogrund för hatbrott och för att lyckas bekämpa detta är det avgörande att ta ett samlat grepp om dessa frågor. Vidare kommer frågan om vilka begrepp regeringen ska använda för att beskriva rasismen som samhällsproblem att beröras, eftersom ord bör användas i sin rätta betydelse och nya begrepp tillkommer och debatteras.

Lika rättigheter och möjligheter för hbtq-personer

De strategiska myndigheternas arbete inom ramen för den nationella strategin för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck är viktigt och regeringen avser därför att noggrant följa deras arbete. För att stärka hbtq-personers ställning i samhället avser regeringen att förstärka och förändra statsbidraget till organisationer för homosexuella, bisexuella, transsexuella eller personer med könsöverskridande identitet eller uttryck.

Regeringen avser också att fortsätta och förstärka uppdraget till Socialstyrelsen om att fördela statsbidrag till kommuner och landsting för projekt som inom det egna verksamhetsområdet ökar kunskapen om homosexuella, bisexuella och transpersoners situation.

4.6 Budgetförslag

4.6.1 2:1 Diskrimineringsombudsmannen

Tabell 4.5 Anslagsutveckling 2:1 Diskrimineringsombudsmannen

Tusental kronor

År	Utfall	96 354	Anslags-sparande	358
2014	Utfall	96 354	Anslags-sparande	358
2015	Anslag	97 665 ¹	Utgifts-prognos	98 156
2016	Förslag	109 114		
2017	Beräknat	110 538 ²		
2018	Beräknat	112 730 ³		
2019	Beräknat	115 087 ⁴		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 109 118 tkr i 2016 års prisnivå.

³ Motsvarar 109 125 tkr i 2016 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 109 124 tkr i 2016 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Diskrimineringsombudsmannens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för förvaltningsutgifter för Nämnden mot diskriminering.

Regeringens överväganden

Anslaget 2:1 ökas med 10 miljoner kronor fr.o.m. 2016 för att förstärka DO:s arbete mot diskriminering.

Tabell 4.6 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 2:1 Diskrimineringsombudsmannen

Tusental kronor

Anvisat 2015 ¹	97 665	97 665	97 665	97 665
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne-omräkning ²	1 696	2 989	4 979	7 125
Beslut	9 753	9 884	10 086	10 297
Förslag/beräknat anslag	109 114	110 538	112 730	115 087

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2015. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2017–2019 är preliminär.

Regeringen föreslår att 109 114 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Diskrimineringsombudsmannen* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till

110 538 000 kronor, 112 730 000 kronor respektive 115 087 000 kronor.

4.6.2 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.

Tabell 4.7 Anslagsutveckling 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.

År	Utfall	Utgifter	Anslags-sparande	Utgifter
2014	Utfall	40 735		1 685
2015	Anslag	38 608 ¹		37 648
2016	Förslag	47 919		
2017	Beräknat	43 919		
2018	Beräknat	38 919		
2019	Beräknat	38 919		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för insatser mot diskriminering, rasism, främlingsfientlighet, homofobi och liknande former av intolerans samt för att främja lika rättigheter och möjligheter för hbtq-personer. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till organisationer för homosexuella, bisexuella, transsexuella eller personer med könsöverskridande identitet eller uttryck samt till verksamheter som förebygger och motverkar diskriminering och verksamheter som arbetar för att motverka rasism och liknande former av intolerans. Anslaget får användas för administrativa kostnader som är en förutsättning för genomförandet av insatser inom området.

Regeringens överväganden

Anslaget ökas med 9 miljoner kronor 2016 för att stärka arbetet mot diskriminering på regional och lokal nivå, för att förebygga och motverka rasism och liknande former av fientlighet samt för att förstärka statsbidraget till organisationer för homosexuella, bisexuella, transsexuella eller personer med könsöverskridande identitet eller uttryck. År 2017 minskas anslaget med 4 miljoner kronor till följd av att tillfälliga satsningar inom ramen för hbt-strategin upphör och 2018 minskas anslaget med ytterligare 5 miljoner kronor till följd av att tidigare tillfälliga satsningar för åtgärder mot rasism,

främlingsfientlighet och liknande former av intolerans upphör.

Tabell 4.8 Härledning av anslagsnivån 2016–2019 för 2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015 ¹	38 608	38 608	38 608	38 608
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	9 311	5 311	311	311
Förslag/beräknat anslag	47 919	43 919	38 919	38 919

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 47 919 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 *Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 43 919 000 kronor, 38 919 000 kronor respektive 38 919 000 kronor.

5 Jämställdhet

5.1 Omfattning

Här redovisas regeringens bedömning av måluppfyllelsen för de jämställdhetspolitiska målen utifrån de åtgärder som finansieras från utgiftsområde 13, anslag 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder. Jämställdhetspolitiken är sektorsövergripande. Övriga insatser på jämställdhetsområdet redovisas därför inom berörda utgiftsområden. Insatser som rör diskriminering på grund av kön redovisas under avsnitt 4 Diskriminering inom detta utgiftsområde.

5.2 Utgiftsutveckling

Tabell 5.1 Utgiftsutveckling inom område Jämställdhet

Milljoner kronor

	Utfall 2014	Budget 2015 ¹	Prognos 2015	Förslag 2016	Beräknat 2017	Beräknat 2018	Beräknat 2019
<i>Område Jämställdhet</i>							
3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	244	163	158	239	159	159	158
Summa område Jämställdhet	244	163	158	239	159	159	158

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

5.3 Mål för jämställdhetspolitiken

Målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv (prop. 2008/09:1, bet. 2008/09:FiU2, rskr. 2008/09:46).

Regeringen arbetar utifrån följande underliggande delmål för jämställdhetspolitiken.

- En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.
- Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
- Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.
- Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

5.4 Resultatredovisning

5.4.1 Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

Jämställdhetspolitiken är bred och omfattar många utgiftsområden. Målen är övergripande och långsiktiga. Indikatorerna tydliggör de centrala aspekterna i målen. Regeringens strategi för att genomföra de jämställdhetspolitiska målen är jämställdhetsintegrering, dvs. att jämställdhetsperspektiv integreras i alla politikområden och i alla led av beslutsfattande, planering och utförande av verksamheter. Strategin innebär att resultatredovisningen görs inom flera utgiftsområden i budgetpropositionen. Här görs i första hand uppföljningen utifrån delmålens indikatorer och anslaget för jämställdhetspolitiken. Indikatorerna finns tillgängliga på SCB:s hemsida och uppdateras två gånger om året.

Redovisning av indikatorer uppdelade på respektive delmål

Följande indikatorer används i resultatredovisningen.

Jämn fördelning av makt och inflytande

- Riksdagens sammansättning efter val 1921–20xx
- Styrelser och ledning i börsföretag
- Chefer i privat sektor efter typ av chef
- Chefer i offentlig sektor efter typ av chef

Ekonomisk jämställdhet

- Nettoinkomst efter hushållstyp och antal barn
- Kvinnors lön som andel (%) av mäns lön efter sektor före och efter standardavvägning 1994–20xx
- Segregeringsindex efter ålder
- Sysselsatta 20–64 efter ålder och vanligen arbetad tid som heltid och deltid
- Pågående sjukpenningfall i december åren 1974–20xx

Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet

- Ersatta dagar för vård av barn 1974–20xx
- Genomsnittlig tidsanvändning för personer i åldern 20–64 år
- Tid för obetalt arbete efter livscykel
- Orsak till deltidsarbete för personer i åldern 20–64 år

Mäns våld mot kvinnor ska upphöra

- Personer 16–79 år utsatta för misshandel efter plats
- Personer 16–79 år utsatta för misshandel efter relation till förövaren
- Personer 16–79 år utsatta för sexualbrott efter ålder
- Anmäld misshandel
- Anmäld grov kvinnofridskränkning
- Anmäld våldtäkt

Indikatorerna utgör grund för beskrivning och analys av jämställdhetsutvecklingen i samhället. Det kan emellertid vara vanskligt att urskilja

vilken direkt påverkan som insatser inom jämställdhetspolitiken har haft på utvecklingen i stort eftersom en rad olika faktorer kan påverka utvecklingen.

5.4.2 Resultat

Nedan redovisas översiktligt resultatet i förhållande till de jämställdhetspolitiska målen samt vilka jämställdhetsinsatser som genomfördes under 2014. En mer detaljerad redovisning av resultaten görs inom respektive politikområde.

Jämn fördelning av makt och inflytande

Politiskt beslutsfattande

Efter valet 2014 är andelen kvinnor i riksdagen 44 procent och andelen män 56 procent. I jämförelse med valet 2010 innebär detta en minskning av andelen kvinnor med en procentenhet. År 2010 var andelen kvinnor 45 procent och andelen män 55 procent. På regeringens uppdrag har SCB i april 2015 lämnat en delrapport, Folkvaldas villkor i fullmäktige (dnr KU2015/01983/D). I rapporten redovisas bl.a. att av de förtroendevalda i kommunfullmäktige är andelen kvinnor 44 procent och andelen män 56 procent sedan valet 2014. I jämförelse med valet 2010 är det en ökning av andelen kvinnor med en procentenhet. För förtroendevalda i landstingsfullmäktige finns för närvarande ingen redovisad statistik avseende valet 2014.

Kvinnor och män i styrelser och ledning

År 2014 var andelen kvinnor 46 procent och andelen män 54 procent i statligt hel- och delägda bolags styrelser. I 30 av totalt 49 bolag med statligt ägande uppnåddes målsättningen om balans avseende könsfördelningen, det vill säga att andelen av vardera könet var minst 40 procent. Könsfördelningen bland ordförandena var 45 procent kvinnor och 55 procent män. Bland verkställande direktörer var 32 procent kvinnor och 68 procent män.

I statliga myndigheters styrelser och insynsråd 2014 var i genomsnitt 49 procent kvinnor och 51 procent män. Bland styrelseordförandena var andelen kvinnor 44 procent och andelen män 56 procent. Av totalt 241 redovisade styrelser och insynsråd hade 182 eller 75 procent, en könsfördelning inom intervallet 40–60.

Könsfördelningen bland chefer i offentlig sektor är jämnast i staten, med 46 procent kvinnor och 54 procent män 2013 (se även utg. omr. 2 avsnitt 5). I kommunal verksamhet är motsvarande fördelning 68 procent kvinnor och 32 procent män, och i landstinget 73 procent kvinnor och 27 procent män 2013.

Tabell 5.2 Chefer i offentlig och privat sektor

Könsfördelning procent

	Stat		Kommun		Landsting		Privat	
	Kv	M	Kv	M	Kv	M	Kv	M
2008	39	61	64	36	72	28	25	75
2011	44	56	66	34	72	28	28	72
2013	46	54	68	32	73	27	29	71

Enligt SIS Ägarservice AB var andelen kvinnor i börsföretagens styrelser 29 procent och andelen män 71 procent 2015. Andelen kvinnor som var styrelseordförande var 5 procent och andelen män 95 procent. Bland börsföretagens verkställande direktörer var 3 procent kvinnor och 97 procent män.

Tabell 5.3 Styrelseledamöter i börsbolag 2002-2015

Könsfördelning procent

År	Kvinnor	Män
2002	6	94
2004	15	85
2006	18	82
2008	18	82
2010	20	80
2012	23	77
2014	26	74
2015	29	71

Delegationen för jämställdhet i arbetslivet (A 2011:05) lämnade sitt betänkande i juni 2015. I en av JA-delegationens forskningsrapporter, Ökad medvetenhet men långsam förändring (SOU 2014:80) är en av slutsatserna att den skeva könsfördelningen i företagets ledningar fortfarande i hög grad kopplas till föreställningar om kvinnors bristande kompetens och vilja, samt att kvinnors barnafödande utgör ett hinder för deras karriär. Utredningen konstaterar att bristen på kunskap om jämställdhetsfrågor bland chefer på olika nivåer i näringslivet alltjämt utgör en utmaning för jämställdhetsarbetet.

Statligt stöd till jämställdhetsprojekt

Organisationer och verksamheter kan ansöka om och beviljas bidrag enligt förordningen (2006:390) om statsbidrag till projekt för att främja jämställdhet mellan kvinnor och män hos Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF). Under 2014 fördelade myndigheten 7 miljoner kronor i bidrag till 18 projekt. De projekt som beviljades bidrag handlade i huvudsak om makt och inflytande samt om mäns våld mot kvinnor.

På regeringens uppdrag genomförde MUCF en uppföljning av jämställdhetsprojekten (U2013/06125/JÅM). Uppföljningen visar att projekten stimulerar organisationers engagemang i jämställdhetsfrågor.

Ekonomisk jämställdhet

Målet om ekonomisk jämställdhet tar sikte på att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. I budgetpropositionens bilaga 3 Ekonomisk jämställdhet mellan kvinnor och män redovisas indikatorerna och utvecklingen av den ekonomiska jämställdheten mer ingående. Även området makt och inflytande respektive obetalt hem- och omsorgsarbete berörs i bilagan.

Enligt Delegationen för jämställdhet i arbetslivet (SOU 2015:50) har könssegregeringen efter yrke på arbetsmarknaden minskat något under 2000-talet. För det första har kvinnor i högre grad än tidigare börjat arbeta i traditionellt mansdominerade yrken, och också till viss del övertagit ledande positioner som tidigare innehafts av män. För det andra har vissa traditionellt mansdominerade yrkesgrupper minskat i storlek, samtidigt som tjänste- och serviceyrken har ökat.

Löneskillnaderna mellan kvinnor och män minskar sakta

Skillnader i yrkestillhörighet är den främsta orsaken till att män i genomsnitt har högre löner än kvinnor. Att löneskillnaden har minskat något under senare år beror enligt Medlingsinstitutet i första hand på att andelen kvinnor har ökat i mansdominerade och könsbalanserade yrken samtidigt som den minskat i kvinnodominerade yrken. År 1994 tjänade kvinnor 84 procent av vad män tjänar och 2014 var an-

delen 87 procent. En liknande utveckling har skett vad gäller den standardvägda löneskillnaden (dvs. då hänsyn tas till att kvinnor och män har olika ålder, utbildning, arbetstid, finns inom olika sektorer och tillhör olika yrkesgrupper) som var 5 procent 2014. Att den standardvägda skillnaden för detta år är mindre än tidigare beror delvis på att lönestrukturstatistiken blivit mer detaljerad. Delegationen för jämställdhet i arbetslivet (SOU 2015:50) har jämfört krav- och kompetensmässigt likvärdiga kvinnodominerade respektive mansdominerade yrken i offentlig och privat sektor och hur stor den strukturella skillnaden i löner är sammantaget. Delegationen har beräknat att den strukturella löneskillnaden uppgick till cirka 65 miljarder kronor under 2014.

Sett till disponibel inkomst har kvinnor en lägre disponibel inkomst än män oavsett hushållstyp. Sammanboende kvinnor med barn har en lägre individuell nettoinkomst än ensamstående kvinnor med barn. Det omvända gäller för män.

Män är företagare i betydligt större utsträckning än kvinnor. Under senare år har dock företag som leds av kvinnor ökat mer i antal jämfört med företag som leds av män. Företag som leds av kvinnor har också ökat mer i omsättning jämfört med företag som leds av män.

Det finns en mängd strukturella förhållanden som förklarar den ekonomiska ojämställdheten. Kvinnor arbetar deltid i betydligt större utsträckning än män och tar ett större ansvar än män för obetalt hem- och omsorgsarbete. Kvinnors sjukfrånvaro ligger på en stadigt högre nivå än mäns.

Insatser för att främja jämställdhet i arbetslivet

Delegationen för jämställdhet i arbetslivet (A 2011:05) har haft i uppgift att sammanställa och sprida kunskap om hur jämställdhet i arbetslivet kan främjas och lämna förslag på åtgärder till regeringen. I slutbetänkandet som delegationen lämnade den 31 maj 2015 (SOU 2015:50) betonas skillnader i arbetstidens omfattning och ekonomisk ersättning för arbete som särskilt viktiga områden. Delegationen lämnar ett antal förslag för att öka utbudet av heltidsarbete. Delegationen menar att goda arbetsvillkor och arbetsmiljö jämte en jämnare fördelning av det obetalda arbetet med hem och barn, är förutsättningar för att

fler kvinnor ska arbeta mer. Därutöver fordras det enligt delegationen särskilda åtgärder för att komma tillrätta med de strukturella löneskillnaderna, som att minska antalet dagar med ersättning i föräldraförsäkringen från 480 dagar till 420 dagar och att reservera 150 dagar för vardera föräldern.

Arbetsmiljöverket slutrapporterade i februari 2015 uppdraget om kvinnors arbetsmiljö (A2011/02209/ARM). Utifrån inspektioner och kunskapssammanställningar konstaterar Arbetsmiljöverket bl.a. att

- samhällets generella genusmönster, där mannen utgör norm, även återfinns i arbetslivet,
- ett genusperspektiv behövs i arbetsmiljöarbetet,
- den könssegregerade arbetsmarknaden i väsentlig grad bidrar till att kvinnor löper större risk att drabbas av belastningsskador, och
- att många arbetsgivare och arbetstagare saknar tillräckliga kunskaper för att förebygga belastningsskador i sina verksamheter.

Sedan 2010 har Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) i uppdrag att systematiskt sammanställa kunskap om arbetsmiljöns betydelse för uppkomst av sjukdom. I uppdraget ska särskilt kvinnors arbetsmiljöer beaktas. Både när det gäller depression/utmattning och ryggproblem konstaterar SBU att kvinnor och män med likartade arbetsvillkor i lika hög grad utvecklar besvär. Skillnader i arbetsrelaterad ohälsa på dessa områden tyder alltså på skillnader i arbetsvillkor mellan kvinno- och mansdominerade arbeten.

Diskrimineringsombudsmannen (DO) redovisade i februari 2015 uppdraget att utöka tillsyns- och främjandeinsatser om aktiva åtgärder enligt diskrimineringslagen (2008:567) (A2013/00697/DISK). I den del av uppdraget som rör arbetsgivares arbete med lönekartläggningar konstaterar myndigheten att arbetet med jämställda löner hos de arbetsgivare som granskats har betydande brister, t.ex. när det gäller att jämföra krav i arbeten samt att analysera löneskillnaderna. Vidare visar granskningen att tillsyn är ett viktigt verktyg för att minska löneskillnader mellan kvinnor och män. Vad gäller den del av uppdraget som avsåg

universitets och högskolors arbete med aktiva åtgärder visar granskningen att 38 av 48 universitet och högskolor har en likabehandlingsplan, men att endast hälften av högskolorna fullt ut följer bestämmelserna i 3 kap. 14–16 §§ DL. Utvärderingen av granskningen har dock visat att tillsynen ökat kunskaperna om vad som krävs för att bestämmelserna om aktiva åtgärder ska följas. Se vidare avsnitt 4 Diskriminering.

Statens musikverk har redovisat uppdraget att stödja projekt i syfte att främja ökad jämställdhet inom musiklivet (Ku2011/01026/KV). Flera organisationer har arbetat med att utbilda och stödja unga kvinnor i sitt musicerande. Musikverket kommer under hösten 2015 att ta fram en slutrapport där effekterna av uppdraget ska undersökas vidare.

Stiftelsen Svenska Filminstitutets har slutredovisat uppdraget (Ku2011/00558/MFI) att utveckla satsningen på unga kvinnors filmskapande. Filminstitutet konstaterar att satsningen har gett positiva effekter.

Jämställdhet i skolan och högskolan

Statens skolverk har i februari 2015 redovisat sitt uppdrag om att genomföra insatser för att främja jämställdhet i skolväsendet (U2011/07067/S). I uppdraget ingick bl.a. fortbildning och stöd i sex- och samlevnadsundervisningen, insatser för att motverka hedersproblematik och förstärkt kvalitet och jämställdhetsperspektiv i studie- och yrkesvägledningen. Skolverket bedömer i sin redovisning att det krävs ett långsiktigt och systematiskt arbete för att förändra djupt etablerade strukturer. Vidare skulle enligt Skolverket kompetensutveckling för skolpersonal om frågor relaterade till jämställdhet och sex och samlevnad kunna bidra till ett framgångsrikt jämställdhetsarbete i skolväsendet.

Statskontoret har i mars 2015 redovisat sitt uppdrag om att utvärdera den förra regeringens satsningar för att främja jämställdhet i skolväsendet (U2013/01852/S). Utvärderingen visar att de satsningar som genomförts har bidragit till att skapa förutsättningar för att uppnå regeringens mål för jämställdhet på skolområdet, men att bidraget blivit mindre än vad som var avsett. Statskontoret har identifierat principiella utgångspunkter för eventuella framtida satsningar, bl.a. att regeringen bör överväga att nå ut bredare med satsningar och att säkerställa att det bedrivs en aktiv uppföljning av genomförda insatser.

Statskontoret har i december 2014 redovisat sitt uppdrag om att kartlägga och analysera fördelningen av anslagen för forskning och forskarutbildning vid universitet och högskolor ur ett jämställdhetsperspektiv (U2013/06713/JÄM). Kartläggningen omfattade ett urval av lärosäten med fördjupande fallstudier av tre lärosäten. Studien visade att kvinnor får mindre forskningsmedel än män vid de undersökta lärosätena. Skillnaden mellan kvinnor och män varierade dock mellan och inom lärosätena. Regeringen har som mål att forskningsmedel ska fördelas jämställt. Våren 2015 tillsatte regeringen en expertgrupp för ökad jämställdhet i högskolan.

Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet

När kvinnor och män har yngre barn påverkar det framför allt kvinnors sysselsättningsgrad medan den inte förändras nämnvärt för männen. När kvinnor och män blir föräldrar kan ett mönster med en ojämn fördelning av hem- och omsorgsarbetet etableras.

Andelen kvinnor med barn som arbetar heltid har stadigt ökat under 2000-talet. Enligt SKL ökade antalet heltidsanställningar i den kommunala sektorn med 5 procentenheter 2008-2014. Kvinnor stod för hela ökningen vilket organisationen menar är resultatet av bland annat ett medvetet jämställdhetsarbete. Samtidigt finns betydande skillnader mellan kommunerna (SKL, Om fler jobbar mer-heltidsfrågan i välfärden, 2015). Under 2014 arbetade 58 procent av de sysselsatta kvinnorna med barn under sju år heltid. Motsvarande andel heltidsarbetande män med barn under sju år var 91 procent. Bland ensamstående pappor med barn under sju år arbetar 89 procent heltid, vilket kan jämföras med att 57 procent av de ensamstående mamorna arbetar heltid. Den vanligast angivna förklaringen till deltidsarbete hos både kvinnor och män är att de inte funnit ett heltidsarbete.^[1] Sju respektive fem procent av kvinnor och män i arbetskraften skulle vilja öka sin arbetstid. Deltidsarbete är i hög utsträckning förknippat med ett huvudansvar för hem- och omsorgsarbetet. Av de som arbetade deltid uppgav 21 procent av

kvinnorna och 8 procent av männen omsorg om barn och/eller anhörig som orsak till deltidsarbetet. Dessa ojämnställda mönster när det gäller det obetalda hem- och omsorgsarbetet innebär att löneinkomsterna, och därmed även livs-inkomsterna, för kvinnor och män ser olika ut, vilket är en viktig förklaring till att fler kvinnor än män har en låg ekonomisk standard. Se vidare utg.omr. 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn.

Även när det gäller att ge vård av vuxna anhöriga finns stora skillnader mellan kvinnor och män. Resultat under 2014 visar att kvinnor i större utsträckning än män tar ansvar för vård av anhöriga. Bland omsorgsgivare i förvärvsaktiv ålder är andelen kvinnor betydligt högre än män. Kvinnor upplever i högre grad än män att deras livskvalitet (t.ex. hälsa och ekonomi) påverkas negativt av deras omsorgsåtagande. Detta får konsekvenser för såväl den ekonomiska jämställdheten som för fördelningen av obetalt hem- och omsorgsarbete mellan kvinnor och män. Se vidare utg.omr. 9, avsnitt 7.4.4.

Mäns våld mot kvinnor

Utsatthet för misshandel

Enligt Brås Nationella trygghetsundersökning (NTU) uppgav 2,7 procent av männen och 1,9 procent av kvinnorna att de blivit utsatta för misshandel under 2013. Det motsvarar cirka 170 000 kvinnor och män (16-79 år). Unga kvinnor och män i åldersgruppen 20-24 år är mest utsatta. Andelen kvinnor och män som utsatts för misshandel har legat relativt konstant under de senaste åren, enligt NTU.

Det största antalet misshandelsfall sker på allmän plats (622 000 händelser), därefter följer arbete/skola (304 000 händelser) och bostaden (214 000 händelser).

Kvinnor utsätts i högre grad för misshandel i bostaden, medan män oftare utsätts på allmän plats (tabell 5.4). Av de kvinnor och män som utsatts för misshandel i bostaden var det enligt NTU 2011-2013 kvinnor vid 67 procent av händelserna och män vid 32 procent av händelserna. I 20 procent av fallen av misshandel på allmän plats var det kvinnor som var utsatta. Motsvarande andel bland männen är 80 procent.

Förövaren är oftast en man, oavsett kön på offret. 86 procent av dem som utsatts för misshandel 2011-2013 har utsatts av en man och 14

^[1] Källa: Arbetskraftsundersökningar (AKU), Statistiska centralbyrån.

procent har utsatts för misshandel av en kvinna enligt NTU.

Tabell 5.4 Personer 16–79 år utsatta för misshandel efter plats 2011–2013

Andel (%) händelser

Kön Förövare/offer	Bostad	Arbete/skola	Allmän plats	Annan plats	Misshandel Totalt
Kvinna förövare man offer	10	4	2	3	4
Man förövare man offer	22	43	78	69	59
Kvinna förövare kvinna offer	8	19	5	13	10
Man förövare kvinna offer	59	35	15	15	27
<i>Totalt</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>
Totalt antal skattade Händelser	214 000	304 000	622 000	113 000	1 253 000

Källa: Nationella trygghetsundersökningen (NTU), Brottsförebyggande rådet (Brå)

Kvinnor utsätts oftare för misshandel av närstående person, medan män utsätts för misshandel av helt okända (tabell 5.5). Av dem som utsatts för misshandel 2013 har kvinnorna utsatts av en närstående person vid 29 procent av händelserna. Motsvarande andel bland männen är 6 procent. Det våld som kvinnor utsätts för i en nära relation är oftare upprepat, grövre och leder till fler negativa konsekvenser för den som drabbas, enligt Brås rapport ”Våld mot kvinnor och män i nära relationer” (2009). Kvinnor har utsatts för misshandel av en helt okänd person vid 35 procent av händelserna och män vid 67 procent av händelserna.

Tabell 5.5 Personer 16–79 år utsatta för misshandel efter relation till förövaren 2013

Andel (%) händelser

Relation till förövaren	Kvinnor	Män
Närstående	29	6
Bekant	36	27
Helt okänd	35	67
<i>Totalt</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

Källa: Nationella trygghetsundersökningen (NTU), Brottsförebyggande rådet (Brå)

Många brott polisanmäls aldrig och statistiken över anmälda brott speglar därför inte den faktiska brottsutvecklingen. Omkring vart tredje misshandelsbrott anmäls, enligt Brå. Benägenheten att anmäla är lägre då gärningspersonen är en närstående eller bekant person.

Antalet anmälda fall av misshandel mot kvinnor 18 år eller äldre har ökat succesivt under en tioårsperiod. Mellan 2013 och 2014 ökade de anmälda misshandelsbrotten med 5 procent, till

28 500 misshandelsbrott. Ökningen kan delvis förklaras med ökad anmälningsbenägenhet.

Antalet anmälda fall av grov kvinnofridskränkning har minskat under perioden 2010–2014. År 2010 anmäldes 2 500 fall av grov kvinnofridskränkning och 2014 anmäldes 2 000 fall.

Utsatthet för sexualbrott

Med sexualbrott avses ett brett spektrum av brott, från lindrigare händelser som blottning till mycket allvarliga händelser som våldtäkt.

Det är betydligt fler kvinnor än män som uppger att de blivit utsatta för sexualbrott (tabell 1.6). År 2013 uppgav 2,4 procent av kvinnorna och 0,2 procent av männen att de utsatts för sexualbrott, enligt NTU. Utsattheten varierar beroende på ålder. För kvinnor skiljer sig utsattheten relativt kraftigt mellan åldersgrupperna (0,1–7,3 procent), medan män uppger att de har blivit utsatta för sexualbrott i nästan samma relativt låga utsträckning. Mest utsatta är unga kvinnor 16–24 år, bland vilka 7,3 procent uppger att de har blivit utsatta för sexualbrott 2013.

Tabell 5.6 Personer 16–79 år utsatta för sexualbrott efter ålder 2013

Andel (%) av alla i gruppen

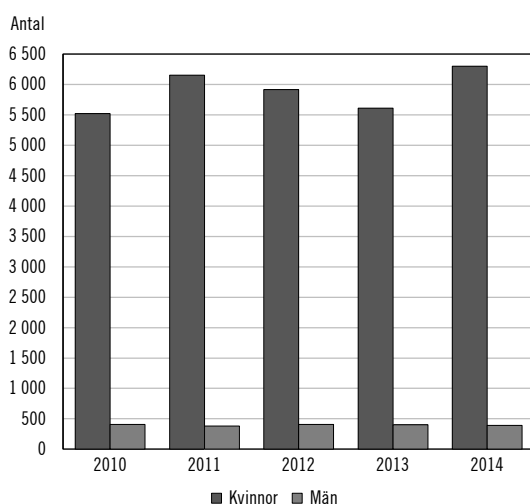
Ålder	Kvinnor	Män
16-24	7,3	0,4
25-44	3,1	0,4
45-64	0,9	0,1
65-79	0,1	0,0

Källa: Nationella trygghetsundersökningen (NTU), Brottsförebyggande rådet (Brå)
Med sexualbrott avses alla former av sexualbrott mot personer 16 år och äldre. Personer som ger svar på frågan: Ofredade, tvingade eller angrep någon dig sexuellt under föregående år?

Under 2014 polisanmäldes 20 300 sexualbrott mot vuxna och barn, varav 6 700 våldtäktsbrott. Mörkertalet är stort, enligt NTU anmäldes endast 12 procent av alla sexualbrott till Polismyndigheten under 2013. De anmälda våldtäktsbrotten ökade med 11 procent mellan 2013 och 2014. Antalet anmälda våldtäktsbrott har ökat under en längre period, vilket delvis kan förklaras av förändringar i sexualbrottslagstiftningen och ökad benägenhet att anmäla. Statistiken kan också påverkas av enstaka anmälningar med många brott.

Det är en stor överrepresentation av anmälda våldtäktsbrott mot flickor och kvinnor (diagram 5.1). År 2014 var 94 procent av alla anmälda våldtäktsbrott riktade mot flickor och kvinnor. Totalt anmäldes 6 300 våldtäktsbrott mot flickor och kvinnor och 400 mot pojkar och män.

Diagram 5.1 Anmälda våldtäktsbrott mot vuxna och barn 2010–2014

Källa: Nationella trygghetsundersökningen (NTU), Brottsförebyggande rådet (Brå)

Arbetet har utvecklats, men brister finns

Kommunernas och hälso- och sjukvårdens arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld har utvecklats under de senaste åren enligt den nationella tillsynen 2014. Det finns dock stora skillnader mellan kommunerna och mellan olika verksamheter i hälso- och sjukvården. Tillsynen visar att det finns kommuner som utvecklat sitt arbete och t.ex. skapat särskilda verksamheter med personal med särskild kompetens inom området. I 50 av de 60 tillsynade kommunerna fann dock Inspektionen för vård och omsorg (IVO) brister och ställde krav på åtgärder. Se vidare utg. omr. 9 avsnitt 7.6.2.

Förebyggande arbete

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhälles frågor (MUCF) har redovisat sitt uppdrag att ta fram kunskapsstöd som är inriktat på attityder och värderingar kring jämställdhet, maskulinitet och våld 2011–2014. Uppdraget har resulterat i ett antal publikationer om kunskap och metoder för förebyggande arbete. MUCF har också genomfört ett hundratal konferenser, utbildningar och föreläsningar för berörda yrkesgrupper. Myndigheten pekar i redovisningen bl.a. på att stereotypa könsföreställningar hos män kan vara en riskfaktor för våldsam och beteende. Det är brist på svenska utvärderingar av våldsförebyggande program som inriktas på att förändra normer kring maskulinitet och våld, men ett antal program har visat goda resultat i USA och Kanada. MUCF, som för närvarande har ett uppdrag att sprida kunskap om dessa metoder, framhåller att våldsförebyggande arbete med fokus på män och maskulinitetsfrågor är ett angeläget utvecklingsområde.

MUCF har vidare genomfört regeringsuppdrag inriktade på att förebygga övergrepp i föreningslivet (U2013/106/UF). Det sistnämnda har inriktats på en kartläggning av föreningslivets arbete för att förebygga sexuella kränkningar och övergrepp mot unga kvinnor och unga män samt stödmaterial bland annat i webbplatsen Gråzon Gränsfall Glasklart. Sammantaget har dessa uppdrag resulterat i förbättrade kunskaper om ungas utsatthet och om metoder för hur olika aktörer, däribland kommuner, skolor och föreningar bättre kan möta unga som har erfarenheter av utsatthet eller kränkningar inklusive sexuella kränkningar och övergrepp. Dessa kunskaper och metoder innebär att det har skapats bättre förutsättningar i kommunerna för att utveckla ett förebyggande arbete på dessa områden.

Upptäcka våldsutsatthet

Socialstyrelsen har på uppdrag av regeringen tagit fram en vägledning för personal inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten för att förstärka personalens förutsättningar att upptäcka våldsutsatthet (S2012/02166/FS, S2012/04056/FS). Socialstyrelsen har tagit fram rekommendationer om att personal vid hälso- och sjukvården bör fråga alla kvinnor inom mödrahälsovården och vuxenpsykiatrien om erfarenheter av våld samt ta upp frågan om

våld i alla ärenden inom barn- och ungdomspsykiatri.

Samordning av insatser

Länsstyrelsen i Stockholms län lämnade i mars 2015 en samlad redovisning av länsstyrelsernas arbete med att stödja samordningen i länen av insatser som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor, att barn bevittnar våld, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Länsstyrelsen i Stockholms län bedömer att samordningen mellan myndigheter och organisationer till stöd för enskilda har förbättrats genom satsningen. Enligt en enkät som länsstyrelserna skickat ut i alla län uppger 73 procent av respondenterna att samordningen av insatser från olika aktörer förbättrats sedan 2010. Totalt 70 procent är positiva till länsstyrelsernas stöd. Viktiga framgångsfaktorer i arbetet har enligt länsstyrelsen varit länsstyrelsernas etablerade roll som regionala samordnare, tydliga uppdrag, medel samt funktionen kvinnofridssamordnare.

Åtgärder mot sexuellt våld

Med stöd av regeringen startade Centrum för Andrologi och Sexualmedicin (CASM) vid Karolinska universitetssjukhuset 2012 en nationell hjälptelefon mot sexuellt våld. Män som upplever att de tappat kontrollen över sin sexualitet kan ringa för att få råd och stöd och hjälp till behandling. CASM rapporterade i november 2014 att hjälplinjen varje vecka har cirka 20 samtal från i huvudsak personer med riskbeteende. Drygt 50 procent ringer till hjälplinjen för att få vård. Regeringen har även gett stöd till CASM för att genomföra ett utbildningsprogram för yrkesverksamma inom hälso- och sjukvården som kommer i kontakt med personer som utövar eller riskerar att utöva sexuellt våld. I arbetet ska stor vikt läggas vid säkerheten för de kvinnor eller män och barn som samlever med de personer som ringer stopptelevonen eller som erbjuds behandling. Därtill ska insatsen bidra till att tillgodose kravet på lika vård oavsett bostadsort. CASM ska senast den 15 mars 2016 redovisa uppdraget till regeringen.

Hedersrelaterat våld och förtryck inklusive äktenskap mot någons vilja

Länsstyrelserna har under åren 2011–2014 fördelat 120 miljoner kronor till stöd för insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck i länen.

Detta arbete har bidragit till att kunskapsnivån i landet ökat och blivit mer likvärdig.

Länsstyrelsen i Östergötlands län har sedan 2005 haft flera uppdrag som syftar till att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Under 2015 har länsstyrelsen redovisat ett antal fleråriga uppdrag. Dessa har bl.a. inneburit att länsstyrelsen har spridit information till unga om lagstiftning och vart de kan vända sig för att få stöd, bedrivit omfattande utbildningsinsatser till yrkesverksamma som möter målgruppen samt tagit fram en vägledning till kommuner om hur de genom lokal samverkan kan motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Vägledningsarbetet har prövats i sex pilotkommuner i landet. Arbetet har bl.a. bidragit till att bemötandet av brottsoffer utvecklats och att berörda myndigheter har blivit bättre på att upptäcka de som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck i varje pilotkommun.

En stödtelefon har inrättats dit yrkesverksamma, ideellt verksamma och enskilda kan ringa för att få råd och vägledning i valet av akuta, förebyggande och uppföljande insatser. Under 2014 inkom samtal som rörde 255 personer i 187 ärenden. Samtalen handlar framför allt om flickor under 18 år och unga kvinnor som utsatts för olika typer av våld, kränkningar, begränsningar och kontroll. Uppdraget ska slutredovisas senast den 12 februari 2016.

Könsstympling

Länsstyrelsen i Östergötlands län rapporterade i mars 2015 sitt uppdrag att ta fram vägledande material för hur myndigheter och verksamheter kan arbeta mot kvinnlig könsstympling (U2014/06594/JÄM). Vägledningen vänder sig till alla som arbetar med barn och unga inom förskola, skola, hälso- och sjukvård, socialtjänst, polis och den idéburna sektorn med konkreta förslag bl.a. på hur de i sitt yrkesutövande kan arbeta för att upptäcka flickor som är könsstympade eller är i riskzonen för att bli könsstympade. Länsstyrelsen har också föreläst om könsstympling runt om i landet för yrkesverksamma samt tagit fram informationsfilmer som riktar sig till utsatta, yrkesverksamma och vårdnadshavare.

Socialstyrelsen har haft i uppdrag att bl.a. beräkna antalet flickor och kvinnor som är könsstympade eller riskerar att bli utsatta för könsstympling samt ta fram information om kvinnlig könsstympling anpassad till hälso- och sjuk-

vårdspersonal (S2013/06130/FS). Socialstyrelsen uppskattar att närmare 38 000 flickor och kvinnor i Sverige kan ha varit utsatta för någon typ av könsstypning, varav cirka 7 000 är flickor under 18 år. Härtill har man uppskattat att antalet flickor som riskerar att utsättas för könsstypning uppgår till omkring 19 000. Socialstyrelsen har definierat riskpopulationen som flickor under 18 år födda i Sverige av en kvinna som är född i ett land där könsstypning är vanligt förekommande. Som en del i uppdraget har Socialstyrelsen tagit fram kompetenshöjande material till personal i hälso- och sjukvården som möter flickor och kvinnor som blivit eller riskerar att bli könsstypade samt handledningsmaterial för samhällskommunikatörer i deras möte med nyanlända till Sverige. Uppdraget redovisades den 15 januari 2015.

Insatser riktade till personer som utövats våld

Socialstyrelsen har rapporterat ett uppdrag om att utveckla insatser till personer som utövats våld. Socialstyrelsen har bl.a. tagit fram en metod för partnerkontakt, vilket innebär att den som utsatts för våld får ett erbjudande om kontakt i samband med att den som utövats våld får behandling. Socialstyrelsen arbetar nu med att sprida kunskap om metoden till kommunerna. Se även utg. omr. 9 avsnitt 7.6.2.

Nationell strategi

Utredningen med uppdraget att föreslå en samlad nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor lämnade sitt slutbetänkande den 29 maj 2015 (Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck, SOU 2015:55). Utredaren föreslår ett ramverk med uppföljningsbara mål som syftar till att det våldsförebyggande och stödjande arbetet samordnas, effektiviseras och kvalitetssäkras. Utredningen är för närvarande på remiss.

Insatser mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål

I Länsstyrelsen i Stockholms läns redovisning av sitt arbete mot prostitution och människohandel 2014 (U2013/06850/JÄM) beskriver länsstyrelsen att den fungerar som motor för det arbete som bedrivs mot prostitution och människohandel i Sverige. Detta gäller särskilt arbetet med att få samverkan mellan relevanta aktörer att fungera i direkta ärenden. Det svenska systemet förutsätter att respektive myndighet genom sin linjeverksamhet arbetar

effektivt med dessa frågor. Arbetet är dock mycket komplext och fenomenet förekommer inte frekvent i de flesta kommuner och län. Länsstyrelsens samordnande och konsultativa roll blir viktig eftersom det innebär att det finns spetskompetens att tillgå genom hela processen.

Länsstyrelsen i Stockholms län redovisade i mars 2015 ett uppdrag om prostitutionens utveckling och omfattning i Sverige (U2013/06848/JÄM). I sin rapport konstaterar länsstyrelsen att med de metoder som i dag finns tillgängliga går det inte att uppskatta den exakta omfattningen i Sverige. Enligt befolkningsstudien som genomfördes 2014 är andelen personer som köpt och sålt sexuella tjänster relativt konstant över tid. Omkring 7,5 procent av svenska män mellan 18 och 65 år uppger att de har köpt sexuella tjänster någon gång i sitt liv. Andelen som köpt sexuella tjänster det senaste året är 0,8 procent, vilket är en låg siffra jämfört med andra nordiska och europeiska länder. De som uppger att de köpt sexuella tjänster är uteslutande män.

Andel personer som uppgett att de någon gång i sitt liv sålt sexuella tjänster var 0,7 procent enligt samma studie. Enbart män uppger detta, vilket stämmer överens med tidigare mätningar där något fler män än kvinnor uppger sig ha erfarenhet av att sälja sexuella tjänster. Detta kan eventuellt förklaras av att kvinnor med annan nationalitet än svensk och som vistas i Sverige tillfälligt, utgör en betydande andel av säljarna och de nås inte i befolkningsstudier på det här området. Därför kan män bli överrepresenterade i befolkningsundersökningar.

Stödet för förbudet mot köp av sexuella tjänster i befolkningsstudien är konstant högt sedan flera mätningar tillbaka. 72 procent är positiva till förbudet i den senaste mätningen. Gatuprostitutionen har mer än halverats sedan 1995. Uppskattningar från 2010 och framåt tyder på att gatuprostitutionen är relativt konstant. Antalet annonser på nätet om försäljning av sexuella tjänster har ökat. Enligt länsstyrelsens rapport finns det dock inget som pekar på att antalet individer i prostitution skulle ha ökat.

2014 års människohandelsutredning (dir. 2014:128, 2015:6) utreder för närvarande frågan om undantag från kravet på dubbel straffbarhet för köp av sexuell tjänst i annat land. Utredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 9 juni 2016.

Jämställdhetsintegrering

Jämställdhetsintegrering är en av de viktigaste prioriteringarna för att utveckla och genomföra jämställdhetspolitiken. Regeringens höga ambitioner för jämställdhet innebär att jämställdhetsperspektivet ska finnas med i politikens utformning på bred front, så att politiken på alla områden bidrar till att hämmande könsroller och strukturer bekämpas. Jämställdhetsintegrering utgår från insikten om att jämställdhet skapas där resurser fördelas, beslut fattas och normer skapas.

Inom Regeringskansliet bedrivs ett intensifierat arbete med jämställdhetsintegrering av centrala beslutsprocesser vid alla departement. SCB:s kvantitativa uppföljning av 2014 års arbete med jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet visar att resultatet är något bättre än, eller likvärdigt med, föregående år (S2015/03147/JÄM). En tydlig förbättring har skett vad gäller jämställdhetanalyser i kommittédirektiv där 84 procent av alla relevanta direktiv uppfyller kraven (jämfört med 69 procent föregående år).

Ett utvecklingsarbete med jämställdhetsbudgetering för att stärka jämställdhetsperspektivet i budgetprocessen har startat under våren 2015. I genomförandet av en feministisk politik är jämställdhetsbudgetering ett strategiskt redskap för att uppnå de målsättningar regeringen har om ett mer jämställt samhälle.

För att stärka myndigheternas arbete med jämställdhetsintegrering har utvecklingsprogrammet för jämställdhetsintegrering i staten (JiM) utökats från 18 myndigheter till att omfatta 41 myndigheter. Berörda myndigheter fick i respektive regleringsbrev för 2015 i uppdrag att redovisa en plan för jämställdhetsintegrering som ska genomföras under 2016-2018. Göteborgs universitet där Nationella sekretariatet för genusforskning finns, har fortsatt uppdrag att stödja myndigheternas arbete (U2014/07490/JÄM). Under våren 2015 inkom 18 myndigheter med rapporter avseende resultatet av det arbete med jämställdhetsintegrering som myndigheterna bedrivit inom ramen för JiM under 2014 (U2013/00377/JÄM). Enligt rapporterna har uppdragen lett till följande resultat hos myndigheterna, men i varierande grad och omfattning. Flera myndigheter har

- identifierat problem med ojämställdhet inom sina områden och konkretiserat hur

myndighetens verksamhet kan bidra till de jämställdhetspolitiska målen,

- jämställdhetsintegrerat sina system för styrning och ledning. Exempelvis har Arbetsmiljöverkets styrning och uppföljning utvecklats så att jämställdhetsintegrering är en del av den ordinarie planeringsprocessen, kopplat till övergripande mål för myndigheten,
- ökat kunskapen om jämställdhetsintegrering hos chefer och medarbetare. Exempelvis har Statens musikverk utbildat all personal. Vidare har Pensionsmyndigheten, Skatteverket och Försäkringskassan integrerat jämställdhet i internutbildningar,
- utvecklat rutiner för att beakta jämställdhet vid bidragsgivning (exempelvis Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Konstnärsnämnden samt Vetenskapsrådet),
- utvecklat nya rutiner för ärendehantering och kundservice. Exempelvis har Försäkringskassan tagit fram ett metodstöd för att fråga om våld mot kvinnor i sjukpenningärenden samt
- beaktat jämställdhet vid planering av nya verksamheter. Exempelvis har Statens Musikverk beslutat att Musik och teatermuseum ska vara normkritiskt och genusmedvetet vid öppnandet 2016.

Nationella sekretariatet för genusforskning vid Göteborgs universitet hade under 2013–2014 i uppdrag att stödja myndigheternas arbete. Sekretariatet har redovisat uppdraget och analyserat resultatet av de berörda myndigheternas arbete (S2015/03724/JÄM). Regeringen har i uppdrag till Göteborgs universitet utökat stödet till att omfatta fler myndigheter samt förlängt uppdraget till och med 2018 (U2014/07490/JÄM).

Rapportens slutsats är att JiM är en unik satsning där ledningens ägarskap för jämställdhetsintegrering inom myndigheterna ökat. Satsningen har genomsyrats av ett kunskapsbaserat jämställdhetsarbete vilket gett legitimitet till arbetet och en god grund för hållbarhet. Vidare påpekas i rapporten, att uppdraget till myndigheterna har utgått från de jämställdhetspolitiska målen vilka befinner sig på en relativt hög abstraktionsnivå och därmed kan vara svåra att operationalisera. En tydligare nedbrytning av

målen med politiska prioriteringar skulle enligt rapporten bidra till att förtydliga myndigheternas ansvar och uppdrag.

Länsstyrelsen i Gotlands län har lämnat förslag på hur länsstyrelsernas arbete med jämställdhetsintegrering kan utvecklas i framtiden (S2015/01469/JÄM). Förslagen rör bl.a. hur länsstyrelsernas arbete med jämställdhetsintegrering kan följas upp. Samtliga länsstyrelser har redovisat hur de genomför sina strategier för jämställdhetsintegrering. Länsstyrelsen i Gotlands län har i uppdrag att stödja och samordna länsstyrelsernas arbete med jämställdhetsintegrering under 2015.

Aktörer med regionalt utvecklingsansvar i länen har på regeringens uppdrag tagit fram regionala handlingsplaner för jämställd regional tillväxt. Dessa har tydliggjort ansvaret för jämställdhet i det regionala tillväxtarbetet och skapat strukturer för ett fortsatt arbete med jämställdhetsintegrering i samtliga län.

Sveriges kommuner och landsting (SKL) har redovisat sitt projekt att sprida erfarenheter och resultat av Program för Hållbar Jämställdhet samt att genomföra en extern effektutvärdering av programmet (U2013/05996/JÄM). Effektutvärderingen visade att Program för Hållbar Jämställdhet har haft stor betydelse för att bredda jämställdhetsarbetet till att omfatta rollen som utförare av service och välfärdstjänster. Effektutvärderingen konstaterar vidare att programmet har lett till ökat lärande och bättre förutsättningar att styra organisationerna mot jämställd verksamhet (S2015/00042/JÄM).

SKL genomför med stöd från regeringen projektet Kunskapsspridning genom modellkommuner (S2015/01255/JÄM). Projektet är ett sätt att ytterligare stärka arbetet med jämställdhetsintegrering hos deltagande kommuner och förvalta de kunskaper och erfarenheter som vunnits genom Program för Hållbar Jämställdhet.

Internationellt samarbete

För att markera 40-årsjubileet av det nordiska jämställdhetssamarbetet har Nordiska ministerrådet för jämställdhet genomfört en konferens för att diskutera samarbetets resultat och mål för framtiden. Konferensens slutsats var att det nordiska samarbetet gett goda resultat under de senaste årtiondena, samt att det är viktigt att öka

mäns och ungdomars deltagande i jämställdhetsarbetet. Ministerrådet för jämställdhet har under året vidareutvecklat samarbetet på områdena jämställdhet på arbetsmarknaden, könsrelaterat våld, jämställdhet och media samt samarbetet med Färöarna, Grönland och Island.

Jämställdhet är en av regeringens övergripande prioriteringar för EU-arbetet 2015. Områden som särskilt kommer att vara i fokus under 2015 är fler kvinnor på arbetsmarknaden, minskat lönegap mellan kvinnor och män, att bekämpa våld mot kvinnor, ökad jämställdhet i beslutsfattande och feministisk utrikespolitik. EU-arbetet omfattas också av det intensifierade arbetet med jämställdhetsintegrering. Inom bl.a. ramen för Europa 2020 har regeringen bidragit till att kopplingar gjorts mellan behovet av kvinnors ökade arbetskraftsdeltagande och ekonomisk tillväxt samt att dessa lyfts fram i rådsslutsatser och i den årliga Sysselsättningsrapporten.

Sverige deltog i FN:s kvinnokommissions årliga möte i mars 2015. Huvudtemat för sessionen var uppföljningen av Peking-deklarationen och handlingsplanen från Peking som antogs i Peking 1995. Flera av Sveriges och EU:s prioriteringar återspeglas i den politiska deklarationen som antogs.

5.4.3 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att de insatser som har genomförts har bidragit till att utveckla arbetet inom flera områden i jämställdhetspolitiken. Trots flera positiva insatser har dock jämställdhetsarbetet utvecklats för långsamt och mycket återstår att göra för att uppnå målet om att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Jämställdhetsutredningen (2014:06, dir. 2014:55) som bl.a. har i uppdrag att bedöma jämställdhetspolitikens genomförande lämnar sina förslag den 30 september 2015. Dessa förslag kommer att ligga till grund för regeringens fortsatta överväganden.

Insatser för att utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering har varit viktiga och gett resultat. Utmaningen framöver är att myndigheter och organisationer på den lokala, regionala och nationella nivån införlivar de kunskaper och metoder som har utvecklats i särskilda projekt till att bli en del av den ordinarie verksamheten och få långsiktigt hållbara resultat. Myndigheter och organisationer på lokal, regional och

nationell nivå kan även ta hänsyn till kunskap och erfarenheter som har erhållits genom Sveriges internationella samarbeten. Myndigheter och organisationer på lokal, regional och nationell nivå kommer vidare att ha en roll i genomförandet av FN:s nya agenda för hållbar utveckling.

Engagemang och arbete inom det civila samhällets organisationer är en betydelsefull förutsättning för att utveckla jämställdhetspolitiken och stimulera den politiska debatten. Den samlade kvinnorörelsen spelar en viktig roll för främjandet av en levande diskussion i samhället om jämställdhet och kvinnors rättigheter. Fem civilsamhällesorganisationer deltog i den svenska delegationen till FN:s kvinnokommission och kunde med sitt aktiva deltagande medverka till genomslag för svenska prioriteringar.

Regeringens jämställdhetspolitik ligger väl i linje med Europeiska kommissionens strategi för jämställdhet 2010–2015. Europeiska jämställdhetsinstitutet EIGE har, på uppdrag av Europeiska kommissionen, utarbetat Gender Equality Index. I indexet bedöms kvinnors och mäns villkor i medlemsländerna utifrån kategorier som arbete, pengar, kunskap, tid, makt och hälsa. Index 100 innebär att ett land är jämställt. Sverige har det bästa resultatet med 74,2 följt av Finland och Danmark. Genomsnittet i EU ligger på 52,9.

Ekonomisk jämställdhet

Löne- och inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män består. Den psykiska ohälsan bland kvinnor är ett växande problem och ett uttryck för bristande jämställdhet. Delegationen för jämställdhet i arbetslivet med företrädare för bl.a. arbetsmarknadens parter lämnade våren 2015 sitt betänkande med förslag på hur jämställdheten på arbetsmarknaden ska öka. Delegationens förslag, som bereds i Regeringskansliet, utgör ett värdefullt underlag för fortsatta överväganden om insatser för att bl.a. minska skillnaderna i kvinnors och mäns löner och deras karriärmöjligheter.

Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet

Deltidsarbete är i hög grad förknippat med huvudansvar för hem- och omsorgsarbetet. Av deltidssamarbetande kvinnor och män uppgav mer än dubbelt så många kvinnor som män att det är familjeansvaret, som är orsaken till deltidssamarbetet. Kvinnor tar också ett betydligt större

ansvar än män för vård av vuxna anhöriga. Den ojämnställda fördelningen av det obetalda hem- och omsorgsarbetet innebär olika löneinkomster och därmed också olika livsinkomster för kvinnor och män. Detta är en viktig förklaring till att fler kvinnor än män har en låg ekonomisk standard (se vidare utg. omr. 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn).

Mäns våld mot kvinnor ska upphöra

Regeringens insatser för att förebygga och förhindra mäns våld mot kvinnor är fortsatt angeläget. Mäns våld riktas mot såväl kvinnor de har eller har haft en nära relation till som mot helt obekanta. Våld förekommer också i samkönade relationer. Män står för merparten av våldet, även det som riktas mot andra män. Utredningen med uppdrag att föreslå en Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor ska upphöra lämnade sitt betänkande (SOU 2015:55) i maj 2015. Utredningens förslag, som remissbehandlas under hösten, kommer att ligga till grund för fortsatta överväganden om arbetets organisation och inriktning.

5.5 Politikens inriktning

Sveriges regering är en feministisk regering. Målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män har samma makt att forma samhället och sina egna liv. Jämställdhetspolitiken syftar till att flickor och pojkar, kvinnor och män ska ges förutsättningar att utvecklas utan att hindras av strukturer, fördomar och stereotypa föreställningar. I det sammanhanget är det viktigt att uppmärksamma att även andra identiteter, faktorer och maktordningar påverkar levnadsvillkor och förutsättningar för olika grupper av kvinnor och män. Regeringens arbete syftar till ett Sverige där alla ges lika rättigheter och möjligheter, oavsett socioekonomiska förutsättningar (klass), kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnicitet, religion eller annan trosuppfattning, ålder, sexuell läggning eller funktionshinder.

Jämställdhetsarbetet har getts en större tyngd i Regeringskansliet. Under 2016 fortsätter regeringen reformarbetet för att påskynda utvecklingen inom områden som är strategiskt viktiga för jämställdhetspolitiken.

Mot bakgrund av erfarenheter från tidigare jämställdhetsinsatser är det en central uppgift

att skapa långsiktighet och att säkerställa hållbarheten i de åtgärder som genomförs.

Insatser för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck kommer fortsatt att ha hög prioritet. I juni 2015 lämnade utredningen med uppdrag att föreslå en nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor slutbetänkandet Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2015:55). Förslagen kommer att ligga till grund för regeringens fortsatta överväganden. Betänkandet är för närvarande på remiss.

Jämställdhet i arbetslivet och näringslivet samt kvinnors och mäns, flickors och pojkers, rätt till utbildning på lika villkor är andra viktiga områden.

Jämställdhetsintegrering

Jämställdhetsintegrering är en av de viktigaste prioriteringarna för att utveckla och genomföra jämställdhetspolitiken. Det påbörjade arbetet med att stärka och utveckla jämställdhetsintegrering på alla departement och berörda myndigheter ska fortsätta.

Jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet

Jämställdhetsintegrering innebär ett förhållningssätt där jämställdhetsperspektivet ska beaktas vid utformningen av all politik. Därför har ett arbete påbörjats för att konkretisera vad de jämställdhetspolitiska målen innebär för olika utgiftsområden. Arbetet har resulterat i mål, indikatorer och åtgärder inom en rad centrala områden där regeringen kommer att verka för en positiv utveckling under mandatperioden.

Ett utvecklingsarbete för stärkt tillämpning av jämställdhetsbudgetering pågår i Regeringskansliet. Syftet är att säkerställa att regeringens reformer och förslag baseras på en tidigt genomförd jämställdhetsanalys, för att förverkliga regeringens ambitioner på jämställdhetsområdet. I syfte att upprätthålla ett gediget och kunskapsbaserat utvecklingsarbete, avsätter regeringen särskilda resurser för att fr.o.m. 2016 utvärdera och utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering och jämställdhetsbudgetering. De slutsatser och analyser som framkommer i utvärderingarna kommer att återföras och användas i det arbete som bedrivs inom departement och myndigheter. Målsättningen är att de ansträngningar

som nu görs för att utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering ska innebära en tydlig förflyttning framåt av jämställdheten under mandatperioden.

Regeringens strategi för jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet löper ut 2015 (U2012/01388/JÄM). Strategins tillämpning och användbarhet ska utvärderas och ligga till grund för utformningen av en ny strategi för Regeringskansliets arbete med jämställdhetsintegrering.

Jämställdhetsintegrering i statliga myndigheter

Myndigheterna bidrar till att uppnå de jämställdhetspolitiska målen genom att integrera ett jämställdhetsperspektiv i relevanta delar av sina verksamheter. I slutet av 2015 kommer de 41 myndigheter som ingår i utvecklingsprojektet Jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM) att redovisa sina planer för jämställdhetsintegrering som ska genomföras under mandatperioden. Regeringen anser det angeläget att fortsätta och att utveckla detta arbete.

Jämställdhetsintegrering på regional nivå

Länsstyrelserna erbjuder ett betydelsefullt stöd till de regionala aktörernas arbete med jämställdhet. Regeringen anser att det är viktigt att det ambitiösa arbete som bedrivs utifrån de regionala strategierna för jämställdhetsintegrering fortsätter. Regeringen bedömer vidare att det numera finns en bra struktur för arbetet med jämställdhetsintegrering kopplat till regional tillväxt, vilket är positivt för det fortsatta arbetet inom området.

Jämställdhetsintegrering på lokal nivå

Regeringen stödjer Sveriges kommuner och landstings projekt Kunskapsspridning genom modellkommuner och därmed också arbetet för att sprida goda exempel på jämställdhetsarbete i kommuner (S2015/01255/JÄM). Regeringen avser att stödja projektet fram till 2018.

Jämställdhetsintegrering internationellt och i EU

De mål som gäller för jämställdhetspolitiken i Sverige gäller också som mål för vad regeringen vill uppnå inom EU. Sverige kommer fortsatt att driva ett starkt jämställdhetsperspektiv i relevanta EU-analyser, -processer och beslut, t.ex. inom ramen för den pågående halvtidsutvärderingen av arbetet med EU:s sysselsättnings- och tillväxtstrategi, Europa 2020. Sverige var pådrivande för jämställdhet och kvinnors egen-

makt som fristående mål i den nya agendan för hållbar utveckling.

Regeringen har under 2015 ingått ett samarbetsavtal med Rumänien. Avtalet omfattar tre samarbetsområden; barnrätt, jämställdhet samt sociala frågor i bred bemärkelse. Avtalet syftar till att byta erfarenheter och goda exempel mellan länderna samt att underlätta samarbete mellan frivilligorganisationer i respektive land.

Män och jämställdhet

Det nödvändiga i att involvera män i jämställdhetsarbetet fastslogs tidigt på politisk nivå i Sverige och har återkommande uppmärksamats de senaste årtiondena. Regeringen bedömer att mäns och pojkars delaktighet är en förutsättning för att arbetet på samtliga jämställdhetspolitiska delområden ska kunna utvecklas. Detta gäller inte minst strävan efter en jämn fördelning av obetalt hem- och omsorgsarbete liksom att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Under 2015 beslutade regeringen om en förstärkning av bidraget för projekt som bedrivs av organisationer som främjar jämställdhet mellan kvinnor och män. Förstärkningen avser att särskilt stödja pojkars och mäns arbete för jämställdhet vilket bl.a. innefattar arbete för att förändra maskulinitetsnormer. Förstärkningen avses pågå fram till 2018.

Utredningen Män och jämställdhet (SOU 2014:6) framhåller att inställningen till jämställdhet förefaller ha blivit alltmer positiv hos flertalet män i Sverige. Samtidigt konstateras att denna inställning inte nödvändigtvis gäller specifika jämställdhetsfrågor eller omsätts i jämställda handlingar. Okunskap och likgiltighet är fortfarande utmaningar i detta sammanhang liksom den sexism och anti-feminism som kommer till uttryck i samhället och på nätet.

Utvecklingen mot ett mer jämställt samhälle har i hög grad drivits av kvinnor och handlat om kvinnors avancemang på arenor som tidigare dominerats av män. Motsvarande rörelse bland män mot kvinnodominerade fält är förhållandevis blygsam. Inte minst den ojämna fördelningen av obetalt hem- och omsorgsarbete har bl.a. negativa följder för kvinnors ekonomiska ställning och hälsa. Män kan stödja jämställdhetsmålen utifrån såväl solidaritet med kvinnor som egna intressen. Även för män kan traditionella maskulinitetsnormer ha negativa konsekvenser i

form av ohälsa och överdödlighet medan en jämställd livsstil i flera avseenden är positiv för hälsa, relationer och föräldraskap.

Jämn fördelning av makt och inflytande

Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.

Arbetet för att uppnå detta mål ska genomgå alla områden, som t.ex. socialpolitiken, utbildningspolitiken, regionalpolitiken, utrikespolitiken, kulturpolitiken och arbetsmarknadspolitik. Regeringens arbete med diskriminerings- och demokratifrågor är också centralt när det gäller att uppfylla målet om en jämn fördelning av makt och inflytande.

Män innehar i större utsträckning än kvinnor chefspositioner och dominerar också i börsbolagens styrelser och ledningsgrupper. Regeringen anser att det är angeläget att åstadkomma en jämnare könsfördelning både i styrelser och på ledande befattningar. Staten har genom att ta sitt ägaransvar åstadkommit en jämn könsfördelning i de statliga helägda företagen, något som även andra ägare, liksom förtroendevalda i kommuner och landsting, bör kunna åstadkomma. Regeringen avser att skynda på utvecklingen mot att börsbolagens styrelser består av minst 40 procent kvinnor. Regeringen kommer att göra en avstämning efter bolagsstämmorna 2016 och om inte målet är uppnått vid detta tillfälle avser regeringen att föreslå lagstiftning om kvotering i börsnoterade företag.

På EU-nivå deltar Sverige i förhandlingarna om ett direktiv om jämnare könsfördelning i börsbolagens styrelser. Förhandlingsarbetet drivs med beaktande av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

Ekonomisk jämställdhet

Jämställdhet på arbetsmarknaden

Arbete och utbildning är grunden för kvinnors och mäns möjligheter att utvecklas och försörja sig. Trots ett mångårigt arbete för att stärka förutsättningarna för jämställdhet råder det fortfarande olika förutsättningar för kvinnor och män för att komma ut, stanna kvar och utvecklas i arbetslivet och som företagare samt att förena arbete och familj.

Löne- och inkomstskillnader, ojämsställda karriärmöjligheter, skillnader i sjukskrivningar och i användande av föräldrapenningdagar samt underrepresentation av kvinnor i ledande befattningar är till stor del uttryck för att kvinnors och mäns förutsättningar i arbetslivet alltfjämt skiljer sig åt. Ojämsställdheten på arbetsmarknaden och i arbetslivet får stora konsekvenser även efter arbetslivets slut, vilket resulterar i att kvinnor i genomsnitt får lägre pensioner än män.

Under mandatperioden kommer regeringen att arbeta strategiskt för att närma sig målet om ekonomisk jämsställdhet och för att kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut. Löne- och inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män ska minska. Ett angeläget steg är att återinföra kravet på årliga lönekartläggningar. Kvinnor och män ska ha samma sysselsättningsgrad. I dag är kvinnors sysselsättningsgrad 77 procent medan mäns är 82 procent. Heltid ska vara norm på arbetsmarknaden och deltid ska vara en möjlighet. För att fler ska orka arbeta heltid behövs breda insatser som syftar till att förbättra särskilt kvinnors arbetsmiljö, kvinnors hälsa och kvinnors villkor i arbetslivet. Att stärka resurserna till arbetslivsforskningen utgör en av flera viktiga pusselbitar.

Delegationen för jämsställdhet i arbetslivet avslutade sin utredning i juni 2015. Slutbetänkandet (SOU 2015:50) bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Arbetsmiljöverket har sedan 2011 haft ett särskilt uppdrag om förebyggande insatser för kvinnors arbetsmiljö, som avslutas under 2014. Regeringen avser att fortsätta uppdraget också under 2016. Se vidare utg.omr. 14, avsnitt 5.7.1.

Jämsställdhet i skolan och högskolan

Utbildningspolitiken är en central del av jämsställdhetspolitiken. Verksamheten i förskola, skola och högre utbildning har strategisk betydelse för kvinnors och mäns, flickors och poj-kars, möjligheter att växa upp fria från begränsande könsstereotyper och fördomar.

Regeringen arbetar aktivt för jämsställdhet inom skolväsendet, bl.a. har regeringen gett Statens skolverk i uppdrag att ta fram och genomföra nationella skolutvecklingsprogram avseende arbetsformer och arbetssätt för att utveckla arbetet med skolans värdegrund t.ex.

jämsställdhet och normkritik (U2015/03844/S m.fl.).

Enligt regeringens bedömning är det angeläget att universitet och högskolor fortsatt arbetar aktivt med jämsställdhetsintegrering och avser därför att stödja detta arbete med 5 miljoner kronor under 2016. För 2017–2019 beräknar regeringen 5 miljoner kronor årligen för ändamålet. Regeringen avser att ge Göteborgs universitet, där Nationella sekretariatet för genusforskning finns, i uppdrag att fungera som stödfunktion för lärosätena i arbetet.

Regeringen har också tillsatt en expertgrupp för ökad jämsställdhet i högskolan som ska fungera som en referensgrupp och idégivare till regeringen. Gruppen ska arbeta till 31 december 2016. Se vidare utg.omr. 16, Utbildning och universitetsforskning.

Jäms fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet

Målet om en jäms fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet innebär att kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjlighet att ge och få omsorg på lika villkor. Det obetalda arbetet omfattar omsorgen om barn, äldre och andra närstående samt hemarbetet. Föräldraförsäkringen, förskolan och äldreomsorgen är därför strategiskt viktiga områden för jämsställdhetspolitiken. Målet för den ekonomiska familjepolitiken föreslås i denna proposition få ett starkare jämsställdhetsfokus, på så sätt att den ekonomiska familjepolitiken även ska bidra till ett jämsställt föräldraskap, något som i sin tur är viktigt för att öka jämsställdheten på arbetsmarknaden. Som ett steg mot ett jämsställt uttag av föräldrapenning har regeringen föreslagit att en tredje månad reserveras för vardera föräldern inom föräldrapenningen. Målet är ett helt jämsställt uttag av försäkringen. Nästa steg är att tillsätta en utredning som ser över föräldraförsäkringen i syfte att nå målet. Jämsställdhetspolitiken ska vara anpassad till att alla familjer inte ser likadana ut. Regeringen vill därför även se över möjligheterna att underlätta för stjärnfamiljer att använda föräldraförsäkringen. Regeringen har också lämnat förslag till riksdagen om att avskaffa det kommunala vårdnadsbidraget. Se vidare utg.omr. 12 avsnitt 3.6.

Regeringen avser också att vidta åtgärder för att stärka kvaliteten i äldreomsorgen, vilket kan åstadkomma en jämnare fördelning av det obetalda omsorgsarbetet, som till stor del utförs av kvinnor.

Mäns våld mot kvinnor

Att förebygga och motverka våld och andra former av övergrepp mot kvinnor har hög prioritet i regeringens jämställdhetsarbete. Mäns fysiska, sexuella och psykiska våld mot flickor och kvinnor är ett allvarligt hinder för jämställdhet och kvinnors fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter.

Den 28 augusti 2014 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag (dir. 2014:123) att bl.a. göra en översyn av våldtäktsbrott, lämna förslag på hur en reglering för ett särskilt straffansvar för oaksamhetsbrott avseende våldtäkt bör utformas samt överväga om det bör införas en samtyckesbaserad regleringsmodell för våldtäkt. Utredningen ombildades till en parlamentarisk kommitté i november 2014 (dir. 2014:144). Kommittén fick i januari 2015 i tilläggsuppdrag (dir. 2015:5) att ta ställning till om straffet för de mest allvarliga fallen av våldtäkt och våldtäkt mot barn bör skärpas, analysera om den befintliga lagstiftningen erbjuder ett tillräckligt starkt skydd mot vissa sexuella övergrepp som med hjälp av modern teknik sker via internet samt överväga om åtgärder kan vidtas för att förbättra rutinerna när det gäller förordnande av målsägarbiträde. Kommittén ska redovisa uppdraget senast den 1 oktober 2016.

Förstärkt stöd till tjej- och kvinnojourer m.fl.

Det är viktigt att det civila samhällets organisationer får stöd för att utföra sin verksamhet riktad till dem som utsatts för våld. De ideella tjej- och kvinnojourerna utför ett betydelsefullt arbete med stöd och skydd till kvinnor som har utsatts för våld. För att stärka tjej- och kvinnojourernas arbete har regeringen beslutat att avsätta 25 miljoner kronor 2015, och därefter 100 miljoner kronor årligen. Syftet är att stödet ska bidra till ökad långsiktighet och bättre planeringsförutsättningar för de aktuella tjej- och kvinnojourerna. Medlen fördelas därför i första hand som tvååriga bidrag.

Regeringen avser också att fortsätta stödja de organisationer som arbetar för att utveckla brottsofferverksamhet riktad till homosexuella, bisexuella och transpersoner som utsatts för våld i en nära relation med 2 miljoner kronor.

Förebyggande arbete

Regeringen avser att stärka det universellt våldsförebyggande arbetet som syftar till att förhindra att våld mot flickor och kvinnor uppstår. En del av detta arbete handlar om att förändra stereotypa könsnormer som kopplar samman maskulinitet och våld. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har identifierat ett antal våldsförebyggande program riktad till unga som visat goda resultat internationellt. Några av dessa program prövas nu i Sverige, och regeringen har gett Statens skolverk i uppdrag att utvärdera effekten av det program som hittills fått störst spridning i landet, programmet Mentors in Violence prevention (MVP). Skolverket ska rapportera resultatet av uppdraget senast den 1 april 2018.

Fortsatt regional samordning

Stödet till våldsutsatta flickor och kvinnor kräver insatser från flera aktörer, såväl myndigheter som ideella organisationer. Det är därför av stor vikt att samordningen av de insatser som dessa aktörer bidrar med fungerar effektivt. Länsstyrelserna har mot denna bakgrund haft flera regeringsuppdrag som syftat till att stödja och utveckla samordningen av det lokala och regionala arbetet för att motverka mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel samt att barn bevittnar våld. Regeringen ger länsstyrelserna fortsatt uppdrag att stödja och utveckla samordningen i länen. Det fortsatta stödet bör tydligare inriktas mot våldsförebyggande insatser samt insatser för att förebygga prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Hedersrelaterat våld och förtryck

Riksdagen har genom ett tillkännagivande begärt att regeringen bör komma med konkreta förslag till långsiktiga och hållbara strukturer för det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck (rskr. 2013/14:166). Den förra regeringen gav 2013 Länsstyrelsen i Östergötlands län i uppdrag att utveckla ett nationellt kompetensteam mot tvångsäktenskap och barnäktenskap samt hedersrelaterat våld. Uppdraget pågår t.o.m. 2015. Härtill har Länsstyrelsen i Östergötlands län även fått i uppdrag att sprida två vägledningarna som syftar till att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck respektive kvinnlig könsstympning på kommunal nivå. Spridningen av vägledningarna ska genomföras med utgångspunkt i att insatserna blir långsiktigt hållbara och implementeras i ordinarie verksamhet på kommunal nivå. I uppdraget ska Länsstyrelsen i Östergötlands län även kartlägga förebyggande insatser i form av universellt och riktat föräldrastöd syftande till att motverka hedersrelaterat våld och förtryck samt barn- och tvångsäktenskap och kvinnlig könsstympning. Uppdraget ska ge underlag för spridning av kunskap om universellt, kunskapsbaserat, samordnat och långsiktigt stöd till föräldrar som bidrar till att förebygga dessa former av våld och förtryck av barn och unga. Uppdraget ska redovisas senast den 12 februari 2016. Regeringen har för avsikt att under 2016 fortsätta stödja detta arbete.

Prostitution och människohandel för sexuella ändamål

Prostitution och människohandel för sexuella ändamål är ett allvarligt hinder för jämlikhet och jämställdhet mellan könen. I första hand är kvinnor och flickor utsatta, men också män och pojkar utnyttjas i prostitution. Regeringen bedömer att det är fortsatt angeläget att samordna insatser för att motverka prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

5.6 Budgetförslag**5.6.1 3.1 Särskilda jämställdhetsåtgärder****Tabell 5.7 Anslagsutveckling 3.1 Särskilda jämställdhetsåtgärder**

Tusental kronor				
2014	Utfall	244 414	Anslags-sparande	9 125
2015	Anslag	162 539 ¹	Utgifts-prognos	158 499
2016	Förslag	238 539		
2017	Beräknat	158 539		
2018	Beräknat	158 539		
2019	Beräknat	157 539		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2015 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för särskilda jämställdhetsåtgärder och för utgifter för statsbidrag för att stödja projekt och insatser som främjar jämställdhet mellan kvinnor och män. Anslaget får även användas för administrativa utgifter som är en förutsättning för genomförandet hos berörda myndigheter.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2016 för anslaget 3:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför ett behov av framtida anslag på högst 100 000 000 kronor 2017.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har beslutat att avsätta 100 miljoner kronor årligen för att stärka de ideella kvinno- och tjejjourernas arbete. I enlighet med förordningen (2015:454) om statsbidrag till kvinno- och tjejjourer är syftet med stödet att bidra till ökad långsiktighet och bättre planeringsförutsättningar för de aktuella jourerna. Medlen fördelas därför i första hand som tvååriga bidrag. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2016 för anslaget 3:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 100 000 000 kronor 2017.

Tabell 5.8 Beställningsbemyndigande för anslaget 3.1 Särskilda jämställdhetsåtgärder

Tusental kronor

	Prognos 2015	Förslag 2016	Beräknat 2017
Ingående åtaganden	0	27 239	-
Nya åtaganden	27 239	100 000	-
Infriade åtaganden	0	-27 239	-100 000
Utestående åtaganden	27 239	100 000	-
Erhållet/föreslaget bemyndigande	27 239	100 000	-

Regeringens överväganden

Jämställdhetspolitiken genomförs med hjälp av jämställdhetsintegrering och särskilda åtgärder. Jämställdhetsintegrering innebär att jämställdhetsperspektivet ska beaktas vid utformningen av all politik. Ett utvecklingsarbete för stärkt tillämpning av jämställdhetsbudgetering i Regeringskansliet har påbörjats.

I syfte att vidmakthålla ett gediget och kunskapsbaserat utvecklingsarbete, föreslås att 1 miljon kronor avsätts 2016-2018 för att utvärdera och utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering och jämställdhetsbudgetering. De slutsatser och analyser som framkommer i utvärderingarna kommer att återföras och användas i det arbete som bedrivs inom departement och myndigheter.

De ideella kvinno- och tjejjourerna utför ett betydelsefullt arbete med stöd och skydd till kvinnor som utsatts för våld. Regeringen föreslår därför att 100 miljoner kronor per år för perioden 2016-2018 avsätts för att stärka de ideella kvinno- och tjejjourernas arbete.

Regeringen föreslår därför att 238 539 000 kronor anvisas under anslaget 3:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder* för 2016. För 2017, 2018 och 2019 beräknas anslaget till 158 539 000 kronor, 158 539 000 kronor respektive 157 539 000 kronor.

Tabell 5.9 Härledning av anslagsnivån 2016-2019 för 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder

Tusental kronor

	2016	2017	2018	2019
Anvisat 2015¹	137 539	137 539	137 539	137 539
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	101 000	21 000	21 000	20 000
Förslag/ beräknat anslag	238 539	158 539	158 539	157 539

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2014 (bet. 2014/15:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Bilaga 1

Resultatredovisning för integration

Bilaga 1

Resultatredovisning för integration

Innehållsförteckning

1	Resultatredovisning.....	7
1.1	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	7
1.2	Arbetsmarknad.....	7
1.3	Utbildning	10
1.4	Hälsa	12
1.5	Delaktighet och inflytande.....	12

Tabellförteckning

Tabell 1.1 Andelen personer i arbetskraften av befolkningen bland inrikes och utrikes födda i åldern 15–74 år.....	8
Tabell 1.2 Andel sysselsatta av befolkningen bland inrikes respektive utrikes födda i åldern 15–74 år	8
Tabell 1.3 Andel arbetslösa av arbetskraften bland inrikes respektive utrikes födda i åldern 15–74 år	8
Tabell 1.4 Andel bland utrikes födda förvärvsarbetande med eftergymnasial utbildning som har arbete med hög kvalifikationsnivå.....	10
Tabell 1.5 Andel elever med gymnasiebehörighet efter årskurs 9 bland utrikes födda som har folkbokförts efter sju års ålder	11
Tabell 1.6 Andel elever med behörighet till högskola efter avslutat gymnasium bland utrikes födda.....	11
Tabell 1.7 Studieresultat efter två år för elever som påbörjat sin utbildning 2011 och 2012, prioriterade efter högsta godkända studievägs kurs	12
Tabell 1.8 Andel med gott hälsotillstånd 2012–2013 och 2014, personer 16 år eller äldre.....	12
Tabell 1.9 Andel med sömnbesvär och besvär av ångslan, oro och ångest 2014, personer 16 år eller äldre.....	12
Tabell 1.10 Andel valdeltagare bland inrikes- och utrikes födda som är röstberättigade vid val till riksdagen 2002–2014	12

Diagramförteckning

Diagram 1.1 Andel heltidsarbetande av sysselsatta 15–74 år efter kön, 2005–2014.....	9
Diagram 1.2 Andel tidbegränsat anställda av samtliga anställda 16–64 år efter kön, 2005–2014	9
Diagram 1.3 Undersysselsatta som arbetar deltid som andel av det totala antalet sysselsatta, fördelat på inrikes födda kvinnor och män, 2005–2014.....	9
Diagram 1.4 Andel utrikes födda i åldern 20–64 år som förvärvsarbetar 2–4 år efter folkbokföring.....	9
Diagram 1.5 Andel personer bland flyktingar, skyddsbehövande och deras anhöriga 20–64 år som förvärvsarbetar efter antal år i Sverige, 2013.....	10
Diagram 1.6 Andel elever med gymnasiebehörighet efter årskurs 9 bland utrikes födda efter kön som har folkbokförts efter sju års ålder	11
Diagram 1.7 Elever, nybörjare och kursdeltagare i (sfi) 1997–2014.....	11
Diagram 1.8 Andel valdeltagare i riksdagsvalet 2014 efter födelseregion	13

1 Resultatredovisning

Övergripande mål för integrationspolitiken är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund.

I avsnittet redovisas vissa generella resultat för integrationen i förhållande till några utvalda indikatorer inom områdena arbetsmarknad, utbildning, hälsa och delaktighet och inflytande.

Resultat av insatser med betydelse för integrationen redovisas även inom andra utgiftsområden.

1.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De indikatorer som används för att redovisa resultat för integrationen inom arbetsmarknad, utbildning, hälsa och delaktighet och inflytande är följande:

- Andelen personer i arbetskraften av befolkningen bland inrikes och utrikes födda i åldern 15–74 år efter kön.
- Andel sysselsatta av befolkningen bland inrikes respektive utrikes födda i åldern 15–74 år efter kön.
- Andel arbetslösa av arbetskraften bland inrikes respektive utrikes födda i åldern 15–74 år efter kön.
- Andel heltidsarbetande av sysselsatta bland inrikes respektive utrikes födda 15–74 år efter kön.
- Andel tidbegränsat anställda av samtliga anställda bland inrikes respektive utrikes födda 16–64 år efter kön.
- Undersysselsatta som arbetar deltid som andel av det totala antalet sysselsatta bland inrikes- och utrikes födda efter kön.
- Andel utrikes födda i åldern 20–64 år som förvärvsarbetar 2–4 år efter folkbokföring efter kön.
- Andel utrikes födda förvärvsarbetande med eftergymnasial utbildning som har arbete med hög kvalifikationsnivå.¹

- Andel elever med gymnasiebehörighet² efter årskurs 9 bland utrikes födda som har folkbokförts efter sju års ålder.
- Andel elever med behörighet till högskola efter avslutat gymnasium bland utrikes födda.
- Studieresultat efter två år för de som börjat utbildning i svenska för invandrare (sfi) 2012.
- Andel med gott hälsotillstånd 2012–2013 och 2014, utländsk och svensk bakgrund, uppdelat efter kön.
- Andel med sömnbesvär och besvär av ångslan, oro och ångest 2014, utländsk och svensk bakgrund, uppdelat efter kön.
- Andel valdeltagare bland inrikes- och utrikes födda som är röstberättigade till riksdagen 2002–2014.
- Andel valdeltagare i riksdagsvalet 2014 efter födelseregion.

1.2 Arbetsmarknad

Arbetskraftsdeltagande

I arbetskraften ingår personer som kan och vill arbeta och som har eller söker arbete. Enligt statistik från Statistiska centralbyrån (SCB) för 2014 var det totala antalet utrikes födda i arbetskraften 948 500 personer, en ökning med 51 800 personer jämfört med 2013. Antal i arbetskraften ökade med 31 900 bland utrikes födda kvinnor.

Tabell 1.1 visar andelen personer i arbetskraften som en del av befolkningen. Utrikes födda kvinnor har det lägsta relativa arbetskraftstalet. Skillnaden i förhållande till inrikes födda kvinnor är ca 5 procentenheter. Utrikes födda män har ett relativt arbetskraftstal i nivå med inrikes födda män.

² För 2011 och 2012 avses med behörighet att en person är behörig till minst ett nationellt program. Då behörighetskraven skärpts är uppgifterna för 2011 och 2012 inte helt jämförbara med tidigare år.

¹ Nivå 3 eller 4 enligt svensk yrkesnomenklatur SSYK.

Tabell 1.1 Andelen personer i arbetskraften av befolkningen bland inrikes och utrikes födda i åldern 15–74 år

Andel i procent efter kön 2006–2014

År	Inrikes födda män	Utrikes födda män	Inrikes födda kvinnor	Utrikes födda kvinnor
2006	74,3	69,8	69,3	60,1
2007	74,6	69,7	69,7	60,9
2008	74,4	71,7	69,8	61,0
2009	73,7	71,7	69,0	61,2
2010	74,1	72,2	68,4	60,9
2011	73,9	73,8	69,2	61,9
2012	73,9	73,7	69,5	62,8
2013	74,2	74,3	69,8	63,8
2014	74,6	75,3	70,1	65,2

Källa: SCB AKU årsmedeltal 2006–2014.

Sysselsättning

Under 2014 var antalet sysselsatta bland utrikes födda i åldern 15–74 år 795 800 personer, vilket är en ökning med 43 900 personer jämfört med 2013. Antal sysselsatta bland utrikes födda kvinnor ökade med 25 400. Ökningen bland utrikes födda skedde främst i åldern 25–54 år där 34 000 fler var sysselsatta. Antal sysselsatta utrikes födda är nästan 232 000 fler jämfört med år 2006, 107 000 bland kvinnor och 125 000 bland män.

Tabell 1.2 visar andel sysselsatta av befolkningen uppdelat efter kön. Sysselsättningsgraden under helåret 2014 uppgick totalt till 58,8 procent bland utrikes födda. Andelen sysselsatta av befolkningen bland utrikes födda kvinnor uppgick till 54,8 procent, vilket kan jämföras med 66,0 procent bland inrikes födda kvinnor. Andelen sysselsatta bland utrikes födda män är högre i jämförelse med utrikes födda kvinnor, men lägre i förhållande till både inrikes födda män och kvinnor. För utrikes födda män var andelen sysselsatta 63,1 procent jämfört med 69,8 procent för inrikes födda män.

Tabell 1.2 Andel sysselsatta av befolkningen bland inrikes respektive utrikes födda i åldern 15–74 år

Andel i procent efter kön 2006–2014

År	Inrikes födda män	Utrikes födda män	Inrikes födda kvinnor	Utrikes födda kvinnor
2006	69,9	60,6	65,0	52,3
2007	70,8	61,8	65,9	53,3
2008	70,7	63,6	66,0	53,2
2009	68,3	60,3	64,3	52,5
2010	68,6	60,8	63,7	50,8
2011	69,4	61,7	64,9	52,1
2012	69,2	61,4	65,2	53,4
2013	69,5	61,9	65,4	53,9
2014	69,8	63,1	66,0	54,8

Källa: SCB AKU årsmedeltal 2006–2014.

Arbetslöshet

Arbetslösheten bland utrikes födda är generellt högre än bland personer födda i Sverige. Under 2014 var 152 700 utrikes födda personer arbetslösa. Både för inrikes och utrikes födda är skillnaderna i arbetslöshet mellan kvinnor och män förhållandevis små.

År 2014 var arbetslösheten för utrikes födda kvinnor 15,9 procent jämfört med 5,8 procent för inrikes födda kvinnor. Arbetslösheten för utrikes födda män var 16,2 procent och för inrikes födda män 6,4 procent (tabell 1.3).

Tabell 1.3 Andel arbetslösa av arbetskraften bland inrikes respektive utrikes födda i åldern 15–74 år

Andel i procent efter kön 2006–2014

År	Inrikes födda män	Utrikes födda män	Inrikes födda kvinnor	Utrikes födda kvinnor
2006	5,9	13,2	6,3	13,0
2007	5,0	11,4	5,4	12,4
2008	5,0	11,3	5,5	12,8
2009	7,3	15,9	6,8	14,3
2010	7,4	15,8	6,9	16,6
2011	6,1	16,4	6,2	15,7
2012	6,5	16,7	6,2	15,0
2013	6,4	16,6	6,2	15,9
2014	6,4	16,2	5,8	15,9

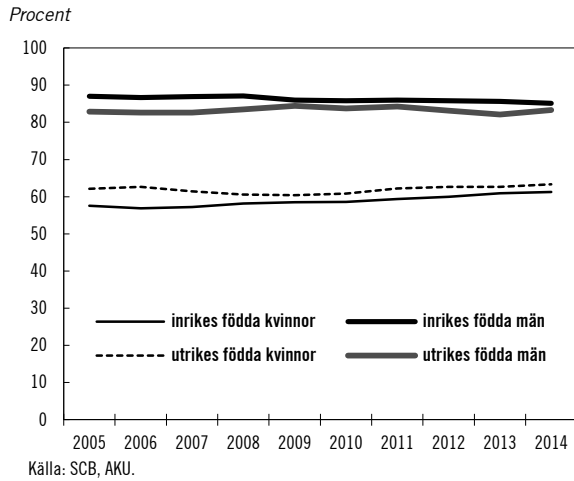
Källa: SCB AKU årsmedeltal 2006–2014.

Heltid och tidsbegränsade anställningar

Sett till andelen heltidsarbetande framkommer tydliga skillnader mellan män och kvinnor, upp till 20 procentenheter (se diagram 1.1). Skillnaden mellan män och kvinnor, såväl inrikes som utrikes födda, har dock minskat över tid då andelen kvinnor som arbetar heltid har ökat sedan 2010.

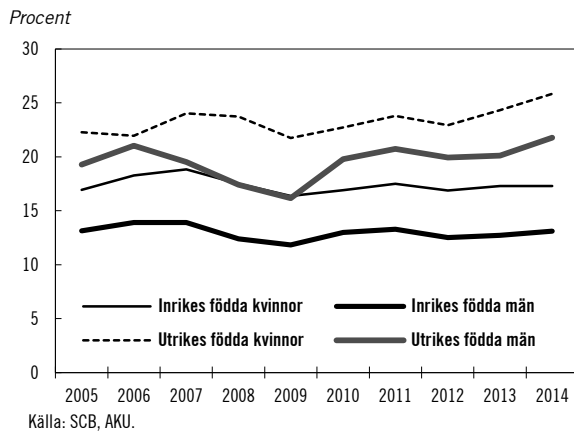
Män arbetar i högre grad heltid och har oftare ett fast arbete än kvinnor. För utrikes födda är andelen som har ett heltidsarbete något högre än för inrikes födda kvinnor.

Diagram 1.1 Andel heltidsarbetande av sysselsatta 15–74 år efter kön, 2005–2014

Utrikes födda, både män och kvinnor, har i högre grad en tidsbegränsad anställning än inrikes födda (se diagram 1.2). Andelen minskade för samtliga kategorier i samband med finanskrisen 2008, men bland utrikes födda har den ökat under senare år.

Diagram 1.2 Andel tidsbegränsat anställda av samtliga anställda 16–64 år efter kön, 2005–2014

Undersysselsatta och ofrivillig deltid

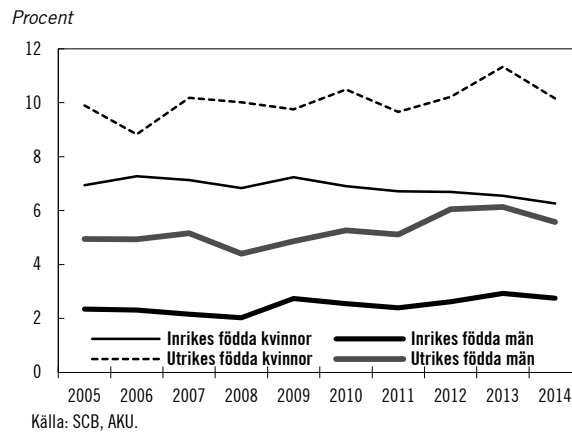
I Arbetskraftsundersökningarna (AKU) räknas en person som undersysselsatt om hen kan och vill arbeta mer än vad som är fallet i den nuvarande arbetssituationen. I diagram 1.3 redovisas undersysselsatta bland deltidsarbetande.

Det finns tydliga skillnader mellan män och kvinnor. Ungefär 160 000 kvinnor och 80 000 män arbetar deltid men skulle vilja öka sitt arbetsutbud. Det innebär att närmare 7 procent

av de sysselsatta kvinnorna arbetar ofrivillig deltid. Motsvarande andel bland männen uppgår till drygt 3 procent.

Bland utrikes födda kvinnor i sysselsättning är det drygt 10 procent, eller 40 000, som arbetar ofrivillig deltid. Motsvarande andel bland inrikes födda kvinnor är drygt 6 procent, motsvarande 120 000 personer.

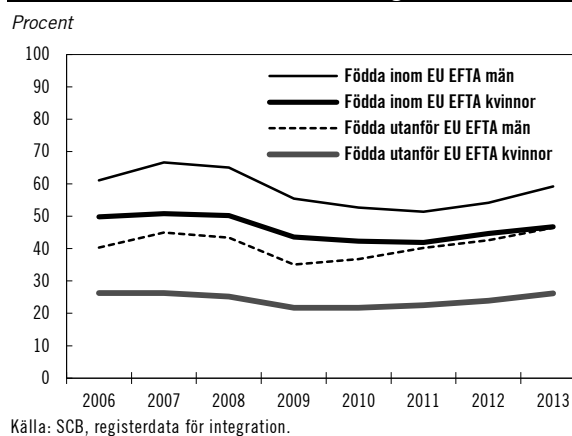
Diagram 1.3 Undersysselsatta som arbetar deltid som andel av det totala antalet sysselsatta, fördelat på inrikes födda kvinnor och män, 2005–2014

Sysselsättningen under den första tiden i Sverige

För att komplettera bilden redovisas även andelen sysselsatta bland dem som vistats i landet i två till fyra år grupperat på födelseland vilket ger ett mått på hur väl etableringen fungerar under den allra första tiden i Sverige (se diagram 1.4). Dessa uppgifter är hämtade från den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS). AKU och RAMS skiljer sig åt på ett flertal sätt, varför sysselsättningsnivåerna inte är jämförbara.

Diagram 1.4 Andel utrikes födda i åldern 20–64 år som förvärvsarbetar 2–4 år efter folkbokföring

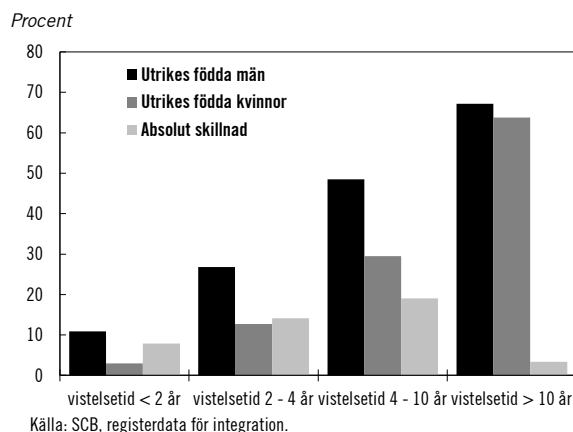

Sysselsättningsgraden har sedan 2010 ökat för utrikes födda både för de födda inom och

utanför EU/EFTA. Störst, ca 10 procentenheter, var ökningen bland män födda utanför EU/EFTA. Män arbetar i högre utsträckning än kvinnor 2–4 år efter folkbokföring. Det gäller i synnerhet de födda utanför EU/EFTA, denna grupp var 26 procent av kvinnorna sysselsatta 2013 jämfört med 60 procent för män födda inom EU/EFTA.

Sett till gruppen flyktingar, skyddsbehövande och deras anhöriga uppdelat på vistelsetid framgår tydliga skillnader mellan män och kvinnor oavsett vistelsetid i Sverige. Könsskillnaderna minskar betydligt för de som har varit mer än 10 år i Sverige.

Diagram 1.5 Andel personer bland flyktingar, skyddsbehövande och deras anhöriga 20–64 år som förvärvsarbetar efter antal år i Sverige, 2013

Andel högtbildade som har ett arbete som kräver eftergymnasial utbildning

Ur såväl den enskildes som ur ett samhällsekonomiskt perspektiv är det viktigt att människor kan omsätta sin utbildning och sina yrkeserfarenheter i ett arbete med rätt kvalifikationsnivå. Ett sätt att redovisa det är att mäta antalet förvärvsarbetande personer med eftergymnasial utbildning som har ett arbete med hög kvalifikationsnivå (nivå 3 eller 4 enligt svensk yrkesnomenklatur) och dividera det med alla förvärvsarbetande med eftergymnasial utbildning. Dessa andelar redovisas för inrikes och utrikes födda i tabell 1.4.

Tabell 1.4 Andel bland utrikes födda förvärvsarbetande med eftergymnasial utbildning som har arbete med hög kvalifikationsnivå

Andel i procent efter kön och utrikes födda exklusive födda inom EU/EFTA jämfört med inrikes födda 2006–2013

År	Män		Kvinnor	
	Inrikes födda	Utrikes födda exkl. EU/EFTA	Inrikes födda	Utrikes födda exkl. EU/EFTA
2006	66,6	43,7	75,0	51,4
2007	66,5	42,7	74,7	51,2
2008	67,0	43,0	74,3	51,6
2009	67,8	44,8	74,5	52,5
2010	67,3	44,4	73,5	52,0
2011	67,3	44,3	73,5	52,3
2012	67,1	44,9	72,9	53,0
2013	66,9	45,2	72,5	53,2

Källa: SCB, särskild beställning.

Andelen med ett arbete som kräver eftergymnasial utbildning är lägre bland högtbildade utrikes födda än bland högtbildade inrikes födda. Det gäller speciellt utrikes födda män från länder utanför EU/EFTA, där andelen är 45,2 procent.

Det är en högre andel bland kvinnor med eftergymnasial utbildning än män med motsvarande utbildning som har ett arbete i nivå med sin utbildning oavsett var man är född.

Andelen utrikes födda kvinnor från länder utanför EU/EFTA som har ett arbete som motsvarar utbildningsnivån är högre jämfört med män födda utanför EU/EFTA.

1.3 Utbildning

Utrikes födda elever i grundskolan

Resultaten i skolan är beroende bl.a. av föräldrarnas utbildningsbakgrund, barnets kön och barnets ålder vid invandringstillfället. Jämfört med elever födda i Sverige har elever födda utomlands som grupp sämre utbildningsresultat. När hänsyn tas till kön och föräldrarnas utbildningsbakgrund förvinner en stor del av skillnaderna mellan elever födda utomlands och elever födda i Sverige.

Skillnaden mellan utrikes födda elever som folkbokförts i Sverige före sju års ålder och inrikes födda är inte så stor. För elever som invandrade efter sju års ålder är skillnaderna i jämförelse med inrikes födda däremot stora. I tabell 1.5 redovisas uppgifter avseende andelen elever invandrade efter sju års ålder som har

gymnasiebehörighet efter att ha avslutat årskurs nio. Andelen är betydligt lägre bland de som invandrar från länder utanför EU/EFTA än bland andra.

Tabell 1.5 Andel elever med gymnasiebehörighet efter årskurs 9 bland utrikes födda som har folkbokförts efter sju års ålder

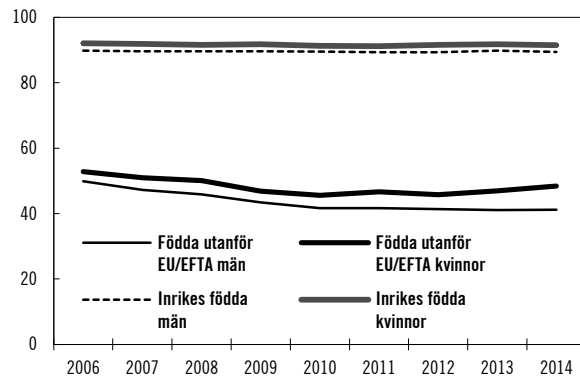
Andel i procent och utrikes födda efter födelseregion jämfört med inrikes födda 2006–2014

År	Inrikes födda	Födda inom Norden (exkl. Sverige)	Födda inom EU/EFTA (exkl. Norden)	Födda utanför EU/EFTA
2006	90,9	81,3	72,4	51,3
2007	90,7	82,4	70,5	49,0
2008	90,6	77,6	67,3	47,9
2009	90,7	82,2	66,9	45,1
2010	90,4	81,8	65,0	43,6
2011	90,2	83,1	68,9	44,0
2012	90,4	82,6	68,8	43,4
2013	90,8	82,0	72,0	43,8
2014	90,4	79,8	74,2	44,5

Källa: SCB, särskild beställning.

Diagram 1.6 Andel elever med gymnasiebehörighet efter årskurs 9 bland utrikes födda efter kön som har folkbokförts efter sju års ålder

Procent

Källa: SCB, särskild beställning.

Behörighet till högskola

Det är viktigt att följa upp behörighet till högskolestudier. Även om antalet utrikes födda som påbörjar högskolestudier trendmässigt ökar, kan man på totalen se att det fortfarande finns en skillnad på knappt tio procentenheter mellan inrikes och utrikes födda vad gäller andelen behöriga till högskola.

Av tabell 1.6 kan man även se samma mönster som för gymnasiebehörighet; att kvinnor har bättre studieresultat än män. Andelen har ökat för kvinnor födda utanför EU/EFTA sedan 2012.

Tabell 1.6 Andel elever med behörighet till högskola efter avslutat gymnasium bland utrikes födda

Andel i procent efter kön och utrikes födda exklusive födda inom EU/EFTA jämfört med inrikes födda 2006–2014

År	Inrikes födda män	Utrikes födda exkl. EU/EFTA män	Inrikes födda kvinnor	Utrikes födda exkl. EU/EFTA kvinnor
2006	87,4	75,2	92,2	84,6
2007	87,1	74,9	92	82,6
2008	87,0	74,8	91,9	85,5
2009	88,5	78,9	93	85,7
2010	84,4	71,4	90,4	81,4
2011	84,5	73,2	90,7	81,3
2012	83,8	71,8	90,5	79,8
2013	84,3	72,2	90,7	80,6
2014*	71,7	72,0	85,9	84,2

Anm.: * Gymnasireformen 2011 (Gy 2011) har bland annat medfört att andelen behöriga till högskolan minskade kraftigt för personer som läst yrkesprogram år 2014.

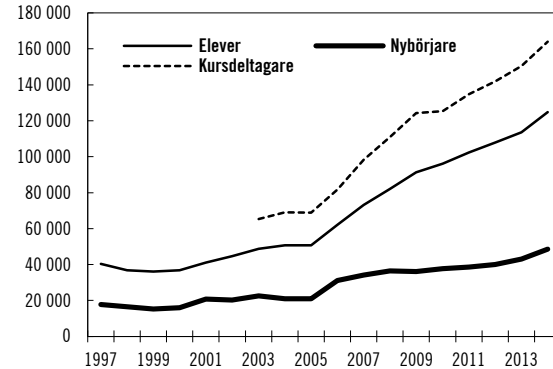
Källa: SCB registerdata för integration.

Utbildning i svenska för invandrare (sfi)

Sedan slutet av 1990-talet har antalet elever i sfi ökat och uppgick 2014 till 124 750. Av det totala antalet är fyra av tio nybörjare, dvs. elever som hade sin första kursstart under året. Antalet studerande är närmare tre gånger så högt som antalet nybörjare under ett år. Det beror på att många går in och ut ur sfi-studier. Man avbryter studierna för att sedan återkomma i flera perioder för att slutligen lämna med godkänt resultat.

Diagram 1.7 Elever, nybörjare och kursdeltagare i (sfi) 1997–2014

Antal

Källa: Skolverket.

I tabell 1.7 redovisas studieresultat efter två år för elever som började sfi 2011 och 2012. Resultaten visar att sex av tio avslutat någon kurs med minst godkänt resultat två år senare. Det är en större andel kvinnor än män som får godkänt på någon kurs. Tre av tio har avbrutit studierna och en av tio antas fortsätta utbildningen.

Andelen som avbröt studierna var högre bland män än bland kvinnor.

Tabell 1.7 Studieresultat efter två år för elever som påbörjat sin utbildning 2011 och 2012, prioriterade efter högsta godkända studievägs kurs

	Nybörjare 2011		Nybörjare 2012	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Samtliga elever (antal)	20 641	17 974	21 387	18 832
Andel (%) som slutfört någon kurs med godkänt resultat efter två år	68	53	69	56
Därav				
Kurs A	4	2	4	2
Kurs B	12	11	3	2
Kurs C	15	14	9	10
Kurs D	36	25	8	8
Andel (%) avbrott/studieuppehåll	21	33	20	31
Andel (%) som fortsätter utbildningen	11	15	11	13

Källa: Skolverket.

1.4 Hälsa

Utrikes föddas allmänna hälsotillstånd

I undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC) år 2012-2013 och 2014 studeras bland annat det allmänna hälsotillståndet. En större andel män än kvinnor uppger att de har gott hälsotillstånd oavsett bakgrund. Inrikes födda kvinnor har i större utsträckning än utrikes födda kvinnor bedömt sitt allmänna hälsotillstånd som gott. Bland männen finns däremot ingen signifikant skillnad.

Tabell 1.8 Andel med gott hälsotillstånd 2012-2013 och 2014, personer 16 år eller äldre

Procent

Bakgrund	2012-2013		2014	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Utländsk bakgrund	81,6	74,8	76,5	70,4
Utrikes födda	80,4	73,0	75,8	69,8
Inrikes födda	83,6	78,4	80,4	77,1
Svensk bakgrund*	83,4	78,1	80,3	77,2

Anm.: * avser personer som är inrikes födda med minst en inrikes född förälder.
Källa: SCB, ULF/SILC.

Psykisk hälsa

Psykisk hälsa mäts med frågan om förekomsten av sömnbesvär eller besvär med ängslan, oro och ångest.

Att ha sömnbesvär eller besvär med ängslan, oro och ångest är vanligast bland utrikes födda kvinnor där mer än 40 procent uppger att de har sömnbesvär och 37 procent uppger att det känner ängslan, oro och ångest.

Tabell 1.9 Andel med sömnbesvär och besvär av ängslan, oro och ångest 2014, personer 16 år eller äldre

Bakgrund	Sömnbesvär		Ängslan, oro och ångest	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Utländsk bakgrund	27,8	38,7	23,5	37,0
Utrikes födda	29,2	41,7	25,4	37,0
Inrikes födda	21,4	30,6	15,7	26,7
Svensk bakgrund*	21,5	30,8	15,9	26,2

Anm.: * avser personer som är inrikes födda med minst en inrikes född förälder.
Källa: SCB, ULF/SILC.

1.5 Delaktighet och inflytande

Valdeltagande

Valdeltagandet i de senaste valen visar att utrikes födda svenska medborgare är mindre aktiva i denna del av den demokratiska processen.

I riksdagsvalet 2014 ökade valdeltagandet bland inrikes födda med nästan 2 procentenheter jämfört med 2010. Bland utrikes födda kan inte någon statistiskt säkerställd förändring konstateras. Detta medför att skillnaden i valdeltagande mellan dessa två grupper har ökat och uppgick 2014 till 17 procentenheter (valdeltagandet var 89 respektive 72 procent). Samtidigt bör det nämnas att antalet utrikes födda har ökat betydligt mellan de två valtillfällena och benägenheten att rösta är lägre bland dem som nyligen fått svenskt medborgarskap än bland dem som varit svenska medborgare en längre tid.

Tabell 1.10 Andel valdeltagare bland inrikes- och utrikes födda som är röstberättigade vid val till riksdagen 2002-2014

År	Inrikes födda män	Utrikes födda män	Inrikes födda kvinnor	Utrikes födda kvinnor
2002	81,8	66,4	82,6	68,4
2006	84,2	65,2	85,3	68,4
2010	86,6	72,6	87,9	74
2014	88,2	72,4	89,8	72

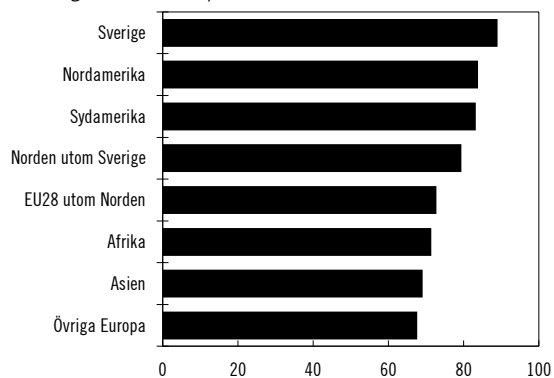
Källa: SCB, Valdeltagandeundersökningen.

Valdeltagandet är framför allt lägre bland de utrikes födda som är födda i Asien, Afrika och de delar av Europa som inte tillhör EU.

Personer som är födda i Norden, EU-länder, Nordamerika och Sydamerika röstar relativt sett i högre grad. I jämförelse med 2010 års val är det inte några statistiskt säkerställda förändringar av valdeltagandet bland utrikes födda sett till dessa ländergrupper. Men även om det finns variationer i valdeltagande efter utrikes födda födelseland röstar utrikes födda i samtliga av dessa grupper i lägre grad än inrikes födda.

Diagram 1.8 Andel valdeltagare i riksdagsvalet 2014 efter födelseregion

Födelseregion och andel i procent

Källa: SCB, Valdeltagandeundersökningen.